

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felolós szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:
Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Sztrájk?

Budapest, szeptember 9.

(v.) „A király személye szent és sérthetetlen” — a magyar alkotmányban e sarkalatos elve feltétlen formában van ugyan a törvénybe iktatva, de azért mégis egy feltéveshez fűződik: ahhoz, hogy a koronának minden cselekvéséért és mulasztásáért az országgyűlés bármikor feleletre vonhatja az alkotmányos tanácsadókat. Sőt ez a feltéves talán több is, mint amennyinek első színre látszik: egyenesen *közjogi feltétele* a királyi személy szent és sérthetetlen voltának. Az önmegdelkés jogával felruházott nemzetek soha nem lettek volna a királyság felelőtlen voltának elismerésére rábirhatók, ha ellenszolgáltatásul nem kapják azt a biztosítékot, hogy a korona minden elhatározásáért lesz, aki nekik szabadságával, sőt életével feleljen. Az alkotmányos királyság kifejlődésének útja világosan arra vall, hogy a *kormányzati felelősség* árán s ennek feltételezésével lett a fejedelem személyes sérthetlensége a népképviseleti rendszerrel felruházott monarchiák közjogi rendjének alapvető principiumává.

Második közjogi alapul az, hogy a lemondott kormány alkotmányjogi felelőssége a beadott lemondás elfogadásának pillanatával megszűnik s mindazért, amit a fejedelem az utód kinevezéséig tett vagy mulasztott, már az új kormány viseli a felelősséget.

Ő felsége ma elhagyta Budapestet a nélkül, hogy Magyarország új kormányát kinevezte volna. A korona, ugy látszik, az ország ügyeinek új felelős kormány által való intézését nem tartja sietősnek. Legujabb jelszava nyilván az, hogy „*hej ráérünk erre még!*”; holott valamikor ezt a jelszót választotta: „*bizalmam az ősi erényben!*”. Az izlésnek eme változása emberileg érthető; de Pató Pál ur nem volt király, s kivált nem volt alkotmá-

nyos király. Pató Pál uram ráérhetett mindenre, mert amit mulasztott, azt a maga rovására mulasztotta. Ellenben a magyar király nem mulaszthat semmi olyast, aminek ne a magyar nemzet lenne a megsínylője. *Est* a mulasztását pedig a nemzetzen kívül még a trón is sínyli. Mert ha a fejedelem maga csatolja ki a felelős kormánynak azt az ütköző párnáját, mely az alkotmányos monarchiák szerkezetében első sorban arra való, hogy az alulról fölfelé vagy felülről lefelé induló hevesebb mozgalmakat célpontjuk előtt megállítsa s lökéseik erejének nagy részét lefogja, hát akkor a királyi méltóság maga lép ki abból a semlegességéből, mely felelőtlenységének és sérthetlenségének természetes előfeltétele. Kérdeznünk kell tehát, ki adta ő felségének azt az áldatlan tanácsot, hogy most már másodsorban álljon odébb egy házzal, még mielőtt az új kormányt kinevezte volna, s hogy ezzel ismét bizonytalan időre tegye ki az országot a kormányzati nihil kiszámíthatatlan veszedelmének? A lemondott kormány elnökétől származik ez a tanács? Ha igen, akkor kar volt ő felségének rá is hederítenie, mert tudnia kell ő felségének, hogy ilyen végzetes horderejű tanácsot csakis olyan embertől helyes elfogadni, aki érte az alkotmányos felelősséget vállalhatja és akin ez az alkotmányos felelősség végre is hajtható.

Az a természeti törvény, amelynek *horror vacui* a neve, nem csupán a nyers természeti erők műhelyében érvényes, hanem az eszmék elvont világában is, és még inkább a politikában, amely reális és transzcendentális dolog egyszerre. Könnyű gróf Khuen-Hédervárynak olyan tanácsot adnia, hogy helyezkedjék a korona szemközti ezzel az áthághatatlan törvénnyel; hiszen lemondásával ő lerázta magáról a felelősség nyűgét, s játéka tehát nemcsak olcsó, hanem ingyenes is. De aki utána

fog jönni, az nem köszöni meg sem neki e tanácsadását, sem a koronának e tanács elfogadását. Mert hogy e kormánytalan állapotban az amugy is feszült ellentétek még jobban élesednek, a bonyodalmak még jobban fokozódnak s a békés megoldás akadályai még jobban szaporodnak, azt fizikai törvényszerűséggel meg lehet előre állapítani. Lám már tegnap is történt egynemely oly dolog, amiről egészen bizonyos, hogy nem hajítja a vizet ama politika malmára, amelynek érvényesülését fent kívánják. Iglón, Szatmárban és Nyitramegyében a szabadalvúpartok hangosan és erőlesen foglaltak állást a debreczeni iniciatíva mellett, mely túlvalevőleg a nemzeti reformok teljes mértékét — beleértve a magyar vezényleti nyelvet is — követeli. Az olcsó kibontakozást a vidék szabadalvú választói-nak egyre szélesebb körre terjedő ez az állásfoglalása semmi esetre sem könnyebbíti meg. A parlamenti többségre gyakorolt nyomás fokozódik; s ami a kisebbséget illeti, bizonyára azt sem nógatja nagyobb engedékenységre az a tapasztalás, hogy a kormánypárti képviselők választói az ellenzéknek adnak igazat. Aki tehát a koronának a megoldás újabb elhalasztását tanácsolta, magának a koronának tette a legrosszabb szolgálatot.

Nincs is e tanácsnak semmi józan értelme. A király tudja, hogy mely határig kész elmenni az adandó engedmények dolgában. Mihelyt ezzel tisztába jött, minden további tétovázása politikailag céltalanná, sőt ártalmassá, közjogilag pedig helytelené lett. A király ha akart volna keresni, bizonyára találta volna is embert, aki az ő katonai programja alapján a kabinet-alkitást elvállalta volna. Az új kormány a parlament elé lépve vagy azt tapasztalta volna, hogy a nemzeti reformok ama mértéke, melyet képvisel, elegendő a normális állapotok helyreállítására, vagy pedig azt, hogy a béke az adott alapon

TÁRCA

Még egy tél.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —
Irtá: *Thury Zoltán.*

Grosz Éliásnak, akinek a héberbetűs imakönyvekből, bibliából s az imádkozáshoz szükséges kendőkből, szijakból raktára volt egy szűk és különös ócskaszagu utcában, beteg lett a veje. Akkoriban ez éppen rosszkor jött, mert sehogya se ment az üzlet. Mintha megingott volna a zsidóságban a hit. Nem vettek könyveket s nagyszummájú váltókat kellett kifizetni egy hamburgi cégnek is. A szegény boltos maga is idegen pénzre szorult s egy szomszéd boltostól kölcsönveit százzal küldte a vejét meg a lányát Arcoba. Voltaképpen azonban már ez a költség is hiábavaló volt, mert a tanárok azt mondták, hogy sokáig nem igen viszi a beteg. Összeszedheti magát egy látszatra, hanem ez ne téveszesse meg a tisztelt családot. Ezt a véleményt egy szintén mózesvalású zsidó mondta, aki nyilvánvalólag kifejezést adott annak, hogy tiszteltben tartja a családokat, amelyekről rengeteg summát vágott zsebre. A beteg embernek Manó volt a neve. Klein Manó könyvvezető volt egy nagy cégnél. Amikor beteg lett, még hat hétig huzta fizetését, de aztán megizenték neki, hogy fennartják a helyét. Csak gyógyuljon meg s jöjjön vissza minél hamarabb. Addig az kapja a gázsit, aki helyettesíti.

Klein ur ezt rendbenvalónak találta s lázas, vad igyekezettel sietett gyógyulni. Mohón meresztette bele a szemét a világba, hogy róptében elcsipje a gyógyulást. Eivágy nélkül is rengete-

get evett. Gyurta magába az ételt, ami erőhöz segiti, s a bort, ami vérré válik. Hanem igen lassan. Talán egy hektóból szűrődik le egy gyűszűnyi vér, mert Klein ur lázós, sápadt ember maradt mindenképpen. Akkor következett Arco s nyolc hét múlva egy levél Klein urtól, hogy most már egészen jól érzi magát. Jön haza. Az újvíli leltárhoz pedig jelenték be a cégnek, hogy ott lesz. Ugy ott lesz, hogy akár zsákok hord föl a pincéből. Nagyon jó erőben van, hála istennek.

Grosz ur meg a felesége meg a még otthon levő két leány kiment a vasúthoz csodát látni. Hogy micsoda egészséges lesz az ember Arcoban, hogy ilyen ember, aki ugyancsak rossz bórben ment le. Grosz ur a vasúthoz menet a villamos kocsiban beszélt is arról, hogy hát csakugyan a levegő a fő. Nem a táplálék, ami pénzbe kerül, hanem a levegő, amit ingyen adnak. Itt rosszat, ott jót, a peronon pedig majd hanyattvágta magát, amikor a lánya után leszállott a kocsiból egy olyanforma ember, amilyen a veje, hanem reitenesen más. — A veje félrebillent, mint a gyöngye kocányon a magbamenő nehéz virág, szeméi kidüldedtek a pillái alól s amikor leemelte maga után a kofferjét is, hát riasott. Magára huzta a láda. De jókedvű volt a mellett. Sietve botorkált az őregekhez, hogy megölelje őket, s szörnyen henegett.

— No, mit szoltok hozzá? Ugy-e rendbejöttem?

A háta mögött az asszony kedvetlenül állott. Mintha unta volna már ezt a lassu haldoklást. Egy kis türelmetlenséget, békétlenkedést s bosszúságot is elárult a szeme pislogása s gépiesen csókolta sorra az alakokat, akik előtte állottak. Azalatt pedig szórakozottan egyébre gondolt s vissza-visszatért a pillantása az urára. Olyanformán, mintha adása lenne ez az ember.

Másnap a reggeli után még egy kicsit az asztal mellett maradvá, könnyes szemmel szólt az apósához Klein ur:

— Most már igazán csak az van hátra, hogy megköszönjem neked azt, amit értem tetél. Igazán csak neked köszönhetők, hogy felépültem. Azt nem mondom, hogy megszolgálom, mert hát talán rosszul is esnék neked, hanem igyekszem majd, hogy a lányunk adjam vissza azt, amivel neked tartozom. Istenem, olyan ideges szegény. Ideje volt már, hogy egészséges legyek. Hát biztosítalak, hogy amennyire lehet, hát boldog asszony leszek belőle...

— Ugyan hagyd már. Senki se kér tőled reverzálist.

— Csak ugy mondom, hogy tudj, hanem még valamire kérlek. Ne haragudj, hanem olyan tehetetlen vagyok... Egy kicsit még mindig érzem a betegséget... Hát hogy amikor kimegyek, kéne nekem...

Kopogtak az ajtón. Fölállott s mosolyogva, a betegségből kilábolt ember öntudatával ment az ember elé, aki benyitott.

— Jó napot, tanár ur. Igy, ahogy lát, kutya bajom. — Persze, önök már szivesen elmentek volna, hanem Arco...

A professzor mosolygott s bólogtatott. — Persze, persze... A természet segít. A természetet be kellene pörölni, mert diploma nélkül dolgozik. Hát rendben van?

— Rendben.

— Hiszen látom. Csak jól öltözzék fel, ha kimegy. Ne packázzák az idővel. Nem azért, mintha nem bírná a tüdeje, hanem mert meghülhet a gyomor is, meg a csontok is, meg efféle, hát elfáthatja magát...

Klein ur elkomolyodott s újra leülve, az apósára nézett s hirtelen elmosolyodva visszatért arra, amit az imént akart mondani.

létre nem hozható. Az első esetben a megoldás a lehető legszerencsésebb. A másodikban megvan az alkotmányos remédium: az országgyűlés feloszlata, a nemzeti akaratnak megkérdése. A választás ismét csak kétféle eredményt adhat. A nemzet vagy a kormány álláspontját hagyja helyben s ezzel rendbe jő az egész dolog, vagy pedig az ellenzéknek ad igazat. Ha emezt cselekszi, akkor a korona meggyőződést szerzett arról, hogy a nemzet alkotmányos akarata a közös hadsereg magyar részének nemzetívé tételét követeli, s az ország e verdiktjével szemben meg kell szüntetnie további ellentállását. Ime, milyen sima, kifogástalan, sőt minden irányban megnyugtató irányban fejlődnek a dolgok, ha a korona most megteszi azt, ami elől csak megfoghatatlan módon tudott kitérni: tudniillik, ha élve kormánykezelési jogával, olyan kabinettet alkot, mely az ő nyelve szerint való politikával kínálja meg a nemzetet. Akkor nincs konfliktus trón és nemzet között; akkor a meghasonlás elmérgesedésének nem kedvez a kormányzati nihil; akkor a kizsorított természeti erők viharos szétoldulását s ismét összefolyását, szabályozhatatlan forgatagká kavardását nem idézi elő a horror vacui; akkor legfeljebb a válság alkotmányos lefolyása tart tovább, de nem következik be a katasztrófa. Holott így a felülről adott példa, tartunk tőle, romboló hatású lesz az egész vonalon. A dac csak dacot szülhet, a keserűségnek nem lehet édes gyümölcse, az ideges feszültség kölcsönössé válik. Kormányra, mely az ország ügyeit okosan vezeti, a nemzetnek van szüksége. De kormányra, mely a felelősség elvénél fogva a trónt kiemeli a pártusák tülekedéséből a sérthetetlen királyi méltóság semleges magasságába s mely az alulról jövő lökéseket a saját hátával fogja fel, ilyen vonatkozásban kormányra a koronának van szüksége.

Egyetlen mentsége a megoldás újabb elhalasztásának csak az lehetne, ha egész Magyarországon senki sem akadt volna, aki ő felsége katonai programját elegendőnek véli. Közjogilag ez az egyetlen eset az, mely érthetővé és menthetővé tenné a különben érthetetlen és menthetetlen eljárást. Ámde ez a közjogi mentsége egyuttal a legélesebb politikai elítélést is jelentené. Mert ha az egész közéletben senki sem találkozik, aki az engedmények tervbe vett mértékét elegendőnek találja, akkor a ragaszkodás e szűkmarku és

— Hiszen éppen arról beszélék. Azt mondom az apósomnak, hogy van ugyan nekem egy bundám, de már átjár rajta a szél. Hát ha kimegyek a házból, csakugyan szükségem lesz egy ujra. Hogyha már olyan jó volt, hát gondoskodjék erről is... Most beszéltem arról, amikor a tanár ur benyitott...

Grosz ur mohó sietséggel vágta ketté a beszédet.

— Hogyne fiam, hát miket beszél, persze!... A tanár egy kicsit még beszélgetett, aztán köszönt s elment. Grosz ur kikísérte s a lépcső mellett sugdosni kezdett vele.

— Tessék megmondani, hogy hogy állunk. — Amikor a tanár huzódzott s nem akart felelni, tovább beszélt. — Nekem sehogy se tetszik az állapota.

A professzor vállat vont s elkénszeredve sugta:

— Nekem se.

— Mi lesz hát? Meggyógyul-e valaha? Lesz még ember belőle?

A tanár intett, hogy: nem.

— Körülbelül két hét alatt meghal. Esetleg előbb is, vagy talán egy héttel később, de sokkal nem tévedhetek.

Grosz ur görnyedten, reményvesztetten ment vissza a lakásba, de az ebédőli ajtaja előtt összeszedte magát s az előszoba homályában, tükrök nélkül próbálgatta, hogy hogyan mosolygjon, amikor bemeleg. Végre azt hitte, hogy eltalálta, és benyitott. A veje elszunnyadt a széken s fölriadt

szükkeblü politikához egyenesen a magyar nemzet akaratának fitymálását jelentené. Am ha a magyar királyról ilyesmit feltelni tiszteletlenség volna, akkor tegyen róla ő felsége, hogy amit cselekszik és mulaszt, alkotmányos tanácsadók felelősségében találja alkotmányos fedezetét. Ne sujtja a nemzetet olyasmivel, ami a trónnak sem válik hasznára.

BELFÖLD

A válság.

Budapest, szeptember 9.

A király elutazott — a válság itt maradt.

Hogy mi fog történni vagy legalább is milyen irányban remélnek a kibontakozás felé jutni: arra nézve néhány konkrét hír szolgál valamelyes utmutatással. Ezek a hírek a következők:

1. A mai minisztertanács után az egyik miniszter egy újságíró előtt kijelentette, hogy a király nem mehet túl azon a határon, amelyet annak idején már *Seidl* Kálmánnal és gróf *Khuen-Héderváry*val megállapított s engedni nem fog — inkább lemond a trónról;

2. a király most elutazott ugyan, de Vilmos császár látogatása után szeptember 20-án visszatér s akkor körülbelül kilenc-tíz napig megint Budapesten marad;

3. időközben kísérlet fog történni, hogy az összes pártok bizalmi férfival pártközi konferencia tartassék, mely — ha lehetséges — úgy keresse meg a kibontakozás módját, hogy számot vessen a király skrupulusaival s respektálja a hadseregére vonatkozó felségjogokat.

Ezek a konkrét hírek, melyeknek egybevetéséből a helyzet képe önként kirajzolódik. Világos, hogy a király a felségjogok magyarázatában megmaradt eredeti álláspontján s engedni nem hajlandó. Elhatározása olyan szilárd, hogy, az egyik miniszter nyilatkozata szerint, inkább lemond, semhogy engedjen. Értesülvén a király illetően elhatározásáról, gróf *Khuen-Héderváry* miniszterelnök — talán a szabadelvűpárt oszlopos tagjaival történt megbeszélés alapján — azt az előterjesztést tette, hogy kísérletet fog tenni egy pártközi konferencia nyelbűtése iránt, mint amelyen esetleg sikerülhet olyan formulát találni, melyben a korona és a nemzet egyaránt megnyugodhatik. Ezt az előterjesztést a király tudomásul vette s eredeti tervének elejtésével hajlandónak nyilatkozott még egyszer, harmadszor is

az ajtónyitásra. Bizalmas, naiv mosolygással nézett a vén emberre s most már véglegesen el akarta intézni a bunda dolgát.

— Ne haragudjál, hogy ezzel is terhellek, hanem nem akarok olyan könnyelmű lenni, hogy kimenjek az ősi hűvöbe csak úgy. Végre is, ha magamért nem is, hanem a családoméért kimélnem kell magam. Mit szólnál ahhoz, ha csak úgy elvesztegetném az életemet. Ah, egy bunda, ami engem bölel és melegen tart. Az eltesz engem még ötven esztendőre.

Másnap eljött a szabó s mértékét vett a bundára. Amikor elment, mérgesen, a még mindig ki nem elégített hitelező dühével huzta ki az előszobába az apját a leány stompán, félszemmel mindig az ajtót vigyázva — beszélt.

— Ha a tanár azt mondja, hogy meghal, hát minek neki bunda? Inkább dobj ki az ablakon a száz forintodat! Nem állunk olyan jól, hogy bolondságokra adjuk ki a pénzt. Mondd neki, hogy csináltatod, elég az. Szólj utána, hogy nem kell. Az ember nagyot nézett a lányán s önkénytelenül elhuzódott tőle egy kicsit.

— Hát ezt csak hagyj. Ez az én dolgom. — És aztán a nyakunkon marad a bunda. Mit csinálj vele, ha meghal? Fele árán se veszi meg senki.

— Ó csak higgye, hogy az övé. Hogy számára is van még tél ebben az életben...

— De ha nincs.

— Ó csak higgye.

visszatérni Budapestre, hogy a válság, mint kezdetül fogva ohajtotta, a magyar fővárosban oldassék meg.

Ez a plánum. S most csak az a kérdés, mi csoda kilátásai vannak e plánumnak a sikerre? A mi tudomásunk szerint vajmi kevés. Posszimiztikus föltevésünket támogatja első sorban az a körülmény, hogy *Wekerle* Sándor, mint a közgazgatási bíróság elnöke, tegnap megkezdte *halhetes szabadságát, elutazott a fővárosból s október közepe előtt nem is tér vissza.* *Wekerle* Sándor tehát, aki bizonyára az összes faktorok hangulatát ismeri, ennek a legujabb plánumnak célját és eredményét nem látja, az egészet meddő kísérletnek itéli s azért egyszerűen elutazik. De tárgyi okaink is vannak, hogy a pártközi konferencia sikerében ne bizzunk. Ott van első sorban az a körülmény, hogy a nemzeti követelések dolgában az egységes alap kezelésére maga a szabadelvűpárt se mert kísérletet tenni. S ami a szabadelvűpárt szűkebb körében se sikerült, az a pártközi konferencián még sokkal kevésbé sikerülne. Föltétlenül bizonyosan tudjuk, hogy mihelyt a királyi skrupulusok tekintetbe vételének célzatával próbálnák összehozni a pártközi konferenciát, a terv már az első lépésnél zátonyra jutna. Maga a konferencia sem tudna megszűlni. De föltéve a föl nem tehető, hogy a konferencia valami uton-módon mégis nyélbe volna üthető: egyszerű lehetetlenség, hogy ez a konferencia a kibontakozáshoz szükséges alapot megtalálhassa. Mikor az ellenzék a vidék szabadelvűpártjaitól kap újabb meg újabb segítséget, ez bizonyára nem birhatja követeléseinek mérséklésére. Hát mi birhassa rá? Talán a királyi skrupulusok hangoztatása? Ezeket már ismeri az ellenzék, de ismeri a nemzet hangulatát is, az utóbbival pedig nagyobb kötelessége törődni. Mindent összevetve, az ellenzék minden valószínűség szerint bele sem megy a pártközi konferencia tervébe s ha mégis belemenne, abból a konferenciából semmiestire sem fog megszűlni a kibontakozás alapja. Az egész plánum elég jó lehet szalmazsalának, melybe a fuldoklók kapaszkodnak, de hogy a menekülés eszköze lehessen, arról komolyan beszélni sem lehet.

Az összes hírek között egy van, ami komolyan jelentős: — hogy a király a hónap huszadikán harmadszor is visszatér Budapestre s körülbelül tíz napig megint köztünk marad. A pártközi konferenciától semmit, a király jelenlétéből azonban valamit mégis szabad remélni.

(A pártközi konferencia terve.)

A király eredeti tervét módosította s Vilmos császár látogatása után szeptember 20-án újra visszatér Budapestre. Ezt az újabb elhatározást a félhivatalos *Magyar Távirati Iroda* a nap folyamán két kommunikéval a következőkben jelentette be:

I. Ő felségének a galíciai hadgyakorlatokban való részvételét illető dispoziciókat, amennyiben azok halasztó hatással volnának a miniszterválság megoldására, még nem tekintik végérvényesen megállapítottoknak. Nincs kizárva a program megváltoztatása.

II. Ő felsége utitervének megváltoztatására vonatkozólag az hírlik, hogy a király a galíciai hadgyakorlatokról, melyeknek megszűlése végett elutazik, Bécsbe megy a német császár fogadtatására és közvetlenül Vilmos császárnak Bécsből való elutazása után, valószínűleg már szeptember 20-án Budapestre fog érkezni, hol e hó 29-éig fog időzni. Ő felsége előreláthatólag e hó 29-én este megy Bécsbe Miklós cár fogadására.

A két kommuniké gróf *Khuen-Héderváry* mai kihallgatása után jelent meg s azt látszik igazolni, hogy a király uti programjának megváltoztatását a miniszterelnök valamely újabb előterjesztése idézte elő.

Értesülésünk szerint a miniszterelnök előterjesztése az volt, hogy mihelyt gróf *Apponyi* Albert megérkezik Bécsből, az ő közreműködésével kísér-

Nem panaszkodik többé Erényi-féle „Ichtiol-Salicyllal“ büzös izzadás, testbőr-viszketeg, sömör, exema, ótváros szenvedő, ha az egy kísérletet tesz. Szagatlan.

Ára 3 korona utasítással. Szétküldi: Diana-gyógyszertár, Károly-körút 5. Főraktár: Török József, Király-utca 12. Eger gyógytár, Václ-körút 17

letet fognak tenni egy pártközi konferencia előkészítése iránt. Ebbe a pártközi konferenciába az összes pártok bizalmi férfiai meghívottnak, hogy közösen keressék meg azt az alapot, melyen a királyi skrupulusok és a hadsereg vonatkozó felségjogok respektálásával lehetne a kibontakozás módját megtalálni. A korona, úgy látszik, nem zárkózott el a miniszterelnök előterjesztésének kedvező appreciálásától s ezért hajlandónak nyilatkozott, hogy Vilmos császár látogatása után megint Budapestre jöjjen.

A szabadelvűpártban az a hír, hogy a király a válság megoldása céljából harmadszor is ellátogat Budapestre, nagyon kedvező hatást tett. A pártközi konferencia kilátásait azonban nagyon skeptikusan ítélik meg.

A párt egyik előkelő tagja tudósítónk előtt így nyilatkozott:

— Amilyen mértékben nő a baj és a zavar, olyan mértékben hajlandók az emberek a csodákban hinni. A helyzet veszedelmesen hasonlít azokhoz az időkhoz, mikor már csak csodákban lehet remélni. S hogy valaki a pártközi konferenciába vesse utolsó reményét, ez annyi, hogy csuda még történhetik. De komoly várakozásokat fűzni a pártközi konferencia tervéhez, legalább ismerettség volna. Hát vajjon Khuen-Héderváry, Wekerle, Apponyi, Tisza, Kossuth, Barabás, Rakovszky, Holló Lajos együttesen hamarabb tudna megegyezni, mint ennek a listának a szabadelvűpártba tartozó korifeusai? Ugy-e, nem? Pedig hát Khuen-Héderváry, Wekerle, Apponyi és Tisza se tudnak egy véleményben megállapodni. A pártközi konferencia, tartunk tőle, halvaszületett gondolat.

Megjegyezzük azonban, hogy a szabadelvűpártban ma megint fölmerült a pártkonferencia tartásának gondolata. Azt hiszik, hogy néhány nap múlva el fog dőlni, megtartja-e a szabadelvűpárt régen emlegetett értekezletét vagy sem.

Az ellenzék körében a pártközi konferencia tervét még kevésbé appreciálják. Alkalmunk volt az ellenzék több tagjával beszélgetni s megannyian úgy nyilatkoztak, hogy amennyiben a pártközi konferenciát olyan célzattal akarnák összehívni, hogy azon a magyar kommandó szövege sem jöhet, ok a konferenciába egyszerűen be sem mennek.

— A vidék szabadelvűpártjai sem állnának ma már szövege ilyen alapon, mondta az ellenzék egyik harcias tagja. S tőlünk remélik, rólunk akarják föltenni, hogy belemegegyünk olyan konferenciába, ahol csak mi engedhetünk, a király nem? Próbálják meg. Azt a konferenciát hívják össze a holdba — ugyse megyünk el.

Az ellenzék különben nagyon élénken kommentálta azt a hírt, hogy Wekerle Sándor, a közgazdasági bíróság elnöke tegnap hálhetti szabadságra utazott s a jövő hónap közepe előtt vissza sem jön. Az ellenzék azt következteti Wekerle elutazásából, hogy ő se bíz a pártközi konferencia sikerében, de még csak a konferencia nyelvébítésének lehetőségében sem. S az ellenzék teljesen osztozik ebben a felfogásban.

(Egy miniszter a válságról.)

Az egyik esti újság munkatársának alkalmunk volt a kormány egyik tagjával beszélgetni. Az újság a beszélgetés alapján a következőket írja:

Ma délelőtt tíztől tizenkettőig miniszteri tanácskozás volt, amelyen a miniszter úr szerint a folyó ügyeken kívül a válság kérdésével is foglalkoztak. Gróf Héderváry miniszterelnöknek a legutóbbi kihallgatásokról szóló jelentése rendkívül depimáló hatást gyakorolt az egész miniszteri tanácskozásra.

A miniszterek megtudták ebből a jelentésből, hogy ő felsége azon az állásponton van, hogy katonai követeléseink dolgában nem mehet túl azon a határon, amelyet annak idején már Széll Kálmánnal, s később gróf Khuen-Héderváry Károlylyal megállapított. Engedni nem fog, — inkább lemond a trónról. Ő felségének ez igen komoly és végső elhatározása.

A miniszter úr, mivel munkatársunk beszélgetett, mindamellett azt hiszi, hogy a válságnak a kormányt illető részét sikerülmi fog már néhány nap múlva megoldani. E Wekerle-Apponyi-kabinet kinevezésével. Ennek a kormánynak lesz majd feladata a szabadelvűpártot a közösen megállapítandó katonai

programmunk egy megnyerési, hogy a szabadelvűpárt, mint harcrakész, akarat erős párt a maga programját a parlamentben keresztülvigye.

Most már csak az van hátra, hogy Wekerle és Apponyi együttműködjen a kabinettet megalakításában.

Erre az állítólagos miniszteri nyilatkozatra a késő éjjeli órákban a felhivatalos Budapesti Tudósító a következő cáfolatot teszi közzé:

Egy estlapp szerint a mai minisztertanácsban gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök az ő felségénél való legutóbbi kihallgatásokról oly jelentést tett, mely rendkívül depimáló hatást tett s egy miniszter a nevezett lap munkatársának azt beszélt el, hogy ő felsége a katonai követeléseink dolgában nem mehet túl azon a határon, amelyet annak idején még Széll Kálmán megállapított, — inkább lemond a trónról. A Budapesti Tudósítót illetékes helyről felhatalmazták annak a kijelentésére, hogy a minisztertanácsban hasonló jelentés nem történt, tehát a kabinet tagjától ily elbeszélés nem származhatik; az egész közlés nyilván egyszerűen légből kapott.

A cáfolat arra fekteti a súlyt, hogy „a minisztertanácsban hasonló jelentés nem történt, tehát a kabinet tagjától ily elbeszélés nem származhatik”. Ez cáfolat is, nem is. Faktum azonban, hogy már hetek óta terjesztnek olyan hírt, mintha a király a kettős nyomásból a lemondásban kerestné maga számára a megoldást. Eddig komoly jel nem szól a mellett, hogy a király csakugyan le akarna mondani, de jellemző, hogy ilyen hírekkel akarnak hangulatot csinálni.

(Khuen-Héderváry nyilatkozata.)

A Magyar Szó tegnap vezércikkében fölvetette azt a kérdést, hogy nem lehetne-e mástérn kapható rekompenzációk fejében az ellenzék küzdelmet leszerelni. Ilyen rekompenzációk gyanánt emlegette a választási reformot, a magyar iskoláztatást, a kisbirtokosok tehermentesítését, a parcellázást stb.

Ma aztán a maga javaslatai tárgyában meginterjúvolta gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnököt, aki felhatalmazta az újságot nyilatkozatainak közlésére.

A miniszterelnök nyilatkozatait a kérdésekkel együtt itt közöljük:

Kérdés. Minő szerepe van excellenciának a mai helyzetben, illetve a kibontakozás előkészítésében?

A felelet erre nagyon egyszerű. Műtán az én misszióm nem sikerült és az új ember még nincs meg: az én hazafias feladatom az, hogy oly kibontakozást próbáljak előkészíteni, mely a koronát is, a nemzetet is megelégedéssel vonná ki a mai válságból. E végből még ugynevezett személyes ellenfeleimnek is szívesen egyengetem az utját, hacsak feljükben az idea és kezükben az eszközök a kibontakozáshoz.

Nem tekintí excellenciád jó eszköznek a béke és közmegegyedést kelthető kibontakozásra a Magyar Szó tegnapi vezércikkében foglalt javaslatokat?

Erre a kérdésre nehéz válaszolnom, mert mint csak a folyó ügyek vezetésével megbízott miniszterelnök, konkrét politikát mindig csak annyit és csak akkor csinállok, amikor és amennyire megbízást kapok. Ha azonban mint magánvéleményt kér tőlem nyilatkozatokat e tekintetben, hogy e javaslatok alapján a parlamenti pártok megérthetnék-e egymást és a felség hozzájárulására számítani lehetne-e, és létrejöhetne-e egy valóban közmegegyedést keltő nemzeti béke, ahol nincs legyőzött és győztes az ország lenne: mondom, ilyen tekintetben szívesen nyilatkozom.

A választási reformot követeli az ellenzék, hogy a nemzet hamisítatlan megnyilatkozása legyen a parlament. Mi a véleménye e tekintetben excellenciának? A korona és a többség belemenne-e egyrészt a cenzus leszállításába, másrészt a kerületek helyesbítésébe?

A választási reform nem új kérdés. Már Hieronymi foglalkozott vele belügyminiszter korában. Azt hiszem, hogy a választási reform immár elodázhatlan lesz és pedig kétségkívül úgy, hogy a mostaninál több választó vétessék be az alkotmány sáncaiba, másrészt a kiáltó és képtelen igazságtalanságok a kerületek beosztása tekintetében helyreigazítsanak. De ne felejtjük el, hogy e tekintetben nemcsak a kormánynak, de különösen a magyar szempontnak kell előtűnk lebögnie. A magyar szupremáciának teljes kifejezettségét nem szabad holmi elméleti szempontok kedvéért megköcsösztatni. A magyar szupremácia kérdésében azonban a magyar pártok közt ellentétet nem közlelhet.

Mi a véleménye excellenciának a magyar iskoláztatásról, ami alatt értendő az a követelés, hogy először mindenki e hazában iskoláztatásban részesüljön, másrészt pedig különösen magyar iskoláztatásban,

Erre vonatkozólag elmondom önnek úgy nagyjából azt a tervemet, amelyvel az iskoláztatás tekintetében foglalkoztam. Én a községi iskolákat általánosítottam volna. Se az állam, se a felekezetek, hanem a községek állítsák fel az iskolákat. Tanítónak csak magyar képesítéssel, tehát magyarul tudó egyén alkalmazható. Azonban a felekezeti és a nemzetiségi béke fenntartása okából úgy tervettem, hogy a községi felekezetek és nemzetiségek arányban választottak volna meg a tanítókat az állam helybenhagyó jogának megóvása mellett. De hát ez csak nagyjában való jellemzése annak, amit annak idején magam elé kitűztem. Egyébként az általános magyar iskoláztatás követelményének lehetetlen volna elmentelni.

Kérném most excellenciát, ha a fölvetett gazdasági kérdésekről is kegyeskednék nyilatkozni. Es pedig szó van a kisbirtokosok valamiféle tehermentesítéséről, a telepítésről s parcellázásról, a csatornázásról és öntözésről.

Ezek olyan kérdések, amelyek gyakorlatilag alapos számítást igényelnek, részletesen tehát nem szólhatok hozzájuk. Ezt rábízom azokra, akik gyakorlatilag keresztül akarnak e terveket vinni. Csak általánosságban jelzem, hogy elvileg ezek nemcsak keresztülvihető, de sőt keresztülviendő tervek is.

Tény az, hogy a magyar birtok alig-alig bírja a terheit. Ezen segíteni kell. Mindenesetre segíteni kell a takarékpénztárakon és azok útján is, mert azoknak mai berendezésében sok gazdasági baj van. Esetleg a Kisbirtokosok Földhitelintézetét lehetne e célra regenerálni. Elvként el lehet fogadni, hogy a magyar kisbirtok válláról a terheket sürgősen le kell venni részben a meglévő terhek könnyítésével, részben pedig azszal, hogy a földmivel ösztály extenzív terjeszkedését telepítéssel és parcellázásokkal lehetővé tegyék.

Természetesen nem lehet kimondani egy kényszerkijáratást a latitudinokomra, de módját lehetne annak ejteni, hogy sok latitudinomat arra alkalmas földmives családok közt kedvező feltételek mellett kiparcellázzanak. Ami a csatornázást és öntözést illeti, hát ez valóban tisztán üzleti kérdés, tudniillik közgazdasági szempontból megéri-e a költségeket az elérhető eredmény? De hangsúlyozom, hogy közgazdasági szempontból tartom ezt mérlegelendőnek. Egyáltalán szükséges a nemzet talpraállítására új nemzeti birtokpolitikához nyulni.

Excellenciád közreműködése a jövőendő új embernek olytén tervem, amelyek egyetértésben a parlamenti ellenzékkel a nemzeti szabadságokat nemcsak megóvnák, de fejlesztének is?

Nekem ma nincs más feladatom, mint előkészíteni utját annak, aki a korona és nemzet közti tökéletes harmoniát helyreállítja. A korona bizalmából viszem ideiglenesen is ezt a szerepet és mivel a korona a magyar nemzeti közszabadságoknak nem ellense, ha nem volnék az a jórészt magyar ember, aki vagyok, akkor is kötelességből is magyar politikát kellene csinálnom.

En mindenkit pártolok, aki békét jön csinálni, mert az országnak szüksége van a békére. Amit én eddig kérdezett tőlem s amit még hallottam, hogy a felekezeti béke és egyenlőség biztosításáért, hogy a vármegyék, mint a magyar alkotmány sáncai restaurátsassanak, (természetesen modern formákban) hogy a vármegyey tisztviselők is tekintetbe véssenek a tisztviselői rendezésnél és hogy egyáltalán nagy magyar regenerálás legyen a végeredménye a mostani válságnak s így ez a válság ilyenétképpen egy tisztító tűz hatású lett legyen: azt nemcsak kívánom, de merem állítani, hogy a nemzetnek is érteke és a koronának is öröme lenne.

(A képviselőház összehívása.)

A képviselőház állítólagos sürgős összehívására vonatkozólag a Politikai Értesítő a legilletékesebb helyről nyert fölhatalmazás alapján ezt jelenti: Kossuth Ferenc e hét vége előtt nem érkezik vissza a fővárosba; jelenleg Tátrafüreden tartózkodik. Előnklete alatt tehát ma akár bizalmas, akár más jellegű hivatalos értekezlet nem lehet. Való csak annyi, hogy — mint más ilyen alkalommal, — ma is többen lesznek fön a pártkörben, ahol a képviselőház összehívásának kérdése is, amely ma homlokterben áll, szóba fog kerülni; döntés azonban e tekintetben egyáltalán nem fog történni. A párt többsége a képviselőháznak még e héten való összehívását ez idő szerint sem helyesnek, sem célravezetőnek nem találja.

A Politikai Értesítő hiába emlegeti a legilletékesebb forrást, nem jól tudja a leekét. Ma este igenis nagyon élénk volt már a függetlenségi pártkörben az élet. Megjött már Tóth János alelnök is. A képviselőház sürgős összehívásától pedig ezidőszent azért állott el a párt, mert a király mai elutazása új terve-

ket hozott forgalomba, melyeknek kiformalódását a párt előbb meg akarja várni.

(Legendák Széll Kálmánról.)

Egyes újságok tovább fűzik a Széll-kombinációkat s azt emlegetik, hogy Széll Kálmán esztörtökön visszajön a fővárosba s újra belenyúl a politika intézésébe. Ezt a hírt azzal próbálják valószínűbbé tenni, hogy a hét második felében az interparlamentaris konferencián résztvett külföldi politikusok lerándulnak Budapestre s Széll Kálmán már csak ezek kedvéért is feljön a fővárosba.

Csupa legenda ez.

Széll Kálmánt ugyan a lekészülő külföldi politikusok közül többen megkérték levélben, hogy szeretnének vele találkozni, de Széll Kálmánnak eszéágában sincs Rátótot otthagyni s Budapestre már azért sem jön, nehogy jövetelével az ilyen-fajta politikai legendáknak valószínűséget adjon. Rátótban van, Rátótban marad — egyszerűs mindenkora tudomásul kell ezt venni. Széll Kálmánnak nincs kedve a politika menetébe avatkozni.

(Temesvár különvéleménye.)

Temesvár — gróf Kluen-Hédervy miniszterelnök kerülete. Temesvár tehát nem lehet egy véleményen Debreczennel. Temesvár ma különvéleményt jelent be s a Budapesti Tudósító siet azt a világgal közölni, jelentvén, hogy a temesvári szabadelvűpárt vezetősége 9 szavazattal 2 ellen elfogadta a következő határozati javaslatot:

Ama súlyos válság, mely a parlamenti harcok folytán Magyarországon ugy politikai, mint gazdasági téren már-már végzetes következményekkel fenyeget és hazánk legbecesebb javát, ezredéves alkotmányunkat alapjaiban megrendítette, éppen a jelen napokban érte el tetőpontját. A nemzet léli aggrózással várja a fejleményeket, melyekben a közvélemény kívánságaira nézve az országgyűlési szabadelvűpárt külsőben levő állásfoglalása fogja az irányt megszabni. Ilyen körülmények közt Temesvár szab. kir. város szabadelvűpártjának vezetősége, bár a maga részéről a magyar nyelvnek és nemzeti eszmének minden téren, tehát a véderő szervezeteiben való érvényesülését is lelkes rokonszenvvel kíséri és a magyar nemzet erre irányuló törekvéseinek alkotmányos uton való fokozatos megvalósítását határozottan óhajtja, nem tartja alkalmasnak az időpontot arra, hogy különleges állásfoglalása által az amugy is mestereségesen felzavart országos közvélemény nyugtalanításához hozzájáruljon s ezáltal a maga részéről is hátráltassa a helyzet tisztázását és megnehezítse a veszteljes válság kedvező megoldását. Ennél fogva a pártvezetőség kimondja, hogy a debreczeni határozatnak a párt részéről való nyilvános tárgyalását időszerűnek nem tartja és elhatározza, hogy az ötven tag által pártgyűlés egybehívására nézve nyilvánított kívánságot mellözi.

Temesvár szabadelvű vezetősége kilenc szavazattal kettő ellen így akart határozni. Legyen neki a gusztyusa szerint. De hogy ez a vezetőség kilenc szavazattal kettő ellen még ma is mestereségesen felzavart közvéleményről beszél, ez leg-alább is merészség.

(A katonák visszatartása.)

Posonyból táviratozzák: A városi közigyelés ma Dvorák Károly kereskedő indítványára tolnyomó többséggel elhatározta, hogy a törvényhatóság az október 1-én szabadságolando legénységnek a szolgálatban való visszatartása ügyében a képviselőházhoz és a kormányhoz feliratot intéz, sajnálatát fejezve ki a terbevétt intézkedésen, mely különösen közigazgatásilag felette káros. Reméli, hogy az annak foganatosítására felhozott okokat a törvényhozás még jókor elhárítja. A feliratot családokozás végett megküldik valamennyi törvényhatóságnak.

Karlsbadból táviratozzák: A városi képviselőtestület egyhangulag hozott határozatot tiltakozik a harmadéves szolgáló katonaságnak október 1-én tul való bennitartása ellen, mert azzal a polgárság egy nagy részének boldogulását látja veszélyeztetetnek s követeli egyttal a Reichsrath egybehívását is. A határozatot felterjesztik a kormányhoz.

Linzből táviratozzák: A német néppárt itt tartott konferenciájáról a következő kommuniké adták ki:

A harmadik évet szolgáló legénység visszatartása alkotmányellenes és a Reichsrath azonnali egybehívása sürgős követelés. A képviselői konferencia óvat: emel a Chiari-téle záradék jogellenes magyarazata ellen és odanyilatkozott, hogy a mostani magyarországi állapotok a monarchia két állama közti államjogi viszony megváltoztatására vezetnek. A kormány feladata, hogy a gazdasági szétválás végrehajtására minden szükséges előkészítélet megtegyen és mielőbb

hozzáfogjon az autonóm vámtarifa létesítéséhez. A képviselői konferencia egyben állást foglal minden egyoldalu engedmény ellen, amelyet a szlávoknak a németek rovására adnának.

(Csehek Magyarországon.)

Bécsi forrásból az a hír érkezik, hogy a csehek, akik eddig is sok rokonszenvvel kísérték a magyarok nemzeti küzdelmét, ujabbban azzal a tervvel foglalkoznak, hogy közös akcióra szövetkezzenek a magyar ellenzékkel. A bécsi hír szerint Klofác reichsrathi képviselő kétszázad magával Budapestre készül s a közös eljárásra nézve tárgyalásokat óhajt kezdeni az ellenzékkel.

(Goluchowski szerepe.)

A Fremdenblatt, mely a külügyminisztérium hivatalos lapja, Goluchowski külügyminiszter tegnapi kihallgatásáról a következőket írja:

Goluchowski külügyminiszter a macedon kérdésben fölmerült újabb eseményekről tett első sorban jelentést. Nem valószínűleg azonban, hogy Goluchowski, mint az uralkodóház minisztere, alkalmat talált elmondani véleményét a magyar válságról is, annál is inkább, mert a válság hovatovább már a dualizmus válságának jellegét veszi föl és így a külügyminisztérium hatáskörét is érinti. Gróf Goluchowski azonban nyilatkozataiban szigoruan alkotmányos alapon maradt meg és pedig az 1867-iki XII. törvény cikk alapján. Hatedhát Goluchowski abba a helyzetbe került, hogy erről a kérdérről is véleményt mondjon, ezt bizonyára olyan modorban tette, amely a jogtalan beavatkozás vádját jövele kizárja.

(A magyar vezényszó.)

A Zukunft. Max Harden ismert hetilapja, egy osztrák katonatiszt tollából érdekes cikket közöl a magyar vezényszó kérdéséről. Az osztrák tiszt cikkét a következőkben ismertetük:

A cikk írója szerint a magyar kommandóból semmi szin alatt nem lesz semmi. bár nagyon erősen tagadja azt, hogy a magyar vezényszó árta a hadseregnek. Azt vallja, hogy a mag az ez a erős kontinens egyik a lezabababab legősantabb, legtüszesebb és legszivósabb nemzeteknek. Karaktere egészes és korántsem bizánci. Szerinte minden józanul gondolkodo embernek el kell ismernie, hogy a magyarokat kiválságos jogok illetik meg a magyarországi nemzetiségek fölött, mert hiszen saiat hazájukban ók az urak s uralmukat beszútellet küzdötték ki. Hogy a magyar kommandó nyelv a bécsi arisztokráta, udvari tanácsos- és egyéb kikkeknek tetszik-e vagy nem az a magyaroknak teljes joggal Hekuba, — sőt nem árta a magyar vezényelt nyelv a monarchia híres nagyhatalmi állásának sem, mert a magyar vezényszó karát jóval illüminia a belőle származó jelentékeny haszon. Sőt még ha már holnap valóságg válnék is a perzonál-unio. a hármasszövetségnek igen megbizható, erős faktora volna a külön magyar hadsereg.

Hogy áll ma azonban a vezényszó ügye a monarchia egész hadierében? E hadierőnek alkotórészei: a közös hadsereg, a közös haditengerészet, az osztrák landwehr és a magyar honvédség. A vezényszó mindenütt német, a magyar honvédséget kivéve, ahol magyar a vezényszó, illetőleg a magyar honvédség horvát részében horvát. Ezt kifejezetten számkokban is. A monarchia egész hadierőjét béke idején 136 dandár alkotja; ezek közül 118-ban német, 16-ban magyar. 2-ben horvát a vezényszó. Háboru esetén ez az arány létszólóg a magyarok előnyére változik, amennyiben 14 németül vezényelt tüzér-dandár fölülzik és a többi csapatokba olvad bele; ebben az esetben a német, magyar és horvát vezényszóval barcoló dandárok aránya 104:16:2. Ha megvalósulna a magyar nemzet követelése, a közös hadsereg magyar eredeiben a magyar vezényszó, akkor a monarchia egész hadierőjéből 74 dandár volna német, 46 dandár magyar és 2 dandár horvát vezényszó alatt.

Ezt a közös hadsereg osztrák részének tisztikara, a közös hadügyminisztérium, sőt még maga az uralkodó is nemcsak lehetetlenségnek tartja, hanem egyszerűen abs-urduknak. A közös hadügyminisztérium statisztikája azt hirdeti, hogy a monarchia egész lakosságának csak 17-2 százaléka tud magyarul, (ami mellesleg monda: nem igaz), — és így képtelenségnek tartják, hogy a hadsereg 37 százelekében magyar legyen a vezényszó. A mai arányt, mely szerint a vezényszó mai terjedelme megfelel a magyar tudók számának (a közös hadügyminisztérium statisztikája szerint), éppen igazságosnak és helyesnek tartják, s ezen a mértéken tul menni nem akarnak és nem fognak. Arra hivatkoznak, hogy a hat (4, 5, 6, 7, 12 és 13-ik) magyar hadtestben valóságos babiloni nyelvzavar van, s alig lehet találni olyan ezredeket, amelyeknek legénysége kizárólag magyarul beszél. Ez valóban így van, és így is lesz mindaddig, míg a sorozásnál nem a polgári hatóság, hanem a katonai (hadkiegészítő) parancsnokság állapítja meg, hogy a besorozott fiuk milyen ezredbe vonuljanak be. Mig a mai rendszer megmarad addig a közös hadügyminiszternek mindig gondja lesz rá, hogy minél kevesebb legyen a tiszta magyar ezred.

Egy másik, igen nagy akadály a magyar kommandóknak a magyarországi nemzetiségétől való félelem. A cikk írója, aki tiz esztendőig szolgált horvát ezredekben, azt állítja, hogy a 17. horvát-szlavon-

országi ezred a legelső magyar vezényszóra legyveres lázadásban törne ki, s ettől tartanak a többi nemzetiségi (szerb, román, tói) magyar ezredben is. És ha kitörne a polgárháború: a magyarok harcait ma már nem könnyitené meg, mint 1848-ban, a milánói, prágai, bécsi és lembergi forradalom.

A magyarok különben, mondja a cikk, még maguk sem iontolták meg egészen a követeléseiket; fölütün, hogy megfeledeztek a haditengerésztől és az okkupált tartományokról; vagy ezekben teljesen lemondanak a magyar nyelv jogáról a német nyelv javára? Ezt alig hiszik még maguk az osztrákok is.

Különben a magyar kommandóknak utolsó, de szintén óriási akadály a magyar tisztiek hiánya. A magyarul tudó tisztiek oly kevesen vannak, hogy még a tábornoki és tisztszias állások betöltésére sem volna nekik elegendő.

Az interparlamentaris konferencia.

Bécs, szeptember 9.

Az interparlamentaris konferencia mai tanácskozásán dr. Gobat lötük beható jelentést tett a berni interparlamentaris hivatal tevékenységéről és az interparlamentaris unió különböző csoportjai által a hágai kongresszus óta elért eredményekről. Megállapítja, hogy 1890. óta nem kevesebb, mint 36 nemzetközi vitás kérdést bocsátottak a választott bíróság elé és hogy több állam egymás között általános választott bírósági szerződést kötött.

Amaz obaitását fejezi ki, hogy az interparlamentaris unio törekvései három pontra irányuljanak. 1. Kötelező választott bíróság, 2. az összes civilizált államok időszerű konferenciái, 3. a lefegyverzés kérdése, annál is inkább, mert maga a hágai tanácskozás kiállításba helyezte, hogy e kérdést egy később tartandó konferencia fogja tárgyalni. (Élénk tetszés.)

Dr. Levakovski a nemzetközi jog törvénykönyvének megteremtése mellett emel szót, ami elismertetvén minden néptől és államtól, a választott bíróságok kötelező behozatalával bizonyára jó eszköz volna a háboruk elkerülésére.

Gróf Apponyi Albert szavazó okciók és taps között megjegyzi, hogy azt lehetne binni, hogy halotti beszéd az, melyet most a magyar csoporttól kiindult eszme a nemzetközi sajtóunio feletl akar mondani. O azonban egyáltalán nem oly reznigrát, hogy megelégednek e szerepél. Vannak temetések, amelyek megengedik a feltamadás reményességét és a jelen esetben is eről van szó. Három nemzeti csoportja alakult a sajtóuniónak, egy magyar, egy szerb és egy portugál. Érthető, hogy ezen töredékek nem tanusithatnak elég életerőt. Akiklag ugyan nem szünek meg létezni, de valóságban nem működnek. A magyar interparlamentaris csoport sem tudott új életet önteni a sajtóunio magyar csoportjába. A nemzetek materiális lefegyverzése lehetetlen, ha az nem általános. Ezt szükségeszerűleg megelőzve be kell következnie az erkölcsi lefegyverezésnek, melyet a sajtónak kell előidéznie és amely csak akkor idézhető elő, ha a sajtó e célból nemzetközileg van szervezve. Azon okok, melyekkel a sajtóunio létre nem jöhetését magyarázzák kétélék. A sajtó egy részéről az a körülmeny, hogy a választott bíróság elvéről nem gondolkodik kedvezően, a másik részről, hogy a nélkül is a béke eszméjéért akar sikra szállani, miért is nincs szüksége az e célra való szervezkedésre. Az egyik országban tehát ez eszmék azért nem érvényesültek, mert a sajtó nem a béke barátja, a másikkban azért nem, mert a sajtó békebarát. (Derűtség.) Ami az indokolás utóbbi módját illeti, ez nyilvánvaló tévedésen alapul. Akik egy ügynek szolgálni akartak, azoknak mindig az volt a törekvésük, hogy szövetségstársakat gyűjtsenek és szövetségben egyesüljenek. Az egyesület mindig a siker előfeltételének tekintették. Mélyenfekvő okának kell tehát lenni, hogy a sajtó egy része vonakodik a szervezettől és ez az ok valószínűleg a következő: Minden hatalom természetében rejlik az a törekvés, hogy lehetőleg korlátlan legyen. Az emberiség minden nagy haladásának át kellett mennie egy korszakon, amelyben az uralkodó hatalmak megkísérelték, hogy e haladás megvalósítását saját jóakarutólól tegyék függővé. A szabadság és egyenlőség eszmének, amelyeket a francia forradalom érlelt meg, a hatalmak nem tudtak ellenállni, de azt akarták, hogy a népek ezeket a javakat mint tőlük nyert ajándékok élvezzék. A legnehezebben kivívható haladások egyike éppen az, hogy a hatalom birtokosainak jóakarát intézményvel helyettesítsük. A legnagyobb modern hatalom azonban a sajtó és a hatalmakos ímént emlitett pszichológiai törvénye enél is hatott. Hajlandó a béke ügyét előmozdítani, de visszautasítja, hogy az erre vonatkozó szervezettel, intézménnyel állitson szobad akarata helybe. (Tetszés.) Es mégis, egy ónakotta intézménynek való önkéntes alávetés nem önteleasonyítás, hanem telemelekedés. Még mindig hallunk banális ellenvetéseket, hogy a háboru mi nem fogjuk eltörölni, de éppugy azoknak, akik az iskolák szaporításán fáradoznak, azt lehetne mondani: ti sohasem fogjátok a tudatlanságot megszüntetni. Akik az orvosok, kórházak és nyilvános egészségügyi intézetek számának szaporításán fáradoznak, azoknak azt kellene mondani: almodozok vagytok, sohasem fogjátok a betegséget és a halált eltörölni. Igaz, a betegséget és a halált nem fogják megszüntetni, de megfogják hosszabbítani az emberek átlagos életidejét. (Élénk tartós tetszés.) A bünteteket sem fogjuk kiküszöbölni a világból a népre való erkölcsi hatással, büntetőtörvényekkel és büntetőökkel. Amig emberek vannak, gonosztevők is lesznek. De mégis nagyon fontos valamely város minden lakósa vájjon a városban két vagy kétszáz gyilkos van. A mértán végérintője, amely szakadatlanul közeledik a hiperbolához a nélkül, hogy valaha érintené, — a képe minden emberi haladás

alaptörvényének, A végérintő sohasem fogja érteni a hiperbolát. De elegendő, ha az egyes vonalat mindig és folyton hosszabbítja és mindinkább közeledik a kiűzött célhoz. (Élénk hosszantartó tetszés és taps.)

Porubaru (Románia) megokol egy határozati javaslatot, mely szerint az interparlamentaris unió hívja fel a csoportokat, hogy államok kormányainál vessék latba egész befolyásukat, hogy a nemzetközi magánjog kodifikációjának művét mielőbb hajtsák végre.

Paiva (Portugal) a sajtó nemzetközi egyesülésének sürgős szükségéről beszél, hogy a lakosságot a béke és választott-bírói ügyről felvilágosítsák.

Bolzev (Bulgária) emlékeztet Bulgária fejedelemének a kedvezőtlen politikai és szociális viszonyok dacára gazdasági és erkölcsi téren tett haladására, amely országban a fejedelem és a bolgár államférfiak bekeszeretete igen kemény próbákban van kitéve. Mialatt a konferencia itt ülészik, a fejedelemiség közvetlen szomszédságában tűz és kard dülnek. Gyökösöt és halált hozza, mert a berlini szerződés 33. cikkét nem hajtották végre. Kéri a kongresszust, hogy jóindulattal fogadják azt az óhajt, hogy a török tarományok lakosságainak és cikk sürgős végrehajtása által jobb sors jusszon osztályrészt.

Porubaru határozati javaslatát elfogadták és azután megválasztották az interparlamentaris tanács tagjait. Megválasztottak többek közt: Ausztriából báró Pirquet és dr. Pienert. Magyarországból gróf Apponyi Albert és Pázmány Dénes, Németországból dr. Bart és dr. Hirsch Miksa.

Bartholdi (Amerika) meghívja ezután a kongresszust, hogy a jövő évben St. Louisban gyűljen egybe. **Crabbe** (Dánia) támogatja ezt az indítványt, de reméli, hogy azután legközelebb Kopenhágában lesz a kongresszus. **Gobat** vezértitkár indítványára elhatározta, hogy Amerika hivatalos meghívását elfogadják, az azután következő kongresszust pedig Kopenhágában tartják. Ezután az elnök berekeszti a konferenciát ama remény kifejezésével, hogy a konferencia szívós kitarása következtében, amely máris bizonyos sikereket mutathat fel, a további sikerek sem fognak elmaradni. (Tetszés.)

Az interparlamentaris konferencia tiszteletére adott lakomán **Koerber** miniszterelnök hosszabb beszédet mondott. Használja fel, ugymond, a szünet nélküli propaganda toborzó erejét, harcoljanak iradhatatlanul a békében a békéért, hogy az megingathatatlan alapjává váljék a népek együttélésének és a háboru emelkedülj, miként a démon a mennyi sereg lényes kilyálya elől. Poharat a békétársaság gyözelme emelve, így végzi: Óvé legyen a diadal, éljen és világitsson!

Véget érven a Bécsben megtartott interparlamentaris konferencia, az idegen államok törvényhozi közül mintegy kétszázán érkeznek holnap délelött Budapestre. A vendégek csütörtökön délután 5 órakor tekintik meg a magyar törvényhozás palotáját. Gróf Apponyi Albert, mint az interparlamentaris szövetség magyar csoportjának elnöke, hirlapi uton kérte fel a magyar törvényhozás tagjait, hogy a látogatás órájában a parlament épületében minél számosabban jelenjenek meg. Az idegen törvényhozi toborzásának programja végleg még nincs megállapítva; de szeptember 11-én, vagyis pénteken mindensetre estély lesz a Parkklubban a külföldi törvényhozi tiszteletére, amely estélyen való részvételre már eddig is sokan jelentkeztek; az estélyen való részvételre a képviselőház háznyi hivatalában vagy a Parkklub titkári hivatalában lehet jelentkezni csütörtök délig.

Az interparlamentaris magyar csoport rendezőbizottsága a következő értesítést teszi közzé:

Iletéketlen forrásból eredő téves értesítés szerint néhány hirlap csütörtökre teszi a külföldi törvényhozi tiszteletére a Park-klubban rendezendő estély időpontját, holott boldogult Erzsébet királynéknak halála évfordulóján ilyen ünnepély rendezése — magától értetődőleg — lehetetlenség. Ez okból szükségesnek tartjuk újból felhívni a magyar törvényhozi figyelmét arra, hogy az estély pénteken, a hó 11-én este tartatik meg, felkérvén őket ismételtelen arra is, hogy az estélyre szóló jegyeket a képviselőház háznyi hivatalában minél számosabban megváltani sziveskedjenek.

A **Politikai Értesítő** felhatalmazás alapján megöfolja némely ma reggeli bécsi lapnak azt a hírt, mely szerint dr. **Berzevics** Albert, a magyar csoport alelnöke. Bécs város interparlamentaris bankettjén résztvét volna.

KÜLFÖLD

Románia balkáni szerepe. Mikor Károly király Ischben tartózkodott, az európai sajtó egyre találgatta, hogy mily eredménnyel járhatott ez a találkozás. Minden nagyobb lapnak megvölt a maga saját külön értesülése, melyek közt természetesen nagy volt az eltérés. Legplauzibilisebbnek látszott — mert a legtöbb lap ezt kapta föl — a lapoknak az a kombinációja, hogy Károly román király Ischben kijelentette volna, hogy hajlandó hadseregét a nagyhatalmak pacifikáló terveinek végrehajtására, a Balkán-félsziget nyugalma érdekében mozgósítani. Néhány orosz újság, többek közt a *Grasdanin*, *Novoje Vremja* és a *Ruszkija Vjedomosti* pláne azt újságotla, hogy az európai hatalmak egyenesen megbízást adnak majd Romániának Macedónia megszállására.

Ezzel szemben egy román államférfiu, aki fultanuja volt (?) egy *Goluchowski* külügyminiszter és egy osztrák-magyar diplomata között lefolyt beszélgetésnek, azt állítja, hogy Károly király az ischli találkozásánál egyenesen kijelentette, hogy neki béke és nyugalom kell s egy ilyen természetű stratégiai megbízást semmiesetre sem fog elvállalni, mert nem veheti vállalra saját népével szemben egy esetleges szerencsétlen hadjárat felelősségét.

Károly király ettől a kijelentéstől állítólag semmi kapacitációra sem volt hajlandó elállani és ennek tulajdonítható, hogy az uralkodók ez idei ischli találkozása nem hagyott maga után olyan kedvező nyomokat, mint más egyébkor. Ferenc József király ugyanis bekeszeretete dacára is hive a fegyveres beavatkozásnak, mert szükségesnek látja a bolgár rakonéatlankodásának mielőbbi végleges megszüntetését.

Szerb tisztek a királygyilkosok ellen. Közöltük már a szerb tiszteknek első felhívását. Itt adjuk a második felhívást is, mely egész terjedelmében így szól:

Bajfársak! A május 29-iki büntény becsületünkön és egyenruhánkon gyalázatos szégyen-foltot hagyott. Az a mód, ahogy a büntény elkövettek, az elkövetésnél és az azután előfordult visszatartó részeket s végül a kivételese lényes rang, amelyet a gaztett fő irányítói és végrehajtói úgy a meggyilkolt Sándor király, valamint ennek atya, Milán király alatt elfoglaltak: mindez még undokabbá, még visszássabbá teszi ezt a szégyen-foltot. Az egész civilizált világ visszaríadt e gonosz tettől s valamennyi kultúr-nép tiszteinek szemében egyenruhánk utálat és megvetés tárgya lett.

Ugy egyéni tekintélyünk mint az ország érdeke is, amelyet a hadsereg őriz és véd, elutasíthatatlan követeli, hogy a szégyenletes foltot, amelyet rajtunk a május 29-iki büntény ejtett, arcunkról és ruhánkról lemossuk s hogy együttesen, mint egy ember, tudatban feladatunknak és kötelességünknek kiálkjuk körünkkel ama megvetésemelőt gonoszvetőket, akik csak a véletlen folytán kerültek hozzánk és neve ődtek velünk.

Erre kétféle mód van: 1. Hogy mindazok a gonoszvetők egy és ugyanazon a napon, az egész országban, minden garnizonból, ahol ilyenek vannak, egyszerűen kirtassanak és 2. hogy testületileg követelik, hogy valamennyien minden időre a hadseregből eltávolítsanak, a nélkül, hogy valaha is újra fölvehessék egyenruhánkat és pedig rövid időn belül, amelyet későbbi követeléseinkben fogunk megszabni. Együttel kijelentjük, hogy szilárd elhatározásunk e határidő lejártá után fegyverünket letenni s a hadseregből kilépni, ha követelésünket vissza-utasítják.

Az első mód definitív formában manifesztálja állásfoglalásunkat az elkövetett bünténnyel szemben s egyben amaz elhatározásunkat, hogy elfajta gonoszteit ismétlődést elterentő példával egyszer és mindenkorra lehetetlenné tegyük. Ez a mód világosabb nyomatókosabb s ugy a jelenre, mint a jövőre nézve hasonlíthatatlanul tanulságosabb és tökéletesen meg is felel a történi ország nagyságának. A döntést a fölött, hogy a két mód közül melyik választassék, reátok bizzuk. A mellékelt iven mindegyitek az aláírása mellett egyezze be az illető rubrikába, hogy melyik módra szavaz. Az fog történni, amit a többség akar. Ugyanazok szó bőséggel válaszlatok egy megbízható katonai tekintélyt, beirvan az illető nevet a „genorális” című rovatba.

Hogy a terv kivitele lehetővé téessék, a mellékelt iven kitüntetendő: 1. Az összeszküvők névsora és 2. a bizalmi férfiak rovata amelybe minden garnizonból két-három tiszt neve beirandó, akiket társak e célra kijelölnek, hogy mindenről gondoskodjanak, ami az elhatározások végrehajtásához szükséges lesz.

Kivánatos volna, hogy már most előkészüljünk tervünknek augusztus 27-én (szeptember 9.) kezdődő megvalósítására, amely nap szünetnapja a trónörökösnek, aki ma reményeinket megtestesíti; azon a napon tehat, amelyet most elcsözör ünnepe meg hazáiban, mutassunk hatalmas intemet neki arra nézve, hogy usztikarunkat meg kell becsülnie.

Belgrád, szeptember 9.

A memorandumra az aláírásokat a timoki hadosztálynál *Lazarevics*, a morovai hadosztálynál *Novakovics* és a dunai hadosztály kebelében *Magdalenics* tábornok gyűjtötte. Az előbbi kettő nem tagadtá ezt, de *Magdalenics* tábornok váltig tagadta, hogy része lett volna az aláírások gyűjtésében. A mai minisztertanács *Magdalenics* tábornok ügyével foglalkozott. *Protics* belügyminiszter indítványára kimondotta a minisztertanács, hogy *Magdalenics* tábornok méltatlan az egyenruha viselésére s elhatározta, hogy *Magdalenicsot* tegnapi nyilatkozata miatt sajtóbörög elé állítja.

Belgrád, szeptember 9.

A király elnöklele alatt minisztertanács volt, amely elhatározta, hogy az összeszküvésben részes tiszteket meg egyszer felszólítják, hogy tegyék le a hűségüket a királynak s aki vonakodik felesküdni, azt haditörvénysek elé fogják állítani.

Bécs, szeptember 9.

Péter szerb király futárt küldött a cárhoz azzal a kéréssel, hogy vonja vissza a szerb tisztek ellen kiadott rendeleteket, mert a szerb tisztikarban támadt zendülés is az volt a főoka, hogy a rendeletek értelmében Oroszországban és különösen Pétervárott bojkottálták a szerb tiszteket. Péter király tudtja leveleiben a cárral, hogy hivatásának képtelen megfelelni, ha az illető rendeletek vissza nem vonatnak, s ettől teszi függővé azt is, hogy megmarad-e a szerb trónon.

Belgrád, szeptember 9.

Tegnap este 10 órakor vagy ezer ember tüntetést rendezett a *Narodni List* és *Veserna Novosti* című hirlapok előtt. A szerkesztőségek ablakait bevették. A megtámadott szerkesztők lövéseket tettek: a tömegre s több embert megsebesítettek. Csendőrség lépett közbe, mire a tömeg szétszórtott.

Belgrád, szeptember 9.

A hivatalos közlöny a hadseregbeli előléptések egy sorozatát teszi közzé.

A balkáni forrongás.

Budapest, szeptember 9.

Azt mondják az angol lapok, hogy Ausztria-Magyarország tudomására adta a bolgár kormány, hogy szakítson végleg a macedon-bizottságokkal és háboru esetén ne számítson egyetlen európai hatalom támogatására se. Németország helyesli e lépést, Olaszország előreláthatólag helyeselni fogja, Anglia szinte csatlakozik hozzá s azt kívánja, hogy valamennyi hatalom ennek megfelelően nyilatkozzék.

Egy belga lap pedig azt véli tudni, hogy Oroszország és az osztrák-magyar monarchia részéről erőlyes beavatkozás fog történni a Balkán-ügyekbe. Ezidőszent minden törekvés csak oda irányul, hogy a két nagyhatalom erőlyes beavatkozását lehetőleg nemzetközi konfliktus nélkül tegyék lehetővé. Jó, jó: de ha már a macedonok garázdalkodását nem lehet tűrni, ennek lektüzdésére még nem szükséges az európai hatalmak beavatkozása. Bizzák meg Törökországot a rend helyreállításával, jobban mondvá engedjenek teljesen szabadkezvet Törökországnak, van a szultánnak elég katonája, hogy a macedon fölkelőket megfékezze s leszámoljon Bulgáriával is.

Beirutban az amerikai hajók megjelenése miatt vasárnap este véres összeütközés volt keresztények és mohamedánok között. Állítólag harminc ember, köztük több idegen is, életét vesztette. Amerikai körökben az hallatszik, hogy az amerikai hajók parancsnokai szigorú utasításokat kaptak. *Cotton* tengernagy, a Beirutba küldött amerikai hajóraj parancsnoka, azt táviratozta a külügyi hivatalnak, hogy a Magelsen alkonzul ellen intézett támadás jól megfontolt terren alapult, amelynek célja az alkonzul meggyilkolása volt. Négy embert letartóztatnak, akiknek részük volt a merénylet megkísérlésében.

Török források erre vonatkozólag a következőket jelentik: Néhány egyén, akiknek személyazonosságát ezideig megállapítani nem lehetett, megtámadott négy mohamedánt, állítólag ok nélkül, smidőn azok a Nasra városrészen mentek át. Verekedés keletkezett. Csapatok léptek közbe és véget vetettek annak. A katonák közül egyet megöltek, harmaat megsebesítettek. A bunlakók közül egyet megöltek és egyet megsebesítettek. Hír szerint az angol konzul maga is beismerte, hogy a verekedés okát a keresztények részén kell keresni. A portá külföldi követeihez is ez értelemben fog köriratot intézni.

Cotton tengernagy jelenti, hogy Beirutban a mohamedánok és keresztények között történi véres összeütközést a mohamedánoknak a keresztények iránt táplált ellenséges érzülete okozta, hogy elejét vegyék az ilyen büntetőknek. Hozzáette azonban *Cotton*, hogy a Török hatóságok az általa megindított vizsgálat közben támogatták őt és megígérték, hogy még egy ezerfőnyi csapatot fognak Beirutba küldeni.

A török csapatok kegyetlenkedéseiről szóló jelentések nagyon kedvezőtlen benyomást gyakoroltak Londonban. Eddig az angol közvélemény nem volt hajlandó az atrocitás-jelentések alapján politizálni. De ha semmi intézkedés sem történik, hogy a török csapatok üzeleimt ellenőrzésük és megakadályozzák, akkor elkerülhetetlen lesz az angol közvéleménynek általános fölláborodása. A legutóbbi Reuter-jelentés például 40000 legyilkolt bolgárról beszél, s előreátható, hogy ez a jelentés (még ha tulzott is) hatalmas anti-török áramlatot fog kelteni Angliában.

A török császári irád mindenütt a legszigorubb házkutatás toganatosítását rendeli el, ami különböző telekezetekhez tartozó előkelők jelenlétében hajlandó

végre. A monasztíri és drinápolyi vi ajetekben már megkezdtek a házkutatást. Monasztírban és Dedeagacban a házkutatásnak ezidig nem volt eredménye. Drinápolyi jelentések szerint azok a csapatok, amelyeket a kirkilisszei szandzsák határvidékének a bandáktól való megtisztítására küldtek ki, Gögtepeben, a bolgár határlól kileno kilométernyire gyülekeztek. Korudere bolgár falut, Kirkilisszétől keletre, amelynek lakói ismételen elpusztították a táviróvezeteket, szétrombo ták. Ezzel szemben komitébandák elpusztították Achlatly török falut. Hír szerint föllüggesztették további albán zászlóaljoknak a kirkilisszei szandzsákba való kiküldését.

A monasztíri vilajetből még a következő hivatalos tudósítások érkeztek: Kadenik környékén és Szelenos községben összeütközés történt, amely közben 35 bizottsági tag léts halálát. Több menekülő a vízbe futt. Koszovo község erdeiben összeütközés történt több mint 200 bizottsági taggal, akik közül ötöt megölték. Teresztáni és Kolombaneste községekből mintegy 300 bizottsági tag öt muzulmán nemeszt ragadott el. Teristeri hegyes vidékén, továbbá Brailo Noholias községeiben néhány csatározás volt, melyek közben számos bandatag esett el. Florinában is voltak összeütközések, amelyek alkalmával 66 komitácsit ölttek meg.

Minden jel arra vall, hogy a macedon bandák a bolgár minisztereket előre éresítik a vasutak ellen tervezett merényletekről. Így egy bolgár miniszter nemrég figyelmeztette egy barátját, hogy bizonyos napon ne utazzék Konstantinápolyba, de aztán az utolsó pillanatban azt üzenté neki, hogy nyugodtan elutazhatik.

Konstantinápoly, szeptember 9.

V portának tegnapi adatai a beiruti eseményekről, amelyek a váli tudósításain alapultak, ellentétben állanak a konzuli táviratokkal. A legújabb konzuli táviratok azt jelentik, hogy a keresztények üdöklése tart a kiállmbúzó városrészekben. Hír szerint nagy félelem uralkodik és kereskedelem és forgalom zavarását szenvednek. A mohamedánok a Libanonba menekülnek. A konzuli testület tagjainak egy gyűlésében elhatározták, hogy ajánlani fogják Resid bej válinak a nagykövetek közbenjárása által való azonnali visszahívását a kormány által és sürgetni fogják ennek helyettesítését Vazim basa damaszkuszi válival. A gyűlés elhatározta, hogy esetleg az amerikai admirálistól is védelmet kér a francia gyarmatok számára, aki 500 főnyi partra szálló hadat fog rendelkezésre bocsátani. Egy jelentés szerint már e csapat partra is szállott. Az amerikai hadihajók harera készek és más tengeri hajókra is számítanak. A mohamedánok és szíriai keresztények között létező feszültség, mely történelmi és helyi okoknál fogva már régi idők óta uralkodik, semmiképpen sem tekintendő a macedon mozgalomtól előidézett hangulat visszahatásának. A jelenlegi váli közigazgatása valóban nagyon rossz. A portát már 14 napja több diplomáciai helyről figyelmeztették a beiruti kritikus helyzetre. A törökök érdekében sűrűn szükség a megnyugtató, hogy a nyugtalanság ne terjedjen a belső terület felé Damaszkuszig és ne harapódzzék Szirmízig, melynek környékét kétai kivándorlók laknak, amely már magában véve is nyugtalan elem. A porta és a Jildiz ez érdemben mindenfelől nyert tanácsokat.

Konstantinápoly, szeptember 9.

A hadügyminiszter erőnek erejével követeli és sürgeti a hadizenetet Bulgáriá ellen, mert a mostani tarthatatlan helyzetet másképpen megoldani lehetetlen.

Konstantinápoly, szeptember 9.

Megafólják azt a híresztelést, hogy Ferdinánd bolgár fejedelem rövid idő előtt a szultánnak némi biztosításokat táviratozott volna. Bizonyára tévedésről van szó, amelyet a trónaszállítás ünnepélyének alkalmából szokásossá vált üdvözlő-távirat idézett elő.

BUDAPESTI NAPLÓ Augusztus 31-iké előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

HIREK

Erzsébet.

— Szeptember 10. —

A budai erdősegen
Őszi napfény, úgy mint régen.
Ott röpök a madársereg
S vár morzsányi friss kenyert.
Nincs már, eltűnt, aki ocszsa,
A kéz pihen porladozva.
A madárnép búsan szól ma:
Ha itt járna jó asszonyunk,
Be sok minden másképp volna!

A hatalmas palotában
Öreg király egymagában,
Sok nagyúr jó egyre-másra,
Országmentő böles tanácsra.
A sok nagyúr bármit mondott,
Nem tűnnek a sötét gondok.
Felsőhajtosz a könnye foly ma:
Adhatna bár Ó tanácsot,
Be sok minden másképp volna!

Felhők gyűlnek, vihar támad,
Magyar szíven nehéz bánat,
Ijesztgetnek rémes álmok:
Király s nemzet szembe állnak.
Nézünk félve, senki sincsen,
Ki az éjbe napfényt hirtelen.
Az ország egy nagy kápolna
S száll a fohász: Ha Ó élne,
Be sok minden másképp volna.

Minden szem ma Feléd fordul,
Minden könny ma Érted csordul,
Ha nyílnék a bécsi kriptá,
Felpattanván rozsdás nyílja,
S válósulna szívünk álma:
Tiszta lelkek közénk szállna,
Magyarország nagyasszonya,
Úgy mint egykor jobb napokba',
Be sok minden másképp volna!

Feleki Sándor.

Budapest, szeptember 9.

A király elutazása. A király ma délután 3 óra 30 perokor kíséretével a nyugoti pályaudvarról Bécsbe utazott. Az ut mentét, a merre a felség kocsija elhaladt, s a pályaház előtti környéket jóval előbb nagy közönség szállta meg s mindenféle lelkesen éjenezte meg az uralkodót, ki gróf Paar Ede főhadsegével nyitott kocsiiban hajtatott a vasúthoz. A felség 5 perocel érkezett meg az indulás előtt s addig szívélyesen elbeszélgetett a királyi váróteremben Márkus József főpolgármesterrel, Ludvigh Gyula államvasuti elnökgazgatóval és Rudnay Béla főkapitányval, akik diszmagyarban jelentek meg fogadására. Az udvari kíséret tagjai ezalatt sorfalat képeztek az indóház belsejében s hozzájuk csatlakoztak Daróczy állomás önkök és Bornemissa reudórlóparancsnok is. Indulás előtt szívélyesen szorított kezét az urakkal a felség és katonás tisztelegéssel sietve baladt el kísérete előtt a szalonkocsiba, s a vonat azonnal kirobogott a pályaházból. Udvari kíséretének tagjai közül Bécsbe utaztak: Gróf Paar Ede és Bolras Hugó főhadsegédei, Dietrichstein herceg hadsegéd, báró Apor Örnagy, Briancour Örnagy és Pathoransky Örnagy szárnysegédek, dr. Kerzl udvari orvos, Jovag Schiessl kabinetirodai önkök, König osztályfőnök, báró Nagy udvari titkár és Pápay Jenő udvari fogalmazó, Smirnitza katonai kabinetirodai titkár és Maresch Zdenko udvari pénztáros. A vonatot Ludvigh önkök-igazgató, Decsey ültetveztető, Kotányi igazgató-helyettes, Lendvay és Stensal felügyelők vezették.

A külügyminiszter utazása. Bécsből jelentik, hogy Goltuchovski külügyminiszter tegnap este Budapestre visszakerkezett.

A spanyol anyakirályné Bécsben. Izabella főhercegnő leányával, Mária Henriette főhercegnővel tegnap este Féltonnyból Bécsbe érkezett és a pályaudvaron Mária Krisztina spanyol anyakirályné, Mária Terézia infánsnő s Frigyes, valamint Károly István főhercegek üdvözölték. Károly István főherceg Saybusba utazott. Mária Krisztina spanyol anyakirályné dél-

előtt meglátogatta a kapucinusok templomában lévő császári sírboltot és csendes imát mondott atyjának, Károly Ferdinánd főhercegnek, Erzsébet királynénak és Rudolf trónörökösnek sírboltjainál.

Szomorú évforduló. Holnap lesz öt éve annak, hogy a magyar nemzetre mélységes gyász szakadt. 1898. szeptember 10-én ölte meg Erzsébet királynét egy gaz merénylő töre. Az elvakult gonoszság szíven sújtotta és megrovíditotte utját a halhatatlanságba. Es elszállott közülünk a földi anyalunk, föl a sugaras mennybe, ahol a megdésültétek sorában ragyog glóriás homloká. Nehéz napokban ő volt a mi jószágos szöszölőnk, halalos csüggedésünk közepett ő volt a mi fárhadhatatlan bátoritónk. Minden szenvedés visszhangra talált szívében, a szenvedések e magasztos szentélyében: hogyné indították volna meg tehát egy egész nemzet könnyei! A maga ezer fájdalomából merített erőt és lelkesedést egy elnyomott nép seobeinek a gyógyítására. Es hogy talpra állottunk, abban a legüdüklőbb része Erzsébet királynénak van. Gyöngéd kézzel elsimította a féltreértéseket, könyörgő szóval lecsillapította a harag hullámain, a béke igazi anyagalént lebegett fölöttünk. Mind ezért mi nem adhatunk neki mást, mint bálványozó hódolatot. A magyar nép apraja-nagyja úgy beszélt róla mindenha, mint a szívbéli nemesség mesebeli tündérazszonyáról. Aldott emléket szelvényben hirdetik nálunk képek, szobrok és alapítványok, de képnél, szobornál és alapítványnál maradandóbb monumentuma van a magyar szívbén. Magyarország nagyasszonyának halála évfordulóján a könnyek fátynólán át féltő szeretettel tekintünk ősz királyunkra, akinek élete alkotmányt így megkeserítette ez a sötét dátum, szeptember tizedike.

Bécsből táviratozzák: Erzsébet királyné halálának holnapi évfordulója alkalmából a királyné koporsóját már ma gyönyörűen feldiszegették virágokkal. A spanyol anyakirályné kívül Lónyay Stefánia grófnő és Bécs város közönsége tett le gyönyörű koszorúkat. Pompás koszoru érkezett továbbá a güdöllői koronauradalomtól. Gyönyörű koszorúkat tettek le a királyné unokája, Erzsébet főhercegnő és férje, Windischgrätz Ottó herceg. Ferenczy Ida, a boldogult királyné egykori felolvasónője pompás ibolyabokrétát tette a koporsóra.

A király angol tábornagy. Londonból jelentik, hogy a hivatalos Gazette formaszertűen közli a magyar királynak angol tábornagygyá történeti kinevezését.

A szász trónörökös házassága. Egy berlini lap révén az egész világ sajtóját bejárta az a hír, hogy György szász király a megházasodásra unszolja fiát, mert szeretné, ha a trónörökös még az ő életében kiválasztaná Szászország jövődó királynéját, másrészt attól fél, hogy fia vissza találna fogadni első nejét. E hirre vonatkozólag Drezdából táviratozzák illetékes helyről kapott értesítések alapján, hogy abból egy szó sem igaz, annál is kevésbé, mert a trónörökös házassága egyházilag nincs is felbontva.

Orvosok kongresszusa. Az Országos Orvos-Szövetség e hó 13-án tartja kongresszusát a Budapesti Királyi Orvosgyesület nagytermében, nem pedig mint ahogy kezdetben hirdette volt, a Róyal-szállóban. E kongresszus foglalkozik majd az új bal-eset-biztosítási törvénytervezettel, a közegészségügyi törvény revíziójával és megejtí a tisztujtást is.

Az alkoholizmus ellen. Az alkoholizmus elleni mozgalom mind nagyobb és nagyobb tért hódít az országban. A vidék egyes városaiban, Kolozsvárt, Pozsonyban, Bártán stb. sorba alakultak főskjai a Good-Templars abstinenes egyesületnek. A fővárosban is újult erővel fog hozzá az egyesület, különösen pedig annak egyetemi osztálya a rend eszméinek terjesztéséhez és minél több tagborzásához. Az egyesület, melynek öljá az alkoholizmus megszüntetésével az emberiség erkölcsi és szellemi színvonalát emelni, tagja lehet mindenki, aki fogadalmat tesz, hogy nem él szeszén italal. Az egyesületnek most Rombach-utca 5-ik szám alatt ujonnan berendezett hivatalos helyisége van, ahol a rendes üléstermen kívül jászó- és o.vasóterem is áll a tagok rendelkezésére.

Szegény gyermekek beíratása. A fővárosi szegény gyermekért egyet által lenntartott óvodában a beíratások az 1903/1904. tanévre, szeptember hó 15-ig tartanak. Folyamodhatnak bármily vallásu, törvényes vagy törvénytelen, mindkét nembeli szegény gyermekekért, kik a 3-ik életévt már betöltötték, de 6 évesek még el nem multak. Szükséges okmányok: születési és oltási bizonyítványok. Jelentkezni lehet jelzett napokon délelőtt 9-12-ig, délután 3-6-ig az egyleti irudában (VII. Akácfá-utca 32. szám I. em. 8.)

Figyelmeztetés. Gyászruhákat 4 óra alatt készít **SZÓKE és KOVÁCS**
ELSŐ MAGYAR NŐI GYÁSZRUHA KÉSZÍTŐ VÁLLALATA
Most: IV., Váci-utca 25., a régi Városház-tér sarkán.

TELEFON 14-73.

— **A hus ára.** Mint mindenütt, úgy a mézárások között is van komoly elem és léha elem. Mind a kettő nagyon szereti a pénzt, de az egyik csak a körülmények által indokolt módon veszi ki a publikum zsebéből az amogy is szép számlékokban kiszámított hasznót, a másik azonban mindenképpen, az üzleti rezon ellenére is még többet akar és újra többet, hogy hirtelen együtt legyen a sarokház ára. A komolyabb üzletemberek azonban többen vannak s ennek tulajdonítható az, hogy a másik elem, a mindenképpen stájerolók nagy kisebbségben maradtak. Alig néhány mézárás főlemelte a hus árát és pedig a leveshust négy, a pecsenyehust nyolc krajcárral adják drágábban, mint eddig. Míg le nem szerelnek, mert hát a kised csapat nem igen remélheti azt, hogy a nagy többséggel szemben fenntarthatja a magasabb árakat. A maguk érdekében megpróbálták határozatot hozni a husdrágításra vonatkozólag az ipartestülettel is, ez azonban persze nem sikerült. A mézárások nagy többsége arra az álláspontra helyezkedett a hajánál fogva előírncigált akcióval szemben, hogy annak most semmi oka nincs. A fogyasztó közönséggel szemben kell valami indokolás arra, hogy egyik napról a másikra drágább a hus. — A hatóság azonban minden eshetőségre elkészülve, nem nézi tétlenül az akciót. A közéletmezési osztály ezidőszori vezetője, *Folkuszky* Lajos tanácsjegyző értekezletet hívott ma össze a dologban, amelyben résztvett *Fresner* Ferenc, a közvágóhid igazgatója, *Uray* József vásárigazgató, *Heimbach* Gyula helyettes vásárigazgató, *Wüst* Norbert állami főállatorvos és *Saborszky* Ede, a vásárpénztár igazgatója. Az értekezleten konstatálták, hogy a mozgalomnak ezideig nincs jelentősége. A középponti vásárcsarnokban s a belvárosi vásárcsarnokban egy mézárás sem emelte a hus árát, sőt a középponti vásárcsarnokban a nagyban való eladásnál a hus ára 2—4 fillérrel olcsóbb lett. A Bomba-teri csarnokban egy, a Hold-utcaián kettő, a Hunyadi-teriben egy mézárás emelte föl a hus árát. A Rákóczi-teri és István-teri csarnokokban azonban valamennyien felomelték. A vásárcsarnokokban összesen 92 kisárus és 26 nagyárus van. Ezek közül csak 38 kisárus emelte föl a hus árát, a többi a régi áron adja, a nagyárusok pedig még 2—4 fillérrel olcsóbban. Ez is kétségtelenül teszi, hogy csak néhány mézárásnak az erőszakos akciójáról van szó. Csak a Józsefvárosban sikerült a mézárásokat a tervnek megnyerni. Az 6 bajukon azonban könnyen fog segíteni a hatóság. Egyrészt mielőbb megújítják a Teleki-teri nyitni piacot, másrészt a hatóság más kerületekből fog áttelepíteni mézárásokat a Rákóczi-teri csarnokba s ha kell olcsóbban fog nekik rekeszt bérbe adni. Ez az eljárás a pékek akciójával szemben is beállt, s ma már a vásárcsarnokban tíz darab süteményt adnak husz fillérért. — Konstatálta az értekezlet különben azt is, hogy az áremelés teljesen indokolatlan s ilyenformán semmivel sincs nagyobb jelentősége, mint a minden esztendőben fölújuló és megújuló kísérletezésnek a drága hus árának még nagyobb mértékben való megdrágítására.

— **A Magyar Szövetség alakuló közgyűlése.** Az alakulóban levő *Országos Magyar Szövetség* végrehajtó-bizottsága szeptember 2-án tartott ülésében véglegesen elhatározta, hogy alakuló közgyűlést a kassai Rákóczi-kilátás bezáró ünnepségeinek keretében Kassán fogja megtartani s egyúttal kiküldötte gróf *Esterházy* Jánost és *Janosé* Benedeket, hogy Kassára utazva, a közgyűlés megtartásának feltételeit és körülményeit a Rákóczi-bizottsággal és a kassai társadalom vezetőköreivel beszéljék meg. Gróf *Esterházy* János és *Janosé* Benedek tegnap délelőtt Jászón tisztelegtek *Takács* Menyhért jászói prépostnál, mint a Rákóczi-bizottság elnökénél, aki közreműködését a legnagyobb készséggel ígérte meg. Jászórol Kassára visszatérve, tegnap délután és ma délelőtt a kassai társadalom vezető egyéniségeivel megállapították a közgyűlés idejét és helyét (szombaton) délután négy órára tűzték ki azért, hogy annak tagjai másnap a Rákóczi-kilátás bezáró ünnepségein résztvehessenek. A közgyűlést a vármegyezházán tartják meg, amelynek nagy termét a vármegye alispánja a legnagyobb készséggel boosította a bizottság rendelkezésére.

— **Bucsu Mária-Remetén.** Tegnap volt a bucsu Mária-Remetén. Az ünnepi szent beszédet és misét *Várdy* L. Árpád püspök mondotta lényeg segédlettel. Szeptember 13-án vasárnap délelőtt 10 órakor *Kanter* Károly udvari plébános fog nagy segédlettel ünnepi misét és szent beszédet tartani.

— **Árvíz egy színházban.** A londoni *Eding*-színházban különös eset történt a minap. Előadás alatt ugyanis nagy vihar kerekedett s a színház műgött lévő csatornából a víz kiömlött és elárasztotta a színház földszintjét. A közönségnek a földszintet el

kellett hagyni; az előadást azonban nem szakították félbe s míg a szinpadon a színészek játszottak, a földszintről hordókból vitték ki a vizet.

— **Pestis Marseilleben.** A *Daily Mail*-nak táviratozzák Marseilleből, hogy ott *tiemegy pestiseset* fordult elő. A megbetegedések közül *hét halállal végződött.* A városban iszonyu nagy a rettegés. A vizsgálat kiderítette, hogy a pestist *öcska ruhákkal* hurcolták be, amelyeket Konstantinápolyból a marseillei Gry-féle papirgyárba küldtek feldolgozásra.

— **Egyházközségi közgyűlés.** A bányai ágostai hitvallás evangélikus egyházközsége ma reggel kezdte meg évi közgyűlését a Deák-terti gimnázium disztermében *Zsitinszky* Mihály kerületi felügyelő és *Sárkány* Sámuel püspök elnökléte alatt. A közgyűlést *Zsitinszky* Mihály nyitotta meg.

Valahányszor — ugymond — egy-egy közigazgatási év lejártaival összegyűlekezünk e helyen, hogy az egyház dolgairól tanácskozzunk, mindannyiszor önkénytelenül a multa tekintünk vissza s a lefolyt év tanulságai alapján iparkodunk lehetőleg javítani intézményeinket. A multa tanulságai és sikerei adnak erőt a jelen küzdelemre, amelynek célja, hogy utódaink munkáját lehetőleg megkönnyítsük. Ha ez sikerül, boldogoknak érezzük magunkat, ha pedig nem sikerül, lehangolva vesz rajtuk erőt, amely a vérmérséklet szerint, hol lemondásban, hol kétségbeesésben nyilatkozik meg. Amde aki erősen el van határozva, hogy az egyház dolgait előrevigye, annak nem szabad kétségbe esnie a jobb jövő iránt, meg kevésbé lemondania. Igaz, sok a baj, számtalan a panasz, a gonosz napról-napra növekszik, és évről-évre nehezebb a létért való küzdelem. Ez ezekben a panaszokban van valami. De szolgáljon vigaszul a multa visszatekintés. Akkor is mindig voltak bajok, panaszok s mi mégsem vesztettük el reményünket sohasem. En azonban nem kívánok most a multa tekinteni, s'a jelenkor bajait sem akarom esetelni. Ha nem mondom le az erők használatáról, akkor a jövő a menek. De vajjon az idők járásával haladunk-e? És ha igen, abban a mértékben-e, amely reánk nézve kívánatos? Azt hiszem, hogy haladás kétségtelenül van. Azonban ennek a haladásnak sok az akadály. Nevezetesen kettő: a vallási érdekek iránt való általános közöny és rég ismert szegénységünk. Ez kettős baj az, amely ellen teljes erővel küzdeni kell, e kettős az, amely letéri egyházi életünk legszebb hajtságait. Ebben egyetértünk mindnyájan. Nézetünk csak abban a tekintetben ágaznak el, hogy miképpen lehetne rajtuk segíteni. Bizony nehezét eltalálni a helyes utat, amely öböz vezet. Ami az anyagiakat illeti, mindig önmagunkra voltunk utalva. E tekintetben hathatós segítség várható az 1848-XX. törvényeink végrehajtásától, amelyre vonatkozó munkálat legközelebb a két protestáns egyház pánoma elő kerül. A másik baj: az általános közöny a hitélet iránt. Miképpen lehetne ezt a közönnyt megtörni? Ujabbán mondom, hogy az a jövő, a népümegek lelket meg tudja bódítani. Mi sem lehetünk közönyösekek a világeszmék iránt. Eppen ezért férfias meggyőződéssel kell önmagunk hitelveinket azokkal az új eszmékkel, amelyek a társadalmat új alapokra öhajítják fektetni. De vajjon képesek vagyunk-e a tömegeket föllekesíteni? Erre az a válaszom: igen. De csak akkor, ha mindannyian apostoloknak képzeljük magunkat, s kelő buzgóssággal és ügyességgel meg bírjuk győzni a nép nagy tömegét. Ez a felhívás nemcsak a lelkesekre vonatkozik, hanem az egyháznak minden világi tagjára is. Ezzel az öhajítással köszöntöm a közgyűlés tagjait s megnyitom a tanácskozást.

Az éjjezzel fogadott megnyitó beszéd után *Sárkány* Sámuel püspök terjesztette elő évi jelentését. E szerint az egyház helyzete a multhoz képest keveset változott. Minden a régi mederben folyt anélkül, hogy az anyagiak terén akár visszafejlődés, akár előhaladás, a hitélet terén akár öröndevés fejlődés, akár sajnálatra méltó hanyatlás mutatkozott volna. Panaszolja a jelentés, hogy a házasság tavaly is sok esetben mellőzték az egyházi esketést és azonfölül kitérsek sokkal nagyobb számban fordultak elő, mint átérések. Az egyház csak ezen a címen 274 hitet vesztett. A püspök nem vádolja emiatt a lelkeseket, tudván hogy a kitérők nem meggyőződésből, hanem külső érdekből hagyják el hitüket. Mégis fokozottabban éberségre és nagyobb körültekintésre inti a lelkeseket. A jelentés többi részét statisztikai adatok merítik ki. A közgyűlés a jelenést tudomásul vette.

Lavko Gusztáv esperes fölémti azt az öröndevés eseményt, amely az elmúlt évben a kerületet érte azzal, hogy püspöke *Sárkány* Sámuel nyolcvanadik születése napját ünnepelhette. Indítványozza, hogy a közgyűlés e fölött való öröndevés jegyzőkönyvileg adjon kifejezést. A közgyűlés az indítványt egyhangú lekedésével elfogadta.

Megalakították azzután a megújítás alá kerülő különféle bizottságokat, amelyek jórészt a régiek maradtak. Miután még néhány iskolai jelentést hallgatott meg a közgyűlés, a tanácskozást holnapra halasztották.

— **Nagy tűzvész.** Sopronból táviratozzák, hogy *Ennérd* község Kapuvár közelében lángokban áll. A helység fele már délután leégett.

— **A 75 éves Tolsztoj.** A nagy orosz író a mai napon tölti be 75-ik életévét. Ezt a napot az egész világon jobban fogják méltányolni, mint Oroszországban. A cárizmus pribékjei nem mernek ugyan nyíltan a rettenhetetlen bátorságu aggyastyánnak nekitámadni, de azt mégis meg tudják akadályozni, hogy Tolsztoj műveiről hangosan és nyíltan beszéljenek. Hiszen köztudomás tény, hogy az angol vagy francia legelőször van abban a helyzetben, hogy Tolsztoj műveit meg nem cenzurázott, teljes kiadásokban olvassa, míg Oroszországból munkáit nagyobbrára kiiltják, amiért is kéziratokban és lopva járnak kézről-kézre. Itt megjegyezhetjük, hogy a legtöbb magyar és német kiadás csonkított alakban mutatja be a nagy orosz írásait. Különösen azokat, melyek erkölcsi és szociális témákat tárgyalnak és amelyek Tolsztoj morális egyéniségének tömötelen bámolót és tisztelt szerzők, de amelyek erő és nagyság tekintetében nem állják ki a versenyt a fiatalabb Tolsztoj remekeivel. Bármily magasan áll is mint az uralkodó osztályok barbarizmusának bátor ostromója, vallási tanácsait szocialisták és tetterős férfiak nem követhetik. A passzív ellentállásról hirdett jelszója azok fölében, kik csak ezental akarják maguknak a világot meghódítani, nagyon is türelmesnek, lealázónak és bátoratlannak hangzik. Talán felesleges megjegyeznünk, hogy tiszta kereszténység, amely minden kizsákmányolást és erőszakot elítél, nem szabad a klerikális spekulációnk üzleti kereszténységével egy lélegzet alatt említeni. Tolsztoj az evangéliumok kristálytiszta kereszténységét prédikálja, az öskeresztények egyszerű kommunizmusát hirdeti és teljesen ignorálja két évezrednek tudományos és szellemi fejlődését. De Tolsztoj minden moralizmusa mellett is, sőt meg egyszer saját akarata ellenére is, nagy művész. Nagy regényei: *Karenina* *Anna*, *Háboru és béke* korunknak legjelentékenyebb eposzai közé tartoznak. *Katonatörténetek*, a *luzerni* szegény muzsikus története, a *Folikuska* című tragikus novella, *Egy házasság regénye* című elbeszélése legelső rangu remekművek. Maga Tolsztoj nagyon lebecsülte később ezeket a munkákat és azt mondta, hogy egészen *celláranok*. De nem is szólva arról, hogy ezeknek a gyönyörű dolgoknak nem is kell hogy más céljuk legyen, mint hogy megvannak, nem is igaz, hogy Tolsztoj lemondott volna bennük az erkölcsi probléma elmélyítéséről. Mindig tudatában volt annak, hogy erkölcsi eszme nélkül nem képzelhető el a tragikus probléma. Azok az erkölcsi gondolatok, melyeket Tolsztoj öregkorában mint olcsó, Krisztus-képpel ellátott apró-pérdt adott ki, férfiora köztetésének csillogó éreében még megkötnék és olykor csodálatos erővel ragyognak fel.

— **Véres tüntetés Nagyváradon.** A nagyváradi szociáldemokrata-párt ma este a katonák visszatartása ügyében népgyűlést akart tartani, amit a rendőrkapitányaság közbiztonsági szempontból nem engedélyezett. Ma este 1/28 órakor a szocialisták, mint tudósítónk táviratozza, felhívásokat osztogattak szét, melyekben tüntetésre hívták fel a népet. Nyolc órakor gyülekezni kezdtek a Szent László-teren, ahol nemsokára kisebb-nagyobb csoportok alakultak és fűtőlmi és lármazni kezdtek. Mikor a rendőrkapitány csoportosulásukat észrevette, kiküldött egy rendőrszolgát a tere, ezt azonban 9 óra tájban ismét bevonták. A tömeg a Szent László-teren lévő kávéház ablakait dobálni kezdte és a közben leeresztett redőnyöket döngötte. A rendőrszolgát próbálták szórni a tömeget, miközben a tömegből löveket intettek a rendőrk ellen. *Három rendőr megsebesült, egy rendőr pedig, akit febedobtak, összeszett.* A rendőrség ügyvert nem használt; nem is voltak revolvereik, békésen igyekeztek a tömeget szétoszlatni, 11 óra tájig tartott, amíg a rendőrség szétszórta a tömeget. A tömeg a Sas-szálloda ablakain kívül a Szent László-templom és az épülő új városháza ablakait is beverte. A rendőrség három tüntetőt tartóztatott le, azonkívül megindította az eljárást *Ehrenfeld* és *Nagy* Lajos ellen, akik a rendőrök kezeiből kiszabadították egy elfogott embert.

— **A munkakiállításból.** A kereskedelmi miniszter a Szent István-napi munkakiállítás időtartamát jolyó hó 27-ig meghosszabbította. A kiállítás körében mozgalom indult meg, mely azt óéozza, hogy a tanulságos kiállítás ünnepséggel zárják be. A kiállítás igazgatósága azt óhajta, hogy az ünnepélyes berekesztés előtt osztassanak ki a jutalmak s kiiltető okleveleket. A kiállítás tegnap is igen sokan látogatók. A fizető-átgatók száma a tegnapi nap folyamán meghaladta a 33000-re. Több csoport is jelenkezett, így a Betűszedők Szakegyesületének 350 tagja és az érsebétia vai Ipartestület kebeléhez tartozó 88 tanono igen szivesen fogadott vendégek voltak.

— **Öngyilkosság a fogházban.** *Fiuméből* táviratozzák: *Szalay* János fogházfelügyelő ma a fogházban lévő lakásán revolverével agyonlötöte magát. Tettét valószínűleg elmezavarban követte el.

— Oh be jó az iskolában. Sok aggódo szülő leste ma délelőtt türelmetlenül az órák mulását. És már jóval tíz előtt ott állottak az iskolák kapui előtt. Egymást nem ismerő mamák, teljesen megfélemedve az illeparagrafusokról, bemutatkozás nélkül szóba állottak egymással. És beszéltek a kicsinykékről. Egyik a szőke, a másik a barna csudáról. Egyik a kőkényszeműről, a másik a barnaszeműről. Mind az elragadtatás hangján, kipirult arccal, villogó tekintettel. Az arra járó férfiak csodálattal nézték a gyönyörű asszonyokat, de egyik sem közeledett feléjük hirtelen gondolattal, mind némán és a meghatottság érzésével haladtak tovább. Megérezték, hogy azok az asszonyok nem nők ebben a pillanatban, hanem anyák, akiknek szíve a legnagyobb, a legszentebb érzéstől árad tul: a tiszta, fenséges anyai szeretetből. Csevegésnek valami végtelenül gyöngéd melódijává olvadt össze, mely mint tisztító fluidum ömlött végig a poros utcákon. Végig a szűk Róck Szilárd-utcán is, melynek elömi iskolája előtt szintén csoportokba verődve állottak a nyugtalan, a kicsinyeket váró asszonyok. Am beszélgetésük hirtelen megakadt, az iskola csengőjének hallatára, mely jelezte, hogy itt a nagy pillanat. Mindjárt jönnek a szőke és barna babák, akiket olyan régen, már két órája nem láttak mamák. És nem egy arccal tünt el hirtelen a pirosság, nem egy bluz alatt dobogott fel hangosabban az anyaszív. Vajjon hogy éreztek magukat a kicsinyek? Vajjon olyan mosolygós-e még az ajkuk, mint tegnap, vajjon nem borított-e tiszta homlokukra árnyékot az iskolaterem komorsága, vajjon nem lőtötte-e el szívüket halálos félelemmel a tanítónő élős hangja, parancsoló, szuró tekintete? Vajha jönnének... És kitűrül im az iskola kapuja. És homályból mint szőke és barna hullámokból összeolvadt áradat ömlik elő a kicsinyek feje sokasága... Piros és kék szallagokat lobogtat a szellő. A könnyű ruhák, mint színes pillanók szárnyai hullámzanak ki az utcára. És száz piros ajak csicsereg vidáman, mint megannyi apró madárka, mely örül a fénynek és illatnak. És ahogy a boldog mamák karjaiba libbennek, szinte egyszerre kiáltják: oh, milyen jó az iskolában. Majdnem olyan jó, mint otthon, mert a kisasszony, az édes kisasszony cukorkát osztogatott szét köztünk. Így kezdte a tanítást.

— És a kisasszony dicséretével telik meg az utca, a mamák könnyes szemmel, meghatott hangon beszélgetnek róla a kicsikkel és egymással. És mind, mind boldogan, elégedetten sietnek haza. Lelkükből elvált az aggodás és az első óra után immár bizalommal tekintenek a többi elé. A kisasszony, akit nem láttak még, mint valami jószágos tündér támad életre képzeletükben. És mind, mind szórják rá az áldást, mind-mind úgy érzik, mintha ők kapták volna azt a cukrot és mintha az édesebb volna minden eddigi cukornál. A nap pedig, mintha szintén részt akarna venni az emberek örömeiben, pazarul szórja sugarait a szűk kis utcába, a pazarlós szőke és barna hajak hullámaira, hogy azután teletintse aranyával annak a fejét, aki mindezen boldogság okozója és aki az iskola egyik ablakából néz a vigan tovalibben leánykák és a boldog mamák után. Ára sugárzása azt mondja, hogy valamennyi között mégis ő a legboldogabb!

— **Zarándoklat Rákóczi hamvaihoz.** A Rákóczi-zarándoklat előkészítő-bizottsága véglegesen megállapította a zarándoklat utitervét. A zarándoklat a nyugati pályaudvarról indul a jelentkezők száma szerint egy, esetleg két különvonattal. Az egyik vonat *Verceirován* át megy. Az Erdélyen átmenők a rövidebb utat választják *Brassó-Predeal* felé és *Bukarestben* oszallakoznak a társasághoz.

Mindakét vonathoz háló- és étkezőkocsikat csatolnak. Bukarestben félnapig maradnak a zarándokok és román földön keresztül folytatják utjukat Konstanziáig. Közben érintik *Csernovadát*, ahol 1733-ban Rákóczi József meghalt. *Konstanziában* a román államvezetők Károly király nevű nagy fényűzéssel berendezett gyorshajója veszi fel az utasokat. Altmana, a hajózási társaság Budapestben járt igazgatója jeleni, hogy a Vaskapu katasztrófája óta valamennyi hajót a legújabb magánvetővel kiserik és ellenőrzik. A hajók sehol sem érintettek bolgár partokat, úgy hogy a zarándokok társaság teljesen veszélymentes utvonalon érkezik Konstanziáig. A megérkezést követő napot a zarándokok kegyeltes cöljük végrehajtására fordítják. Elzarándokolnak a lazarszta atyák galatbai templomába. Ott ünnepi istentisztelet és emlékbeszéd tartása után megkoszorúzzák II Rákóczi Ferenc, Zrínyi Ilona és a bujdosók sírjait. Felkeresik a protestáns temető magyar részében Rákóczi udvari orvosának, dr. Láng Ambrusnak sírját, valamint a nemrég elhunyt derék Szilgyi Dánielét. Az angol áthalomnak Skutariba és ott megkoszorúzzák az angolok temetőjében fekvő gróf Guyon R kardnak a branyiszki hősnék sírját. A következő napokat Konstanziánapi nevezetességeinek megtekintésére használják fel. A szultán különös kegye folytán a zarándokok társaság olyan dolgokat tekinthet meg, amelyekkel közönséges utazó-társaságoknak előmri ugyszólván lehetetlen. A rendező-bizottság különöri figyelemmel volt arra, hogy Konstanziánapi-nak a magyar történelemmel kapcsolatos nevezetességeit tekintésük meg a zarándokok elsősorban. Így

a híres hétortnyot, melyben annyi száz magyar vitéz pusztult el. köztük Török Bálint, Majláth István, az erdélyi vajda, Bély Pál, a székekely főgenerálisa és annyi sok más honfitársunk. Megtekintik a zarándokok a szultán palotáját a könyvtárt, a muzeumokat és a szultán kincsesárát, a szemlék ragyogó látványosságát és minden más nevezetességet. A szemlék után küldöttségileg tisztelegnek a zarándokok a szultánnal, megköszönve neki a magyar szabadsághősökkel szemben tanusított nagylelkűségét. Az előkészítő-bizottság tudatja, hogy a kirándulásokhoz ha elegendő számú jelentkező lesz, két másik kirándulás csatlakozik: az egyik Rodostóba, a másik Izmidbe, ahol Thököly Imre és felesége, Zrínyi Ilona meghaltak és ahol Thököly sírját koszorúzzák meg. A zarándoklatra jelentkezhetni az előkészítő-bizottság irodájában (Kisbíd-utca 4. szám alatt).

— **Orvosok és természetvizsgálók gyűlése.** Az orvosok és természetvizsgálók *Kolozsvárott* folyó vándorgyűlésén, mint tudósítónk táviratozza, a szakosztályok ma folytaták munkásságukat. A gyűlés a holnapi napon ér véget.

A mai ülésen kiválóan érdekes s alapos szaktanulmányokra való kozmetikai előadást tartott dr. *Weyner Emil* az anyajegyeknek, főleg az ugynevezett tüzfoltoknak a gyógyításáról. Hangsúlyozta, hogy az anyajegyek eltűnését nemcsak az esztétikai szempont követeli meg, hanem az attól való félelem is, hogy az anyajegyek átalakulhatnak rosszindulatú daganatokká. Ma már általánosan tudott dolog, hogy minden anyajegyek ki van löve annak, hogy a jegye rákka vagy szárkómává degenerálódik. Mai modern gyógykezelése az anyajegyeknek főleg pedig a túlzóltos anyajegyeknek a pozitív elektropunkturából áll melylyel az anyajegy elbaltványodik és nyom nélkül eltűnik. A Redard francia orvos által inaurált metódus a Chardin-féle apparátussal egyszerűen és könnyen végezhető ugyannyira, hogy nemcsak a felnőttek, hanem a osecsemők is gyógyíthatók vele. A hajjal benőtt feketé anyajegyek és a többi naevusok gyógyítására osekély változtatással megfelel a Redard-féle elektro-punkturának. E nagy figyelembe részesített kozmetikai tanulmányon kívül *Hankó Erdélyi* főúrdőről és *Siegmeth Károly* a magyar kárpatokról tartott előadást. Holnap délután lesz az ünnepélyes záróülés. Tegnap a vándorgyűlés tagjai Tordára rándultak ki, hol *Betegh* alispán és a város tisztviselői fogadták a vendégeket.

— **Különös körülmény.** *Brighton* városában egy körülbelül 45 évesnek látszó asszony tünt fel tegnap a rendőrnek, ki látszólag minden óél nélkül bolyongott ide és tova az utcákon. A rendőr megkérdezte, hogy hová akar menni, de az asszony nem tudta megmondani. Erre a rendőrállomásra vezették, ahol azonban szintén hiába intézték hozzá, a kérdéseket. Nem tudta honnan jön, hogy hívják és azt se tudta megmondani, hogy mi volt a neve az utcának, ahol elfogták. Beszédéből kitűnt, hogy emlékező-tehetségét teljesen elvesztette. Nemsokára megérkezése után egy 17 éves lány fordult a rendőrszékhez, hogy kutasza fel édesanyját, akinek nyoma veszett. Leírása után rájöttek, hogy ez nem más, mint az előbb kikérdezett asszony. Erre aztán a fiatal kértek felvilágosítást, de az sem tudott semmire sem visszaemlékezni. Bárhogy faggatták őket, még nevüket sem tudták megmondani. Erre a rendőrség kórházba szállította a két különös beteget és személyleírásuknak közlése után igyekeznek kiletüket megállapítani.

— **Folyóvizsekről.** A földmívelésügyi miniszterium vizirai osztályához érkezett jelentések szerint a *Duna* alacsony vizállása mellett *Passaunt* Linzig emelkedik, egybeült apad. *Passaunt* a Duna tegnap óta 15 cm-ert emelkedett és a mai vizállás 285 cm. Budapestben a vizállás ma 177 cm., apadás tegnap óta 7 cm. A Dunán Kisbodaknál 20 cm., Lippónál 12 cm. és Vajkánál 19 cm. gázlómlóság. A *Tisza* alacsony vizállása és egész hosszán apad. A többi folyók alacsonyán állanak és apadó jellegűek.

— **Szállodások gyűlése.** *Temesvárról* táviratozák: A Szállodások és Pinórek Országos Nyugdíj-egyesülete *Bokros* Károly elnöke alatt közgyűlést tartott. Az évi jelentést, mely szerint az egyesületnek 583 tagnál 126.200 korona vagyonra van, tudomásul vették. Megválasztották ezután elnökké *Bokros* Károlyt, alelnökké *Müller* Antalt és az igazgatóságba *Glück* Frigyes, *Erős*, *Ehm*, *Baar*, *Ebente* és *Förster* Istvárosi vendégülösöket. A jövő évi közgyűlés helyéül *Szegedet*, az 1906. évi közgyűlés helyéül *Győrt* jelölték ki.

— **Vizhiány Isztriában.** *Triestben*, mint onnan jelentik, a helytartóság házában tegnap anket volt, amelyen az Isztriában uralkodó vizhiányról tanácskoztak. Különösen sújtja a baj *Umago*, *Gittanova*, *Rovigno*, *Caniarano*, *Gimino* és *Dignano* községeket. A vizet az *Aurisia* nevű vízvezeték-társulat fogja szolgáltatni napi ezer köbméter mennyiségben. A *Najade* és *Nymja* nevű hadihajók kivül, amelyek már közreműködnek a segítés akciójában, az osztrák *Lloyd* egy ciszterna-bárkát bocsátott rendelkezésre. Azonkivül az Államvasut igazgatósága négy ciszternavaggonot adott, amelyek a hajón el nem érhető községekbe visznek kétszer naponként vizet *Triestből*. Azonkivül övcintézkedéseket állapítottak meg arra az eshetőségre, ha a jövőben is állana elő vizhiány Isztriában. Az anketben résztvevők a helytartóság fejének, *Schwarz* udvari tanácsosnak elnökele alatt:

az isztriai tartományi választmány, a triestzi város-építési hivatal, az *Aurisia*-társaság, a tartományi egészségügyi felügyelő és a kikötő-hatóság építési tanácsosa, a szűkalkodó falvak képviselői.

— **Mi lesz a nagy díjjal?** A jövő esztendői *St.-Louisban* megtartandó kiállítás alkalmából százezer dolláros díjat tüztek ki annak a jutalmazására, aki kormányozható léghajójával vagy repülőgéppel egy bizonyos, a díjról szerkesztett okirathat kijelölt utat megtesz. Azóta perze nagyon sokan újult ambícióval dolgoznak léghajójukon vagy repülőgépeiken, némely külföldi szaklap véleménye szerint azonban aligha lesz valami sikere a pályázatnak. Repülőgépről mostanáig szó sincs s kormányozható léghajót se szerkesztettek össze még olyat, amitől a probléma végleges megoldását lehetne várni. Legmesszebbre jutott kísérleteiben *Santos Dumont*, aki annyit beszélt magáról, hogy bőségesen ismerjük az eredményeket, amelyeket elért. Azt is tudjuk azonban, hogy *Monte Carlo* mellett majd a tengerbe veszett makrancos léghajójával egyetemben. *Lebaduék* még kevesebb eredményt tudnak felmutatni, pedig az ő általuk konstruált léghajójával szemben még több reményt tápláltak a szakemberek, mint amennyire a *Santos Dumont* gépében bíznak. Nagy feltűnést keltett annak idején a dr. *Barton-féle* hadi léghajó, de a következők aztán beigazolta, hogy a várakozás nem volt alapos. Az angol *Spencer* léghajója annyira tökéletes volt, hogy még fölszállani se lehetett vele. — Ez a helyzet idáig is nem igen valószínű, hogy most már a kiállításig valaki megkonstruálhatja az ideális léghajót, amelyet nem térít ki irányából a szél se.

— **Mikor a pékek sztrájkolnak.** *Taranto* délnolaszországi városban változatosság okáért nem a segédke, hanem a pékmesterek sztrájkolnak, s az előbbiekre annyira tudtak hatni, hogy maguk sem dolgoztak tovább, hanem mert mestereik továbbra is fizették őket a sztrájk idején, szívesen pihentek s fűlhagytak a munkával. A várost a pékmesterek ökönyössége és kapzsúsága révén tehát könnyen fenyegette az veszedelem, hogy kenyér nélkül marad; a hatóság azonban kifogott rajtuk. Nyomban érintkezett a szomszéd városok pékmestereivel, s ezek magukra vállalták *Taranto* élelmezését, úgy, hogy kilenc város biztosította azt a kollektív, hogy nem marad kenyér nélkül, ami meg a tarantoi pékmestereknek nem tetszett. Főlláították segédeiket, ezek aztán a pályaudvaron megtámadták a kenyérszállító vonatokat, úgy, hogy a védelmükre katonaságot kellett ki-rendelni: erre a tarantoi pékmesterek is beadták a derekukat.

— **A Vaskapu katasztrófája.** *Konstanziánapi* táviratozások: Már most egészen bizonyos, hogy a *Vaskapu* dinamitombával pusztították el. A bombát két utas dobta. A *Vaskapu* Várnában buss utast vett föl, úgy, hogy összesen harmincegy utas volt rajta. A fölrobbantott hajó egyik tisztje, *Vescey* Miklós a katasztrófról levélben értesítette egy barátját. Ebben a levélben így írja le a szerencsétlenséget:

Kedden reggel pont 4 órakor iszonyu robbanás rázta meg a hajót, mely az első oszáltyt légbe röpítette, utána 7 percre egy másik robbanás történt, mely után a legénység egy része és az utasok nagyrésze a vízre bocsátott oszónakba menekült, mely azonban felfordult és azok a vízbe fulltak, kivéve három matrózt, kiket egy vitorlás halászoscsónak mentett meg. A három kapitány, az elsőosztályu utasok, számszerint négyen, az elsőosztályu pinóer a robbanás áldozata lett. A parancsnok hulláját a tengerben megtalálták, mely az egyetlen hulla, mit a tengerben találtak. A hajón azonban elégett, felismerhetlen hullákat találtak. A hajó rakományja fa volt, mely tüzet fogott. Mi, a hajón életbenmaradt három műszaki tiszt, elhatároztuk a hajót a végeő lehetéget el nem hagyni. A hajón életbenmaradt legénységet revolverrel kényszerítettük a mentési munkára, a hajót egy homokzatonyira vittük; ahol a tüzet eloltottuk, mely után a hajóroncsot *Burgasba* vittük minden más hajó segítségével nélkül.)

— **Nagy betöréses lopás.** A bécsi rendőrséget titkokatos betöréses lopás foglalkoztatja. *Sauer* Antal tanárnak, a schottenringi gimnázium igazgatójának lakásába ismeretlen tettesek behatoltak, s 20.000 koronát loptak el. Az igazgató szabadságon volt, s csak ma, hazatérésekor vette észre a lopást, s ez a körül-mény is megnehezíti a kutatást. Az igazgató lakásán *Dower-féle* szabadalmazott zár volt, amely teljesen érintetlen, s ebből a rendőrség azt következteti, hogy a tolvajok átkulcsossal nyitották fel a lakást, de az sem lehetetlen, s több jel szól amellett, hogy megszerették az eredeti kulcsot. Keddigél semmi nyoma sincs a betörőknek.

— **Munkaszünet a postai gyűjtőhelyeken.** A posta-és távirátigazgatóság jeleni, hogy a kereskedelemügyi miniszter rendeleite értelmében az egyes üzlethelyiségekben felállított postai gyűjtőhelyek folyó hó 10-től kezdve vasár-és hétköznapra eső ünnepnapokon teljes munkaszünetet tartanak. Ennek következtében a fentjelzett napokon postaküldeményeket csak az erre a célra berendezett postahivataloknál lehet feladni.

— **A világtalan koldus köszönete.** Kolozsvárnak volt egy öreg koldusa: Bráda Pál. Ezt az embert mindenfelé a világon az a hatalom tartotta volna el haláláig, amelynek a koldusa lett. Könnyűváznál lett nyomorékká. Egy golyó hatolt a fejébe s nem ölte meg, hanem a sebesülést világtalanra tette mind a két szemére. Azóta koldulásból tengeti életét az öreg katona s most, hogy meghalt, családja gyászjelentést adott ki róla. Hatvanesztendő volt s a gyászjelentés luxusa nem azt jelenti, hogy talán jómódban hagyta hátra a családját, hanem azt, hogy a kolozsváriakkal valahogyan közölni kellett azt a köszönetet, amit azért mond nekik az öreg koldus, mert eltartották. Gondolt erre is tudniillik, mielőtt meghalt s meghagyta családjának, hogy tegyék közzé a köszönetet. Erre kellett a halotti cédula.

Az öreg koldus megható utolsó izenete ez: 1886-ban, mikor a könyvrai iktözketben egy golyó fejembe hatolt amely mind mindkét szememre világtalan lettem s így nem volt más mód hátra, mint koldulással keresni legkeszevesebb kenyeremet. Ily fájdalmas kenyérekért küzdve, világtalanságom miatt, gyakran voltam kitéve az összezúzódnak és halálnak, mert számtalanszor estem pincékbe, mélyebb árkokba, kanálisokba, akárhányszor voltam kitéve székerek elgázolásának és összetiprásának; — de az isteni gondviselés és a nevezetű jó közönség és józan elmémet ezektől mind megóvta. Most miután érzem testi gyöngöcsémet, elbetegedésemet és közelélni halálom óráját, el nem mulasztom, hogy Kolozsvár nagyérdemű közönségéhez egy őszinte, szívből fakadó köszönetet ne mondjak. Kívánom, hogy adja az egek Ura, hogy ily nemeslelkű közönség az jó lsten sokáig éltesen, hogy még sok szerencsétlen, földhözragadt szegényen és szerencsétlenek áldozatkészéggel segíthessenek. — Ezer jókat kívánok mindenkinek, kiesítői nazvig mindazoknak, kik hozzájárultak életem fönttartásához; boosánatot kérek mindenkitől, ha akaratom ellenére megbántottam; Isten óvjon meg mindenkit attól, amitől engem nem oltalmazott meg. Még egyszer ezer köszönetemet nyilvánítom a nemes és jószívű adakozóimnak, Isten áldása maradjon mindnyájukra! Kolozsárt, a legalázatosabb szolgálja.

Bráda Pál
világtalan koldus.

— **Házasság.** Reich Vilmos Nagykikindáról eljegyezte Békeu Janka kisasszonyt, Békey Miksa hirlapíróda tulajdonos leányát, Szegeden.

Schwarz Szilárd dunaszegénygyörgyi kereskedő eljegyezte Gráf Berta kisasszonyt Fajszr'l (Pestm.).

Fröhlich Agost a boroszlói egyesület szinbázak tagja, eljegyezte Fröhlich Bernát leányát Margitot, Budapestben.

— **Edison, az aranyosináló.** Edison, mint az *English Mechanic* című londoni folyóirat közli, feltalált egy készületet, amelylyel az aranyat az ércből víz mellőzésével lehet kiválasztani. A feltalálók, jóként Amerikában és Ausztráliában, rég foglalkoznak már ezzel a dologgal, Edison végre rájött a szükséges készületeknek a gondolatára s hír szerint megtalálta a módját annak, hogy az egészen jelentéktelen aranytartalmu salakból is kiválaszsa az aranyat ami ugyancsak nagy fejlődés az aranybányászatban. Új-Dél-Walesben nemrégiben egy több mint ötven négyzetméterű területen bérlet egy konzorcium, amelynek sikerült megnyerni munkatársnak Edisons. Ezen a területen nagy tömeg kifejtett gránit van, amely az összeségében nagymennyiségű aranyat tartalmaz. Egy-egy tonna gránitra hat-tíz gramm arany jut. A feldolgozás költsége, Edison számítása szerint, a nyerendő arany értékének legföljebb negyedrésze. Edison megkötötte a szerződést és gépet szakértő emberével együtt elküldötte Ausztráliába. A masinák titkát egyebeknél még nem árulta el és nem is adta meg el a készületeket. Azt a hasznót köthető ki magának, hogy minden tonna gránit után másfél gramm arany jusson rá. Csakis az ő általa ajánlott szakértő és munkások vehetnek részt a terület megmunkálásában. Mindössze annyit tudnak a gépezetről, hogy egy sereg drótszítából áll, amelyek rázódnak, miáltal az érc állandó mozgásba jön. A gépezet falkatározását s az érc szétaprózódásának a titkát még homály borítja.

— **Fiatal életmentő.** Kinos jelenetek játszódtak le hét óra délután a Császár-fürdő férfi uszodájában. Egy jól megtermett uri ember furdözés közben elvesztette eszméletét és alamerült. A furdözők még idejében észrevették és kiemelték, mire félóránál tovább tartó éleszítés után rendezőjött. Alig tőttötte meg a furdözőkönység ismét a medencét, az egyik furdöző, *Elischer* János tengerész hadapród látja, hogy a víz színe alatt ismét rángatózik valaki. Hirtelen a víz alá bukott és erejének teljes megfeszítésével kihozta a teljesen eszméletét vesztett férfit s szerencsésen kiuszott a partra vele. A fiatal életmentőt hatalmasan megjelenezték.

— **Törvény az automobilról.** A *berlini Post* értesülése szerint gróf *Posadowski* államtitkár az egyes államok kormányaihoz fordult a végből, hogy az auto-

mobil közlekedést birodalmi törvényvel szabályozzák. Ehhez az összes államok hozzájárultak és a törvényjavaslatat valószínűleg a legközelebbi ülészakban terjesztik a parlament elé.

— **Megint játékarhang.** A párisi *Matin* a new-yorki *Sun* jelentése alapján közli, hogy a Maison Láfite-kastélyban Páris mellett pazar nemzetközi kaszinót akarnak alapítani játékermelkekkel. A kaszinót egy Saratogából való *Canfield* nevű ur vezénél. Eddig Saratogában volt játékarhangja, de az idén a rendőrség beszüntette az üzemet. A kaszinó alapítóbizottsága között eddig *Bariatin* herceget, *Beresford* lordot, *Marat* herceget emlegetik, továbbá résztvesz az alapításban még a német főnemesség két tagja és egy amerikai milliárdos.

— **Gyujtogatók.** Nagy tüzvész dühöngött tegnap este Zsarnóczán. Heven ház hamvadt el a lángokba, amelyeket egy óregasszony gyujtott az ereszek alá. Ontudatosan, de valószínűleg kissé eszelősen azért követte el ezt a rettenetes tettet, mert libalopásért elítélték. Ezért állott bosszút azzal, hogy lángba borította a községet. Az oltás munkája nagyon nehéz volt, mert a tűz egyszerre öt helyen is kigyulladt. Emberéletben — amennyire ez ideig tudjuk, nem esett kár. Tegnapelőtt pedig a Zsarnóca közelében levő Csejkekében volt tűz. Ennek egy nyomorék ember volt az okozója, akitnek alvás közben kiesett a szájából a pipa s felgyujtotta a szalmát, amin feküdt. Az elkiseredett kárvallottak a tűzbe akarták vetni a szerencsétlent, de a csendőröknek sikerült kimenteni őt a kezek közül.

— **A Ganz-gyári sztrájk.** A Ganz-gyár vasöntőinek a sztrájkja elérkezett a forduloponthoz. Az igazgatóság vagy megadja a 20%-os béremelést és a munkások egyéb apróbb követeléseit, vagy a gyár kétezer munkása sztrájkba lép. A Ganz-gyár három budapesti telepének összes munkásai szolidaritást vállaltak a sztrájkjokkal. Memorandumot készítettek, amelyben bejelentik, hogy ha az igazgatóság nem teljesíti a vasöntők kívánásait, sztrájkba lépnek. A memorandumot ma akarták átadni az igazgatóságnak, de mivel az igazgatók *Bécsben* vannak, csak akkor adják át, amikor visszakerkeznek. Miután az igazgatóság hallani sem akar a követelésekről, valószínű, hogy pár nap múlva 2000 vasmunkás fog sztrájkolni a fővárosban.

— **Köszönetnyilvánítás.** Főlkérattunk a következő köszönetnyilvánítás közlésére:

A Párisi Nagy Aruház egésze alkalmával családomat éri rettenetes szerencsétlenség idején annyian és oly sokan voltak kegyesek bennünk részint a borzost csapás leoltáért részvétlünk kifejezést adni, hogy képtelenek vagyunk mindenkinek külön-külön ezt megköszönni. E helyen jelezni ki tehát pártfogóinknak, a nemesszívű adakozóknak, a sajtónak és a részvétlüket nyilvánító ismerős és ismeretlen jóakaróinknak és vigasztalóinknak soha meg nem szűnő halánkat és mély köszönetünket. A gázszelő *Spira* család.

— **A lédában.** *Schmitrauban*, *Bodenstádt* mellett az ott gyakorlózó 98-ik ezred egyik legénye emberlenten kegyet enséget leplezett le véletlenségből. A katona egy *Paul* nevű parasztnál volt elszállásolva s egy éjszaka az istállóban nyöszörgést hallott. Kutatta a nyöszörgés okát s akkor egy faládrá akadt, amelyben egy rettenetes szánalmas asszonyteremtést talált. Kérdőre vonta a parasztot, aki bevallotta, hogy a leánya az a teljesen lesóványodott szánalmas alak, s először azzal mentegette magát, hogy a leány félkegyelmű, de aztán rimánkodva a katonának, hogy ne árulja el. Hanem a katona elmondta a kapitányának az esetet, mire nyilvánosságra került. *Paul* a leányát, aki most huszonöt éves, már két év óta tartja kenyéren és vizen, s a leány ebbe tényleg beleőrült.

— **Tanonokszkola siketnémák számára.** A budapesti állami siketnémák intézet tanártestülete egy régen érzett hiányt pótolni, midőn megnyitó konferencián kimondotta, hogy esti iskolát létesít a Budapestben dolgozó siketnémák iparosanok részére. Az iskola az állami siketnémák intézet épületében nyert elhelyezést. A tanítás tárgyai: beszédtanítás, fogalmazás, számtan, mértan és rajz. A tanuló iskola és rajzszerkeket is díjtalanul kapnak. A tanártestület ez uton is kéri a mestereket, akiknél siketnémák tanonok dolgoznak, hogy azokat az iskola látogatására serkenítsék. Jelenkezni szeptember 15-éig VIII. Mosonyi-utca 8. szám alatt lehet.

— **Turista-szerencsétlenség.** Már hirt adtunk bécsi tudósítónk távirata alapján arról, hogy *Lautheimer* Ottó bécsi szobrász egy turista-kiránduláson egy hegyszakadéka zuhanat. A szerencsétlen ifjú holttestét ma megtalálták. A fiatal szobrász atyjának műtermében dolgozott s néhány művével feltűnt a művészvilágban.

— **Életmentő.** Özevgy *Puskarovics* Illésné, magánzó a Csömör-úti 9. számú lakásban mérget ivott. Levelet hagyott hátra, amelyben csak annyit ír, hogy megunta az életét. A mentők a Rókus-kórházba vitték. Nem lehetett megállapítani, hogy mivel mérgezte meg magát. — *Blazsenik* János 24 éves lakatossegéd az összekötő vasuti hidról a *Dunába* ugrott. A közel-

ben levő hajósok azonban hamarosan kimentették. — *Schweizer* Márton 64 éves cipész a Zsigmond-utca 103. számú lakásán a nyakát dikicsével átmetezte. Az éles kés keresztülvágta a gégejét és mintegy 12 centiméter nagyságú vészedelme sebet ejtett rajta. A mentők haldoklóva vitték az Irgalmasok kórházába.

— **A nagy Teréz a fogáságban.** Humbertné tehát megkezdte büntetését a feresnei fogházban. Amint megérkezett, rögtön megmérték egy felvigyázónó jelenlétében. Mivel a fogházban munkát is kell vállalni, elhatározta, hogy *varrni és foltozni* fog, mivel ellenkező esetben a betegeknl és az aggnaknl kellett volna maradnia. Mint a többi fogoly, vasárnap, osztorítókön és ünneppanapon húst kap; dére félletr levest az estére főt hústól; es'e 75 gramm főt húst osont nélküli és három deciliter főt krumplit; osztorítókön rizet. A többi napon reggel és este levest, hét ón és pénteken rizst, szerdán és szombatn fehér babot. Joga van ahhoz, hogy naponknt ötven centimefért még hozasson magának egyet-mást, így: tejet, vaját, toást, hústélet, salátát, friss és száritott gyümölcsöt, sajtot, kávé, vörös bort, sózott halat. Télen hatodfél órakor kell felkeltnie, hat órakor kávézik a maga költségére, hat óra husz perckor pedig dolgozni kezd. Kilencdél fél órakor reggeli és séta. Aztán délig munka. Akkor megint ehetik, ihatik valamit a maga költségére. Félélytől négy óráig munka, mire ebéd következik, majd újra munka nyolcadfél óráig. Lefekvés előtt újra ehetik valamit. Nyáron a foglyok fél órakor kelnek és nyolc óra negyvenkor tektésznek le. Vasárnaponknt kilenc órakor és két órakor istentisztelet, séta, írás, olvasás, de csak akkor, ha a fogoly jól érzi magát. A házi-rend megsértését a séta és a saját költségén való táplálkozás megvonásával büntetik, vagy eltűnk a foglyot attól, hogy rokonaival levelezékek, sőt pénzbírságra is itélik, vagy egyesbe zárják el. A fogly a munkája keresetének egy tizedrészt kapja, ami álag egy frank naponknt. Tenát öt év alatt Humbertnének, aki milliokkal labdázott, ezeröt-száz frankja lesz. Ha a férje, *Fredéric* ur is megtakarít ennyit, hát a három-ezer frankon még új életet is kezdhetnek.

— **Letartóztatott tolvajpár.** A rendőrség tudvalevőleg a napokban leartóztatata *Weiss* Lipót volt ügynököt és feleségét, akik tömérdek lopást követtek el. A házaspár rendszeren lakáskeresés ürügye alatt ment az egyes lakásokba, s itt meg a főberő annak kérésére vizet, esetleg levélpapírost hozott. — elűnt a lakásból a könnyen elvélhető holmival. Eddig több mint 25 panaszos jelentkezett s ma egy egész osomó károsult jelent meg. *Orz* György rendőrfogalmazó előtt panaszt tenni. A panaszosok oly számban voltak, hogy külön rendőrszemeket kellett kirendelni a fenyegetőző panaszosok sorrendbentartására.

— **Ékszerlopás a vonaton.** Nagy ékszerlopás történt e hó 7-én a budapest-bécsi gyorsvonaton. A délután 5 óra 16 perckor induló gyorsvonattal utazott *Bécsbe* *Pollacek* Károlyné, egy bécsi gyáros felesége. A szép asszony pár napig rokonai látogatására Budapestben tartózkodott. Bécsbe utaztában egy első osztályú kis ülékében helyezkedett el. Podgyásza egy részét feladta, csupán egy kézi táská, egy nagyobb bőrönd s egy kalaptáskája vele a kocsiban. A *kezdés* *kabán* *tíz* *zer forint* *aru ékszer*, 800 korona készpénz, fontos okmányok és egy kisebb pénztárca volt a nagyobb bőröndben pedig toalett-szeret. A szép asszony egyedül volt a ülékében s Érsekújváron, ahol a gyorsvonat hat percig áll, kivette ékszerláskájából a kis pénztárcaját s az ékező-kocsiba ment. Onnan pár perc múlva visszatért, amikor a vonat az érsekújvári állomáshól ki elé indult. Alig ült a helyére, észrevette, hogy ékszerláskájá, meg a nagyobb bőrönd elűnt a kocsiból. Azalatt a pár perc aatt, amíg ő az ékezőkocsiban egy pohár vizet ivott, *valaki ellopta az ereket érő ékszeres táskát* s a másik bőröndöt. A kalauz, akinek *Pollacek*né igaztoltan hírl adta a lopást, előbb az elsőosztályú kocsit, aztán a többi kocsikat vette szemügyre, de a két bőrönd nem volt sehol. Az elsőosztályú utasai között nagy izgatottság támadt a lopás hírére. A vonat csak Pozsonyban állt meg s addig valamiképpen csekedni kellett, hogy az érsekújvári állomást értesítsék a vakmerő lopásról. Két sürgönyt fogalmazott az egyik utas s *Tornóczon* meg *Galántán* ledobták a robogó vonatról a sürgönyt, amelyben az ellopott bőrönd is ékszeres hül leírása volt. A gyorsvonat nyolc óra 6 perckor érkezett Pozsonyba, itt kiszállt *Pollacek*né, de az állomásra ekkor még nem érkezett Érsekújvárról jelentés, hogy az ékszeres bőröndnek vagy a tolvárnak nyoma volna. Még azon éjjel telefonon értesítettek a budapesti rendőrséget a lopásról, s a budapest—pozsonyi vonalon a csendőrörsöket, megindították mindenfelé a nyomozást a nyomozásnak azonban a mai napig nincs eredménye. A tolvaj valószínűleg már Budapestben szállt a vonatra s Érsekújváron, ahol az első megállóhelye van a gyorsvonatnak, vitte ki a ülékéből a felűnően szép asszony ékszerláskáját, meg a másik bőröndjét s zsákmányával nyomtalanul elűnt.

— A cenzúra Oroszországban. A mai orosz irodalom és főként a napisajtó ugyancsak szenved a cenzurától. Különösen a vidéki sajtó áll nagy ellenkezés alatt, mivel a cenzurát az alkormányzók gyakorolják és a legkérelmezhetőbb energiával járnak el ellenük. Persze a szerkesztők küzdenek, amennyire csak lehet, a nyomás ellen, de mivel erőszakkal nem igen érik el a céljukat, cselhez folyamodnak. Egy saratov újság nemrégiben a szerkesztői üzenetekben a következőket írja:

N. N. urnak, Pétervári.

Levele, amelyet a pétervári orvosi intézetben történt zavarokról írt, amelyeket az igazgató magatartása idézett elő stb. mi. nem jelenhet meg tőlünk távol álló okok miatt stb.

Ez a lap többször segített már magán ilyen módon, hogy különböző politikai és szociális eseményekről szóló értesüléseit a közönség tudtára adja. Míg aztán egy szép napon három hónapra be nem szüntették a lapot. Egy másik vidéki lap nemrégiben így válaszolt egyik előfizetőjének a szerkesztői üzenetekben:

Azt kérdezi, miért nem írunk a diák- és paraszt-áadásokról. Honnan tudja, hogy nem írunk rólok?

A kisenevi vízfürdő után, amikor Oroszország legtöbb városában, ahol zsidók laknak, nagyon tartottak hasonló felfordulásoktól, az egyik újság ezt a tudósítást közölte:

Városunkban is nagy rémület támadt az attól való aggodalomtól, hogy itt is kitörhetnek a zavargások, de a legöregebb és legbölcsebb zsidók érezték a módját, hogy a veszedelmet különböző varázsszavakkal elhárítsák. Ezek a varázsszavak ugyan ötezer rubelbe kerültek, de nem is tévesztették el a hatásukat.

Plevne miniszter ezt a lapot három hónapra bezsüntette. Egy Nisni-Novgorodban megjelenő újságot hosszabb időre bezsüntették, mert a szerkesztő, akit az alkormányzó egy este három vezéröknek a megjelentetésében akadályozott meg, úgy hogy már nem volt idő egy negyediknek a megírására, — teljessen üres papírost adott ki egyszerűen a lap címével.

— Embertelen anya. A Davonshire angol grófságban levő Bideford birtosága előtt a minap egy özevgy asszony állott Mrs. Frankes Day ellen az volt a vád, hogy rendkívül kegyetlenül bánt tizenhárom és kilencéves leánykaival. A nemzeti gyermekvédő egyesület tudomást szerzett ezekről a kegyetlenkedésekről és nyomban megindította a büntető eljárást az emberetlen anya ellen. Három éve él már Mrs. Frankes Day egy mezei lakban öt gyermekével. Mert a két kis martírnak három kisebb testvére is van, csak hogy azokat nem bántalmazta az anyjuk. Magas kőfal veszi körül a villát, úgy, hogy a szomszédok nem igen láthatják, hogy mi történik Mrs. Dayeknél. A kis tizenhároméves Joanna, mint állítja, amennyire csak vissza tud emlékezni, mindig szívtelenül bánt az anyja. Alig volt nyolc éves, amikor anyja úgy megcsavarta a karját, hogy a könyökön alul eltört. Egyszer nem tudta lágra lobbantani a kandallóban a tüzet. Akkor anyja oda-szorította a forró vaslemezekhez és félpercig ott tartotta. Az égési sebet még most is látni lehet rajta. Egy más alkalommal véletlenül egy virágyágra hágott, az anyja egy éles kertészkéssel valóságosan búsarabokat vágott le ezért a kezéből és a karjából. Többször megessett, hogy a porolavó száz ütést mért a mezitelen testére. Ugyancsak mezeitlenül kellett egyszer kisebb testvérével január hidegében a szabadban ácsorgognia. És a hajukból akárhányszor egész tinóseket tépett ki. A felháborodás nagy volt a bestialis anyja ellen, akit száz font sterlingre ítélték.

— Rákóczi-ünnepély Ós-Budaváran. Nagyszabású és fényes ünnepélyvel fejezi be idei szezonját Ós-Budavára, ez a kitűnő mulatóhely, amelyet Friedmann igazgató áldozatkészsége valóságos tündérkertté varázsolt az idei szezonban. Három napig tartó Rákóczi-ünnepélyt rendez az igazgatóság. Az ünnep pénteken, szeptember 11-én kezdődik és vasárnapig, szeptember 13-ig tart. A stízszerűen felszított területen mozgalmas élet lesz ezen a három napon. Eltekintve a nagy variété színpadon a Folies-Comiques-ban rendezett díszelőadásoktól, nagyszabású díszelővonulás lesz mind a három estén, olyan, amintőben még nem volt alkalma a főváros közönségének gyönyörködni. Lovas és gyalogos kurocok csapata, tárogatók, cigányzenészek s a díszbe öltözött nép — élénkítik a felvonulást, amelyben látható lesz II. Rákóczi Ferenc tejedelmi alakja is. De mindaz kév, amit itt elmondunk, mert a nagyszabású ünnepélyen témédek meglepetés vár a közönségre. A tárogatókon és egykoru cigányzenekarok kívül lesznek kuroc-zenészek a területen s valóságosan lesz ezeken az estéken Ós-Budavára, mintha egy pár nap visszavarássolódnék a fényes és dícsőséggel teljes régi jó kuroc világból. Az ünnepély iránt máris olyan nagy érdeklődést tanusít a közönség, hogy mindhárom estén bizonyára tele lesz a hatalmas terület.

— Remdöri hírek. Vári János napszámós 5 éves Juliska nevű leánykaja a Gizella-ut 21. számú lakásán gyúfával játszadozott. Eközben a ruhája lángot fogott s a kis lány veszedelmesen összeégett. A mentők a Rókusba vitték. — Ma délelőn a kőbányai

gyakorlótérén több sővénykerítés és felhalmozott gaz gyűlt meg, amit a tűzörég hamarosan elolított. Ugyancsak az Angyaló dőn lévő Futár-úca melletti mezőn szalmatűz volt, csak hogy ezt is hamarosan elfojtották.

(x) Használt-e már Stomatint?

(x) Szatrák-féle Tannin-csokoládé kitűnő hatású kis gyermeknek és felnőttek hasmenése ellen. Egy darab ára 40 fillér. Kapható minden gyógyszerárban.

(x) Elismerő rokonszenv kíséri a nagyközönség részéről azon jótékonycélu sorsjátékot, melyet az Orvos-Szövetség IV., Váci-úca 17. szám alatt rendez.

A Csányi-féle találmányról.

Budapest, szeptember 9.

A mai napon, tehát a Budapesti Naplóban közölt cikkem megjelenése után, az alábbi levelet kaptam dr. Peter tanártól:

Gross-Lichterfelde, 1903. szeptember 7.

Tisztelt Kolléga Úr!

A német szabadalmi hivatal annak idején szakvéleményt kért, hogy miképpen viselkedik a Csányi-féle elem más hasonló, de ismert elektrolitokkal egybevetve. Erről adtam szakvéleményt. E kísérletek azt bizonyították, hogy a Csányi-féle elem az összehasonlításra elem szabadon elemet fölülmulta. Egyébről bizonyítványt nem adtam, különösen pedig nem állítottam azt, hogy az elem a világítóiparból a gőzgépet kiszoríthatná.

Peters tanárnak e levele tehát kétségtelenül igazol, hogy a Budapesti Napló e hó 8-iki számában közölt cikkem premisszái helyesek; az azokból vont következtetések helyességét ám bírálják el hivatásos szakértők méréseli. Állításaim megcáfolásának legegyszerűbb módja lett volna, ha a Feltealálók Országos Egyesülete a Csányi-elemnek egy-egy példányát mérések eszközölése céljából az arra hivatottakkal szolgáltatta volna ki. Ha ezt annak ide én megteszi, jó-hiszeműségé meg az esetben is kétségben felül állana, ha a mérések a vérmes reményeket nem is igazolják.

A mai lapok közlései szerint a találmányt Konkoly-Thege Miklós ur, a Magyar Védőegyesület igazgatósági tagja, ki világhírű csilagász és meteorológus, fogja megvizsgálni. Mivel azonban ez a kérdés mégis inkább elektrotechnikai, mint asztronómiai vagy meteorológiai, utbaigazítom a tájékoztatlanak látszó Feltealálók Országos Egyesületét, hogy Magyarországon kik foglalkoznak hivatásszerűen elektrotechnikai problémákkal. Ezek: dr. Zipernovszky, Károly. Wittmann Ferenc, Schuller Alajos, dr. Hoór Mór és dr. Szarvasy Imre a kir. József-Műegyetemen, Straub Sándor a technológiai iparműzemnél, Hollós József kir. főmérnök a kereskedelmiügyi minisztériumban és Klupathy Jenő tanár a posta- és távirat-tanfolyamon.

Pfeifer Ignác.

Ma délelőtt mutatta be Csányi Henrik találmányát a magyar királyi meteorológiai intézetben Konkoly-Thege Miklós intézeti igazgatónak, aki a bemutatás és megvizsgálás eredményeképpen a következőket mondja a följároló eleméről:

Csányi elektromos eleménél első sorban az a kétely merült föl, hogy új találmány-e az, vagy nem? Minden ember, aki talán mint laikus foglalkozik az elektromos telepekkel, tudja azt, miszerint olyan telep, amelynek az elektrodja szén- és horganyból áll egész sereg áll rendelkezésünkre. Ez tehát idáig semmieset sem új találmány. Ezt különben maga a följároló sem állítja. Azonban Csányi egy olyan folyadékot alkalmazott elemében, amelytől még eddig tényleg nem használt senkinek, amelyre az egész világon a szabadalmat is megkapta. Ime ez arra mutat, hogy Csányi találmánya új. A Csányi-féle telep hatása különben valóban meglepő. A frissen megöltöt telep ampérméterbe lett rövidzárrással kapcsolva, amely 48 ampért mutatott és körülbelül husz per alatt az ampérméter, nem úgy, mint az más elemeknél lenni szokott, hogy tudniillik csökkent volna, hanem fölemelkedett 52 és fél ampérre, ahol aztán hosszabb ideig megállott. Mielőtt azonban az emelkedés a kumulációját elérte volna, az idő rövidsége miatt, a bateriát már más kísérletre fordítottuk. Ekkor Csányi bekapcsolt az áramkörbe egy körülbelül tíz cm. hosszú és egy mm. vastag vörös rézhuzalt és ezzel a kapcsolással több mint háromnegyed óráig volt az ellen kapcsolva, amidőn az ampérméter 22 ampérről leszállott 19-re. Ne feledjük azonban, hogy a sodrony elmentállása a melegedés által mindig növekszik; ekkor az izzó sodrony lehitűttük, mikor is visszament az ampérméter mutatója a normálisra. Nevezetes mindenesetben ennél a találmánynál azon körülmény, hogy 15 ilyen elem, mint amit Csányi bemutatott, egy főcéreji elektromotort tíz óra hosszat elhajtana, ami azt jelentené, hogyha más valami előre nem látható nehézségek nem merülnek fel. Csányi találmánya által az elektromotoros autómobilok problémája egy csapással meg lett oldva.

Regény.

Doktor Kotton chicagói orvos a szerelmek okozóinak egy még fél nem fedezett bacillust tart.

Szeretlek, — suttogott az ilju,
Szeretlek — szólt a lány;
És boldogan továbbhaladtak
Egymásnak oldalán.

— Az én szerelmem — szólt az ilju
Nem gyógyul soha, bajh!
Az én szerelmem krónikus már,
Oly régi, régi baj.

Emlékszel-e, te jó, te édes!
A május reggelén
Tavaszi illat szállt a légben
És úgy megfáztam én?

Szemembe néztem és a szívem
Mégdobbant hirtelen,
Ó tudtam, tudtam, hogy e percben
Varázsod volt velem.

És győzedelmet ült e percben
Egy lányka egy fiún;
Ó tudtam, tudtam, hogy felém szállt
A sok bakterium.

Jártam a doktorhoz is egyre,
Ki azt a'ánlta, hogy
Lukács úrdó kell, mert különben
Az életem kifogy.

Vagy forró lábfürdővel éljek,
Mindenkor hasznos az —
Vagy hűvösebb vidékre járjak,
Ahol nincsen tavasz.

És szólt a lány: — Az én szerelmem
Szentén már régi baj,
Tudod, mikor a gyomromat
Megrontotta a vaj.

Előbb csak szódát szedgettem,
De én hiába volt!
Mert minden éjjel álmaimban
Árnyad elem hajolt.

A két beteg, a két szerelmes,
Imigyen suttogott;
És a bacillus ellen egyik
Se használt szérumot.

xl.

FŐVÁROS

A főváros közgyűlése.

Budapest, szeptember 9.

A városatyák vakációja a mai napon véget ért. A székesfőváros törvényhatósági bizottsága ma délelőtt tartotta a nyári szünetek után való első közgyűlést, Márkus József főpolgármester elnöklése mellett. A bizottsági tagok csekély számban jelentek meg, de azért vihar mégis volt a szeszennyítő gyűlésen. Előbb azonban ünnepélyesen jelentette az elnök, hogy a király a miniszterelnök útján mond köszönetet a törvényhatóságnak a születésnapja alkalmával hozzá intézett hódolókat jókívánatokról. Fajdalommal jelentette be az elnök Morlin Imre bizottsági tag elhalálozását s méltatta érdemeit, amelyeket a közügyek terén szerzett. Indítványozza, hogy az emlékeztető jegyzőkönyvvel örökítsék meg s a családhoz intézzenek részvétiratot. (Helyeslés.) Morlin Imre helyébe mint bizottsági tag a legübb szavazatot kapott Lenz János lép.

Rényi Dezso főegyzős az időközben érkezett átiratokat és miniszteri leiratokat terjesztette ezután elő. Mindjárt erre az interpellációk következtek. Csillag Benő sürgöti a pesti és budai oldal közúti vasutainak az esküdtéri hidon át való összeköttetése ügyének az eldöntését. Matuska Alajos helyettes polgármester kijelentette, hogy az erre vonatkozó tárgyalás folyamathat van s ő már utasította az ügyosztályt, tegyen előterjesztést, hogy e tekintetben a közgyűlés minél előbb határozhasson. A választ a közgyűlés tudomásul vette. Tenczer Pál kéri az interpellációjában, hogy a Váci-úcai új városházat és a Központi városházat lássák el fölvonó-gépekkel, amelyeket a nagy közönség is használhasson. A helyettes polgármester megígérte, hogy az ügyet tanulmányoztatja.

Eulenber Salomon fölemlíti, hogy — a hírlapi közlések szerint — Schubert Sándor bizottsági tag, egy Bécsben tartott esküdtéri tárgyalás alkalmával, súlyos vádakkal illette a közzgazdasági és közlelmezési ügyosztályt, a tanácsot, A mády Géza tanácsost és Matuska Alajos alpolgármestert. Kérdi a helyettes polgármestertől, van-e erről a dologról tudomása s

tett-e lépéseket az iránt, hogy a tényállás megállapításáék a megterelő lépések megtörténjenek.

Matuska Alajos helyettes polgármester kijelenti, hogy a dologról tudomása van a vele közölt bécsi lapokból, hogy Schubert Sándor, a székesfevárosi bizottságának tagja, egy külföldi fórum előtt a tanácsot, annak egyik köztisztviselőt tagját s magát az a testületet, amelyben itt helyet foglal súlyosan megsértette, azt állítván, hogy a közgyűlés félrevezették. Ot magát (a helyettes polgármestert) pedig azzal gyanúsította Schubert, hogy a vásárpénztár-szerződés iránt Saborszkyval, a vásárpénztár mostani igazgatójával folytatott tárgyalást, vagyis, hogy presszióval volt Almády tanácsosra a szerződés dolgában. Azt hiszi, hogy harminchét évi becsület és buzgólkodás munkájához ugyan nem férhet. (Ugy van! Igaz!) O a főváros érdekében vitte keresztül a közlelmzési intézmények létesítését. A vásárpénztár intézményének a dolga különben az ó tanácsosra idejében nem volt új dolog s az ó eredeti szerződés-tervezete akkor került előterjesztésre, amikor Saborszky még talán marha-bizománya sem volt még. O Saborszky közbenjötté soha igénybe nem vette, noha a szakemberrel való tárgyalás szükségessége és nem lehet gyanúsítás tárgya. Elmondja aztán az alpolgármester a vásárpénztár létesítésének a történelmét s aztán nagy ízléshabórodással utasítja vissza az ellene szórt vádakát Harminchét év óta szolgálómal — ugymond — a fővárost s egyebem sincs, mint a becsületem, tisztá lelkiismeretem és tiszta kezem. (Éljenzés. Taps.) Ha ennek tudatában akadnak emberek, akik gyanúsításra vállalkoznak, ezt a legerélyesebben visszautasítja. (Éljenzés.) Különbem megteszi a lépéseket a kellő törvényes elégtételi szerzése végett. (Helyeslés).

Schubert Sándor rögtön feláll, hogy szóljon, azonban olyan óriási lármá tört ki, hogy szóhoz nem juthatott. Az elnök hiába csemetett s hiába magyarázta, hogy Schubertnek személyes kérdésben joga van szólni, a közgyűlés nem akar a szóhoz jutni. Az elnök végre is kénytelen volt az ülést felüggasztani.

A szünet után szóhoz jutott Schubert. Érténé — ugymond — a nagy ízléshabórodást, ha azokkal az állítólagos sértésekkel, amelyekről a lapok referáltak, ó valóban illette volna a javaslatok, ó azonban ezt nem tette. Ott vannak a tárgyalás iratai azokból minden kideríthető. O esztűdszéki tagnak volt indíve Bécsbe. Sem az ügyosztályt, sem Almády tanácsost, sem az alpolgármestert nem sértette meg. Távol van tőle az a szándék, hogy ezek közül bárkit, vagy a tanácsot gyanúsítással illesse. Kijelenti határozottan, hogy sem gyanúsítani, sem rágalmaizni senkit nem akart. Ezt a beszerzendő okiratok bizonyítai fogják. A megnyívbem azonban — tette hozzá — azokban gyanúsítás volna, már előre is bocsánatot kér a sértettekől, és akkor levonja a konzekvenciát s lemond a bizottsági tagságáról.

Eulenberg Salamon indítványozza, vegyék tudomásul a helyettes polgármester választását s egyuttal fejezzék ki a mély sajnálatukat a történet felett. (Helyeslés.) A közgyűlés a helyettes polgármester választását tudomásul vette.

Földes Árpád a husárak fölemelése ügyében, különösen a szegényebb néposztályokra való tekintettel, intéz interpellációt a polgármesterhez, aki a válaszában kijelentette, hogy az ügyosztályt utasította, hogy az állítólagos drágulás ügyében a nyomozást indítsa meg s tegyen jelentést. Az ügyosztály már is abban a helyzetben van, hogy a legközelebbi közgyűlésen jelentést tehet.

A napirendre térés előtt még Matuska Alajos helyettes polgármester tett szóbeli jelentést a Párisi Áruház tükzatasztatója ügyében tett vizsgálatról. Elmondta, hogy Lung tanácsos díszes búzgalommal fejezte be a tanuk kihallgatását s így ó — az alpolgármester — abban a helyzetben van, hogy — mint fejelemli hatóság — a napokban meghozhatja a határozatát s a legközelebbi közgyűlésen részletes jelentést tehet. A közgyűlés mindent tudomásul vette.

A napirendre térve, alig háromnegyedóra alatt letárgyalják az előterjesztett ügyeket, ellagadva a tanács erre vonatkozó javaslatait. A fővárosi úrúdoinek a fölépítése ügyében, ragaszkodik a közgyűlés ahhoz a régebbi határozatához, hogy az Ártási-, Rudas-és Sárosfürdőköt egyszerre építsék föl, még pedig az Ártási-fürdőt Ozigler Győző műegyetemi tanár tervei szerint, míg a másik kettőre nyilvános pályázat útján szerzik meg a terveket. Az Országos Népképző Egyesületnek azt a kérelmét, hogy a főváros ezuttal is adja meg neki az eddigi 8000 korona segélyt, elutasította a közgyűlés azzal, hogy ezuttal is megköveteli az intézetkől annak a kötelezettségnek a teljesítését, hogy három bennlakó és 80 bejáró növendéknek vesz föl évente az intézetbe. Ha ezt nem tenné az intézet, a főváros azonnal megteszi ellene a bírói lépéseket. Főúrratöl intéznek a kereskedelemügyi miniszterhez, hogy a kereskedelmi és iparkamarai választásoknak a jövő 1904. év elejéig való elhatározását engedélyezze.

Belejezésül a bor-ellenőrző bizottság megüresedett tagsági helyére Weiner Károly ügyvédet választotta meg a közgyűlés, amely föllebbezések és nyugdíj ügyek elintézése után a zajos intermezzót követő osendben ért véget.

(*) Szegényügyi kiadások. Az V. kerületi előljáróság az idén 13.000 koronát kért a tanástól a szegényügyi kiadásokra e helyett azonban csak 10.000 korona hitelt kapott. Az előljáróság most 3000 korona pótlólagos hitelt kér a tanástól, mert a 10.000 koronából a mai napig 8400 koronát adott ki s így a hátralévő négy hónapra a megmaradt 1600 korona nem lesz elég. A tanács hozzájárult a kérelem teljesítéséhez s fölkérte a pénzügyi és gazdasági bizottsá-

got, hogy a 3.000 koronára nézve a pénzbeli fedezetet málussa ki.

(*) Fartőd betegségek. A tiszti főorvosi hivatal jelentése szerint az elmúlt héten a következő fertőző betegségek fordultak elő: tifusz 7, bárányhimlő 6, vörheny 66, kanyaró 28, difteritisz 51, föllő-gyulladás 4, egyptimoi szembetegség 2, vérhas 4, hörgőhurut 14, orbánc 23. Halálozás: tifusz 2, vörheny 5, difteritisz 4.

SZÍNHÁZ, ZENE

** Hírek a Nemzeti Színházból. Holnap, csütörtökön Sophokles *Elektráját* adják, a címszerepben Jászai Marival. Az előadásban Bakó a nevelő szerepében, Mihályi mint Orastes, Cs. Ainszeghy Irma mint Chrysothemis s. Fáy Szeréna mint Klytemnesztra, Mészáros mint Aegisthos vesznek részt. A mykonei nököt pedig Paulayné, Györgyné, Boér Hermina Szacs-vayné és Ledvayné adják. Ez lesz a klasszikus darab 56-ik előadása. — Holnapután pénteken Wido Oszkár négyfelvonásos színműve a *Lady Windermere* *legyezője* kerül színpadra, azzal a szereposztással, amelylyel az elmúlt szezonban rendkívüli sikert aratott. A két női főszerepet ezuttal is Jászai Mari és Hegyesi Mari játsszák, akik mellett Helvey Laura, Szacs-vayné, Paulayné, Paulay Erzsébet, Mihályi, Császár Gál, Dezső, Horváth és Náday Béla játszanak nagyobb szerepet.

** Vigaszínház. A Vigaszínházban ma az *Osztrigás Mivi* bohócságain mulatott a közönség, amely kiváltésképpen Varsányi Irúnék tapsolt, aki a címszerepet legjobb alakításai közé sorozhatja. A második felvonás díszes csoportos jelenetei ezuttal is nagyon hatottak. Holnap, csütörtökön, a *Korvidés* kerül színpadra.

** Városligeti Színház. A Városligeti Színházban ma a színevezői bemutató volt. *Déri Miklós* és *Roller Béla* ezekben darabját *Egy borbélyesulad kaland-jait* adták intím közönség előtt. A semmi minden el-képezhető változata van négy felvonásra osztva a darabban, amely színpadra kerül másodszer is holnap este.

** Új vigjáték. A Nemzeti Színház igazgatója új egyfelvonásos, verses vigjátékot fogadott el előadásra, melynek *Lenkei Henrik*, az ismert, jeles poéta a szerzője. A költői színpadi alkotás, melyet irodalmilag is felettébb értékesnek moneanak, még az idei évad műsorán fog szerepelni.

** Budai Nyári Színház. A Budai Nyári Színházban holnap, csütörtökön *Joksch* Irma operaszenekes-nő vendégléltéptével Gounod *Faust* című klasszikus operája kerül színpadra. Margitot — *Joksch* Irma, Faustot — *Mihályi* Ernő, Meistőt — *Vajda* Alfréd, Valentin — *Környei* Béla és Siebelt — *Jámbor* Ilona énekel. — Szombaton *Offenbach* mulatató bohózatot operálja, a *Párisi élet* kerül színpadra. A darabköl napról-napra folynak a próbák. *Krecsányi* igazgató vezetése mellett. Pénteken az *Éjjeli menedék* helynek lesz a harminckilencedik előadása.

** A kolozsvári színház tüvezselemle. *Kolozsváról* táviratozta tudósítók: A kolozsvári tüözöltség helyettes főparancsnoka szakszerűen bizonyítja, hogy a kolozsvári Nemzeti Színház épülete a legnagyobb mértékben tüvezseles. A színházban nincsen vas-függönye, a páholyok és erkélysorok fából vannak és a menekülés csak egy irányban lehetséges. A nézőtér plafondján nagyméretű kerek nyílás van, mely alkalmas arra, hogy tűz esetén a fedélszerkezetet lángba borítsa. A plafond teljesen faanyagból van, az egész színház teljesen régi korhat faanyagból áll, a színórpadás szerkezele szintén fából van, azt a néző-tértől deszkából összelakólt fal választja el. Ehhez járul még, hogy a színpadon görögüzzel világítanak villamos lámpa helyett. A tüözölőparancsnokság rendkívüli ülést tartva sürgős felterjesztést tett a belügy-minisztériumhoz, melyben soronkívüli intézkedést kér, mert a színházban ismét meg akarnák az előadásokat kezdeni. Minthogy az egyetem közvetlen a színház mellett van, remélik, hogy a színháznak az előadás engedélyt nem adják meg, mivel tűz esetén ez is veszélyeztetve volna.

** Solymosi színházszínelője. *Solymosi Elek* nyilvánossággal felruházott színházszínelőjében az előadások e hó 15-én kezdődnek meg. Az isko'a új-tási tervehöz képest, ugy az operett, mint a drámai osztálynál, a bejantott arabokat minden alkalommal és többször is elő fogják adni, hogy a növendékek az év végén megtartandó fővizsgálatnál a megszerehető legnagyobb rutint mutathassák.

** A színházegyesületből. Az Országos Színházegyesület igazgatótanácsa október 6-án tartja rendes tanácsos-ését, amelyre a vidéki tanácsosok közül *Hevessi* Gábor s *Hunyadi* Józsefet hívták be. A színházegyesület október 21-én s következő napjain tartja rendkívüli közgyűlést, amelynek legfőbb tárgya az üresedésben levő állások betöltése s a nyugdíjszabályzat revíziója. Ezt megelőzőleg a revízió tárgyában több rendkívüli tanácsülés lesz, melyeknek hatánap-jait később határozzák meg.

** Jutalomjáték. A Városligeti Színházban szombaton *Pinter* Imrúnék, a színház kedvelt baritonistájának lesz a jutalomjátéka. Ez alkalommal a *Pesti nők* kerül színpadra, melyben *Pinter* pedál-zongorahangoló szerepet előszőr játssza.

** Színházszínelő beiratkozása. A Színházszínelő Akadémiában csütörtökön kezdődnek meg a beiratások

és tartanak vasárnapig. Az első három napon az előkészítő osztályok, a negyedik napon pedig az akadémia két felsőbb osztályának növendékeit írják be.

** Szonogno dalm-pályázata. *Szonogno*, az ismert milánói zeneműkődő, tudvalevőleg nemzetközi pályázatot hirdetett egyfelvonásos dalművekre, melyek közül a három legjobb a milánói világkiállítás alatt az ottani *Scala*-színházban fog színpadra kerülni. A pályázatra kétszázharmincegy partitúra érkezett. Mint pályabírák: *Massenet*, *Goldmark*, *Humperdinck*, *Blocke*, *Bretón*, *Ilamerik*, *Serco*, *Giordano*, *Ciaco* és *Campanini* szerepelnek.

** Új színház Berlinben. *Berlinben* ismét új színház van létesülöben. A színházat *Schulze* a berlini *Metropol*-színház igazgatója létesíti s egyike lesz a német császárváros legnagyobb színházának. Az új színház kizárólag kiállítási darabokat fog előadni.

Népdal-apotheozis.

— A Népszínház mai esteje. —

Budapest, szeptember 9.

Dankó Pista...

A magyar népdal egy lelkes apothozisa volt a mai népszínházi est. Megdicsőítése egy magyar dalköltőnek aki a szegedi cigányvegről került s miközben csak egy ontotta gazdag lelkének dalvirágait, végignyomorogta az életet, letört alig férfikort érve s most ott pihen a szegedi temető oszondében.

Dankó Pista a magyar népdal egy új renaissance-korát jelenti. Nem feladata ezeknek a soroknak a szegedi cigány-dalköltő jelentőségét a magyar népdal-irodalomra fejtegetni, megállapítani. De nem mulhatik el a mai Dankó-est a nélkül, hogy meg ne mondanók, miképp a régi Rákóczi-korabeli kurucnóták óta, melyek a magyar néplelke keservének, bújának oly mélyesége kifejezői, nem volt magyar dalköltő aki oly közel tudott volna férközni a magyar nép lelkéhez, aki ugy meg tudta volna érteni, hogy mi fáj neki, mi-ben telik bú a öröme. Akinek szemepilájára Dankó Pista kesergőjének halatán nem szivárog fel egy könnyesepp, akinek lelke nem ujjong el szíjaj jókedvben a früssere, az nem igazi magyar ember. Mélységesen mély bánat zokog ki a kesergő nótáiból duhaj öröm a oszárdásaiból s akár vig, akár bánatos a nótája, mindig a magyar nép lelke középejt hat, mert onnét meriette. A magyar népdal szükes ritmusának a körében formái oly gazdagon változatosak, melódiai oly fordulatosak, mint előtte tán senki máséi, ugy hogy Dankó Pistát a magyar népdalköltészetben méltán illel meg az első hely. Ami Petőfi Sándor volt a népdalköltészetben, az Dankó Pista a népdalban magában. S azért a cigányvegről került s a szegedi temetőbe visszatért dalköltő jogosan megillette az apothozis, melyben nótái révén ma este a Népszínházban része volt. Az a minden zugában teli ház, mely előtt a Dankó Pista szobra javára rendezett előadás folyott, a gyönyörűség egészen szokatlan áhítatával hallgatta az ó remek nótáit, melyek cigányzenekarok hurjairól és művészejakról hangzottak el. S a gyönyörűségnek ezt az áhítatát jel-lelőltotta a tapsok fergetege: a szegedi dalköltő sírja felő szálló hangos dicsőség!

Az est sorát *Pósa* Lajos *Prologusa* nyitotta meg, melyet *Sebők* Gyuláné zenésített meg, méltóan a szép szöveghez és az elhunyt dalköltő emlékéhez. A *Prologus* *Raskó* Géza énekelte nagy hatással. Utána kezdődött az országos cigányhangverseny, melyben az ország elsőrangú cigánybandái vesznek részt csupa Dankó-nótával. A mai első estén három ismert budapesti cigányzenekar áll sorompóba: *Rácz* Palié *Berkes* Béláé (tizenötzetűdsös primásával) és *Balogh* Károlyé. A cigányzenekarok a következő *Dankó* nótákat játszották:

1. Most van a nap lemenöben... 2. Elragadta a Balaton... 3. Solyom madár... 4. Nem jó mindig a faluba járni... 5. Gyenge violának letörtött az ága... 6. Ne szállj előttem darumadár... 7. Még azt mondják, nincs Szegeden boszorkány... 8. Volt nekem egy szép csillagom... 9. Egy csillag sem ragyog fenn az égen... 10. Eltörtött a hegedűm...

Hogy melyik zenekarnak jut az elsőség, a hangverseny teljes lejátszása után dönti el a megválasztott jury, a mai első est után megérdemelt díszet jár ki mind a három versenyző zenekarnak. Gyönyörűden huzta mind a három, tele érzéssel és tüzzel, amenny igazi cigányosan, ahogy szívesen hallgatja órák beszései, mikor sirva vigad a magyar. *Rácz* Palié, *Berkes* Béláé és *Balogh* Károlyt frenetikus tapsok jutalmazták és hívták a függöny elébe.

A hangverseny egy művészileg kiemelkedő momentumra volt *Hegy* Aranka két Dankó-nótája, melyet *Rácz* Pali bandája kísért. Percekig tartó taps hangzott utána.

Hogy a Dankó Pista szobra javára rendezett est egészen az elhunyt dalköltőnek legyen szentelve, jó érzékkel, az ó népszínművét, a *Cigányéletet* adták,

mely még életében színekerült az egyik nyári színházban, meg a *Kisfaludy-Színházban*. Rigó Janosi és Chimay hercegnő ismert története adta neki az impulzust darabja megírására. Egy darab cigányéletet visszenne a színpadra; jó megfigyeléssel, sok kedves humorral, talán nem annyira aszért, hogy darabot írjon, hanem hogy egy pár gyönyörű nótát írjon bele, melyeket a színpadról szeretett volna hallani. Nem érthette meg szegény Dankó Pistát, hogy a Népszínház színpadán hallja a nótáit. Meg kellett halnia hozzá, hogy nemcsak egy estét, de az esték egész sorát szenteljük nótás dicsőségének. Nem az első ebben a sorsban és nem is az utolsó. Igazi pótlák sorsa!

A Dankó-darabban Szirmai, Ujvári, Kovács, Szabó, Kiss Mihály, Solymosi, Pázmán, Szentmiklóssy Irén, Balázs Olga játszották a főszerepeket, egyenlően dícséretes ambícióval. Ha külön is megemlíthetjük még Szentmiklóssy Irént (Marosa), azért történik, mert ez a fiatal művésznő ma este egy cigányleány szerepében meglepően szép alakítást nyújtott, olyat, aminőre a fiatalabb női színészgenerációból ma csak nagyon kevés lenne képes. A szereplők sok tapsot kaptak.

(M.-s.)

Holnap, csütörtök újból három zenekar fog versenyezni a kitűzött díjakért. Dankó népszínművének második előadása előtt *Rádey Szidi* Dankó ismeretlenebb népdalait fogja énekelni *Lányi Géza* cimbalomkísérete mellett, *Kiss Mihály* pedig Dankónak Gyöngye violának letrörit az ága... című népszerű nótáját fogja énekelni s *Lányi Géza* cimbalmon, *Horváth Róbert* az *Ocskay brigád* színpadán ismert tárogatók pedig tárogatón fogja kísérni. A *Cigányélet* első felvonása előtt *Farkas Pali* kezd meg a versenyt az Eltört a hegedűm... Volt nekem egy szép csillagom... Némuljon el a hegedű... Busan szől a kecskeméti öreg templom nagyharangja... Most van a nap lemenőben... Hej fosztóká, kukoricafosztóká című dalokkal. Közvetlenül a *Cigányélet* első felvonása után *Balogh Gábor* egy cigány fogja eljátszani Dankó kiválógitárt dalait, és a második nap versenyt *Péga Károly* zeneversenye rekeszti be. Dankó dalai közül *Darumadár* gyere velem..., *Vásárhelyi* sétálatérén Béla cigány muzsikái..., *Rám se nézet, mikor én őt meglátam*..., *Nem fuj a szél, nem forog a dörömszám szélmalom*... és a *Barna kis lány*... kezdetű dalokat játssza. A cigányzeneszerző harmadik napján, pénteken *Vörös Miska* és *Márkus Péter* fővárosi és *Kiss Jancsi* balatonfüredi zenekarai versenyeznek. A verseny alkalmából *Porcsolt Kálmán* igazgató megírta a közreműködők életrajzait s a *Pakots József* szerkesztésében megjelent díszes albumot a közönség között osztatja szét esténként.

MŰVÉSZET

Meddő pályázat. A Magyar Iparművészei Társulat a kereskedelmi miniszter megbízásából pályázatot hirdetett az ipari munkások jutalmazására szolgáló állami pénzjutalmakkal együtt kiadandó *életrajzi okleveleknek rajzára*, amely pályázat felett tegnap döntött az illetékes bíráló-bizottság *Czigler Győző* műegyetemi tanár elnöklése mellett. A bizottság sajnálatos konstatació, hogy a beérkezett 18 pályamű közül egy sem felel meg az immár második pályázat feltételeinek. A bizottság ezek után közvetlen megbízás után fogja beszerezni a kívánt oklevél-rajzot.

Margitay-képzés. Margitay Tihamér kolektív kiállításának rendezésével már annyira előrehaladt a Nemzeti Szalon igazgatósága, hogy e hét szombatján már bemutatnák a sajtó képviselőinek. A közönség számára vasárnap délelőtt 11 órakor nyílik meg, dr. *Wlassics Gyula* közoktatásügyi miniszter jelenlétében.

Képzés Újpesten. Újpesten a Közművelődési Körben a művészek képzését rendeznek, mely e hó 20-án nyílik meg ünnepélyesen. A kiállításra a képeket és szobrokat legkésőbb 12-ig kell beküldeni a városi Igazgatóságba. A jury tagjai a következők: *Lincz Lajos*, *Margitay Tihamér*, *Balassa* (Bachmann) *Károly* és a szobrászok közül *Andréjka* és *Técs Ede*.

TUDOMÁNY, IRODALOM

Tanulmányut. A kolozsvári Kereskedelmi Akadémia értesítőjének különnyomataiként jelent meg *Kreutzer Lipót* *Tanulmányut* című munkája. Ez a külföldi studiumokról szóló alapos beszámoló nagyon megérdemelte, hogy a különnyomat kiemelje az érdeklődő-értesítőkékel mulandóságából. A kereskedelmi főiskolák külföldi tagozata is rendszerre nagyon

kevéssé ismeretes nálunk, főleg becses szolgálatot tesz ezért az az alapos közvetlen és érdekes ismeret. Minden során érezzük, hogy *Kreutzer Lipót* nagy szeretettel van az ügy iránt, amelynek a külföldi főiskolák tanulmányozásával szolgálatába szegődött. A haladásnak, a reformálásnak okos előmunkálása ez, a gyakorlati tapasztalat biztos fundamentumára építve, ami már eleve elhárítja azt a veszedelmet, hogy a par excellence gyakorlati pályára főiskolai irányunk és berendezkedésük során a teóriák értéktelenségéből merítsenek. Jól lát szemmel figyelte meg *Kreutzer Lipót* a külföldi intézeteket s amit róluik szépen megírt munkájában följegyez, csupa hasznosítható tapasztalat és figyelemreméltó utmutatás.

Statistikai Kézilyv. Most jelent meg a *Hartleben A. cég Kis Statisztikai Kézilyv*ének (*A. Hartleben's Kleines Statistisches Taschenbuch*) tizedik évfolyama. Ez a kiváló gondolat szerkesztett kézikönyv a világ minden államáról a legkimerítőbb értesüléseket nyújtja, és pedig nemcsak földrajzi, de politikai és közgazdasági tekintetben is. Benne foglaltatnak a legutóbbi népszámlálási adatokoton kívül azok a tényezők, melyek az országok javát vagy kárát eredményezték, s az államok kormányzásának kritikái. A hadsereg és hadtengerészetek közö közö fejezet zárja be a kézikönyvet, melyet a *Hartleben A. cég* statisztikai táblákba átalakítva is kiadott az ismert *Statistische Tabelle* keretében. A kézikönyv ára 1 korona 60 fillér, a táblázaté 60 fillér.

Nyilttér.

Dr. SZEGŐ KÁLMÁN

szanatóriuma és vizogyítóintézete

felüdítés és gyermekok számára. **Abbaziában,** közvetlen a tengerparton, saját szabadfürdővel. Csaldoknak, a tanuló ifjúságnak és gyermeköknek legalkalmasabb nyári üdülőhely. Gyermeknek 6 éven felül kiséret nélkül is felvételnek.

Az országos iparpártoló egyesület felügyelete alatt álló **Szabászati minta-iskolába** a beiratások megkezdődtek és jelentkezni lehet szeptember hó végéig. Váci-utca 7. sz. II. em. **Az igazgatóság.**

SCHMIDTHAUER-féle	SZEKREKEDES ELLEN
IGMÁNDI	A FELKORR LEGHIVÁLBÓR
KESERŰVIZ	TÉRHATÉKOS GYÓGYSZERE
	KAPHATÓ GYÓGYSZÁRBAK és ásványvíz üdülőkben.

Figyelmeztetés!

Egy *Iritz Mór* nevű adal illetőségű egyén, ki jogtalanul *Kugel Mór*nak is hívja magát, cégünkkel visszaélve több üzletfeleitől pénzkölcsönöket kicsalt. Mindenkint figyelmeztetünk, hogy óvakodjék ezen szövegűtől és ne restelje sikalomadával a rendőrséget reá figyelmeztetni.

Kugel testvérek Brád.

(Az e rovat alatt közölttelnek sem tartalmáért, sem alakjéért nem felelős a szerkesztőség.)

SPORT

Verseny Debreczenben. A Debreczeni Torna- és Kerékpáros-Egyesület október 4-én a nagyerdői Sport-téren országos amatőr torna-, atletikai és kerékpárversenyt rendez.

Bécsi lövészverseny. A freudenauai meeting harmadik napjának két legfontosabb versenye a *Strontian* handicap kétévéseseknek s az *Amaranthus* verseny idősebbeknek. Az előbbiben *Bon amie* és *Saratoga* a jobbak, a háromévesek futamát pedig *Nunquam dormio* és *Javorina* tehetik érdekessé. Jelöltjeink:

- I. *Iráska-Mariska.*
- II. *Baltimore-Rhapsodie II.*
- III. *Saratoga-Bon amie.*
- IV. *Matchboy-Tubicám.*
- V. *Nunquam dormio-Javorina.*
- VI. *Jaqueline-Blockberg.*
- VII. *Csillag-Prima II.*

Az angol St. Leger. Anglia egyik legfontosabb klasszikus versenye, a *St. Leger* ma délután került döntésre Doncaster gyepén. A verseny eredménye teljesen meglepet a várakozásoknak, amennyiben győztese a *reds* fajtából, *Sir Miller* 3 éves sötét pejménye *Rock Sand* lett. *Lovasa Maher D.* volt. A helyeket is azok a lovak foglalták el, amelyeket erre eddigi formáik leginkább feljogosítottak. Második lett ugyanis *William Rufus*, harmadik pedig *Edvár* király lova, *Mead Rock Sand* az idén tudvalegleg megnyerte a 2000 guineás versenyt és az angol derbyt is, ami eddig nem sok angol lónak sikerült. A mai versenyben futottak még *Love Charn* és *Persistance*. *Rock Sand* canterben négy hosszzal győzött, míg *Mead* félhosszzal lett harmadik. Fogadások: 2/5, 100/7, 7/1.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **A pörnyertes Akadémia Zichy Antal** főrendiházi tag és az Akadémia osztályelnöke halála előtt végrendeletileg a Magyar Tudományos Akadémiára hagyta Wesselényi-utcai házáat. E háza azonban az elhunyt tudós özvegyének, *Rosenfeld Sára* Viktóriának javára egy 2000 forintos követelés erejéig a záloglog már előzőleg be volt kebelezve. Azután az özvegy — aki időközben férjhez ment — a záloglog törlesztéséhez csak ama leltérel alát akarta adni beleegyezését, ha az Akadémia mint örökös, kifizette volna neki a 2000 forintot, de erre az Akadémia nem volt hajlandó. Végre is pörre került a dolog az özvegy és az Akadémia között. Ma mondott ebben a pörben ítéletet a budapesti törvényszék dr. *Serly* bíró előadása alapján. A törvényszék az Akadémia javára döntött és ezzel özvegy gróf *Zichy Antal* né az Akadémia irányában támasztott kétezer forintos követelésével elutasított.

§§ **A Betegsegélyző Pénztár megvédése.** Mintegy másfél esztendője heves harc indult meg a Kerületi Betegsegélyző Pénztár ellen, amelynek a rendezését az egyesületnek s a fővárosi orvosegyesületnek tagjai támadták. A pénztár közben elbocsátotta egyik tisztviselőjét, amit azzal gyanúsítottak, hogy a sajtóban megjelent támadásokhoz anyagot szolgáltat. *Agoston Árpád*, az elbocsátott tisztviselő ekkor több nyilatkozatban támadta meg a pénztár igazgatóját, majd *Daniel Gábor* képviselőházi alelnök és *Borszoki Soma* min. osztálytanácsos ajánlatával dr. *Kovács Pál* országgyűlési képviselőt kereste föl, ki ügyének védelmére el is vállalta. Több újság ezután éleshangú cikkekben ismertette a Kerületi Betegsegélyző-Pénztár ügyeit és *Neuschloss Ödön* és *Sarkadi Ignác* Lajos igazgatókon kívül, főleg *Kunz Jenő* iradónökököt támadta. A sajtóbeli támadások következményeként a pénztár bajait a képviselőházban is szóvá tették. Dr. *Kovács Pál* néppárti képviselő megkérdezte a kereskedelemügyi minisztert, hogy hajlandó e a pénztár ügyeit megvizsgáltatni, és fölolvasta a képviselőházban az *Alkotmány*nak *Züllik* a betegsegélyző című cikkét. A miniszter erre nyomban legyelemi vizsgálatot indított a pénztár ellen és vezetésével *Abonyi Emil* miniszteri tanácsost és dr. *Diószeghy József* miniszteri titkár bízta meg. A legyelemi vizsgálat eredménye után *Neuschloss Ödön* nyilatkozatban jelentette ki, hogy *Züllik* a betegsegélyző című cikk szerzője és terjesztője ellen sajtópört indít. *Neuschloss* panaszához csatlakozott később *Sarkadi Ignác* Lajos és *Kunz Jenő* panasza is. Így kezdődött az a nagyarányú sajtópört, melyet holnap csütörtökön tárgyal a budapesti esküdtszék.

A pörben három vádlottal szemközt három magánpanaszos áll, mert az ügyesség a vád képviselőlet nem vállalta el. A magánvádlók között első helyen van *Neuschloss Ödön*, aki a pénztárnál viselt előnki tisztéről időközben lemondott. A támadó cikket *Sarkadi Ignác* Lajos igazgatót azzal vádolja, hogy jó, de gyöngye lelkülettel fogva inkább elnézte alantas közösgének mulasztásait és vétkeit, semhogy az elbocsátás vagy büntetés által nyomorba döntötte volna a javarészt családost tisztviselőket, ez a tulságba vitt emberbaráti jóindulat volt az oka annak, hogy a pénztár anyagi helyzete megrendült és hogy a százhuzezerkoronás alapköze teljesen elszűnt. A kereskedelemügyi miniszter által elrendelt vizsgálat folyamán *Abonyi Emil* miniszteri tanácsos ankként tartott a visszaélések kiderítésére és az értekezletre levélbeleg hívta meg az egyik országgyűlési képviselőt, akit a levében többek között arról is értesített, hogy a pénztár ellen folytatott vizsgálat már is több szabálytalanságot derített föl. E hivatalos jellegű levél hatása alatt a királyi ügyesség a vád képviselőlet nem vállalta el. A legnagyobb legyelemi vizsgálat a pénztárndt mindent a legnagyobb rendben tartott és a megvádlott tisztviselőket nemcsak fölmentette de meg is dícsérte. A tordu adat betelődte az, hogy *Neuschloss Ödön* a pénztárnál viselt előnki állásáról időközben lemondott, amit annál nyugodtabban tehetett, mert két másodsorbeli vádlott hozzá intézett leveleiben arról értesítette, hogy *Agoston Árpád* jöhiszeműségükkel visszaélt, amiről meggyőződésén, észinte sajnálkozásukat fejezik ki, hogy a támadó cikket közzéadták.

A holnapi tárgyaláson a három magánvádlón és három panaszoson kívül a tanuk egész sora vesz részt közöttük *Abonyi Emil* miniszteri tanácsos, dr. *Diószeghy József* miniszteri titkár, dr. *Kovács Pál* országgyűlési képviselő, *Gelleri Mór* az Országos Ipar-egyesület igazgatója, dr. *Szalady Aurél*, dr. *Rózsavölgyi Mór*, dr. *Darvas Károly* és még mintegy negyven tanu. Az esküdtszékíki tárgyalást *Zsitvay Leó* a budapesti törvényszék elnöke vezeti; szavazó-bírák: dr. *Dolecsall Alfréd* és *Kramszta* törvényszéki bírók. A vádlottak védelméért dr. *Iródy Ernő* és *Miklós Gyula* vállalták el, míg a magánvádat a panaszosokon kívül dr. *Förster Gyula* képviseli.

§§ **Egyik csalásból a másikba.** A budapesti törvényszéknek először egyén *Szudy Gyula* ügynök ki hol „szerkesztő”-nek, hol „bankár”-nak, hol meg „nagykereskedő”-nek adta ki magát. Legutóbb csalással volt vádolva, mert *Lovaff* hercegnő szüleit *Parlagi Vilma* testőrtől azt a nagy olajfestményt, amely *Kossuth* Lajost ábrázolja s amelyhez *Kossuth* maga ült modellt, — elcsalta s aztán elzögosztotta. Ugyanakkor egy kisebb rendű sikkasz-

tást is követel el, amennyiben az időtájit szolgáló fogadta fel Cseh Lászlót, akitől 400 korona kauciót is vett át. Persze a kaució csakhamar elszorult s Cseh kénytelen volt belátni, hogy becsapták. A törvényesek sikasztás miatt 8 havi börtönrre ítélte a joles firmát, eme legujabb stikijéért, büntetéséhez ma a kir. ítélőtábla is hozzájárult.

§§ Az úvidéki takarékpénztári sikasztás. Úvidékről táviratozzák: Az 1899-ben történt nagy takarékpénztári sikasztás ügyének tárgyalása ma kezdődött. A tárgyalás eddig azért nem volt megtartható, mert a vádlottak nem jelentkeztek. A vádlottak padján kilenelen ülnek, közöttük *Kvötzer* volt malomigazgató, ki önként jelentkezett és kit le is tartóztattak. A tárgyalás valószínűleg 8 napig fog tartani.

§§ A posta ellensége. Aligha van elkeseredettebb ellensége a postainstizménynek mint *Kasztl József* s *Lórin A. M.* és fia ügynöki iroda cég tulajdonosa. Jóllehet fikciónélje volt a budapesti írópósnak, ő jelentette be a legtöbb panaszt. Általása szerint levelet elveszttek, idegen levelek kerültek kezébe s ajánlott levelet és pénzküldeményt csak hónapokkal a feladás után kerültek a címzetthez. Ezért mérghanghu beadványt intézett a kereskedelmi miniszteriumhoz, amelyben erősen kritizálja a postai eljárást s azt írta, hogy a posta az ő leveleit elsikasztja, s természetleg rosszakaratu szabálytalanságokat követ el. E beadványa folytán hivatalból üldözendő rágalmazás vétségé miatt került a vádlottak padjára *Kasztl József*. A büntetőörvények arra való tekintettel, hogy a postán lényeg elvesztett Kasztlnak néhány levele, s ezért a vádlott jóhiszeműen írta a panaszos beadványt, csupán 50 korona pénzbüntetésre ítélte. A királyi tábla ma *Balonyi* Imre előadásában s a személyesen megjelent vádlott védekezésének s *Eller* Dezső ügyész vádbeszédének meghallgatása után az ítélőhöz hozzájárult.

§§ A véretek. Két évvel ezelőtt történt, *Bencsó* Gábor hentesinas fekereszt *Szlaumpensky* Vince hentesmestert ennek Róppentvü-utca 6. sz. a levő vágróhidján. Midőn belepett a vágróhid ekerített részébe, a hentesmester három darab borunagyságu vérebe rárohant s egy pillanat alatt véresre összemarcangolták. A súlyosan sérült fiu szerencséslegessé miatt a büntetőörvények a kutyák gazdáját *Szlaumpensky* Vincét tette felelőssé és vád alá helyezte gondatlanságból okozott súlyos testisérítés vétségéért. A mai *Oláh* bíró elnökete alatt megtartott ítélőgyűlésen a vádlott hentesmester azzal védekezett, hogy neki az író gyakorlatához mulhatlan szüksége van a három kutyára, amelyeket azonban rendszeren bekerített zárt helyen szokott tartani. A törvények *Dr. Gruber* ügyész vádjá után büntőnök mondotta ki *Szlaumpensky* Vincét a vádbeli cselekményben s ezért tíz korona pénzbüntetésre ítélte, enyhítő körülményül tudva be azt, hogy az eset a külten történt, ahol ilyen harapós természetű kutyák tartását a közbiztonság is szükségessé teszi. Az ítélet jogerős.

§§ Fokról-fokra. *Rosenberg* Vilmos tovarisovai kereskedő vagyonát az utolsó filérig eljárszotta. Hogy a tőzsedifferenciákat fedezhesse, egész sereg büntető cselekményt követett el. Ezekért aztán az úvidéki törvényesek le is tartóztatták. Innen kísérték át a budapesti büntetőörvényesekhez, hogy számot adjon egy 1898. június 30-áról keltzett, *Rosenberg* J. Simon nevére hamisított 900 forintos váltóról, amelyet tőzsedifferenciák kiegyenlítésébe jejjében adott *Pressburger* Aladár tőzsedebizománynak. *Pressburger* ezt a váltót tovább adta *Weisz-Veró* Henriknek, aki aztán perete *Rosenberg* J. Simon. — A váltópör során ez esküt tett arra, hogy a váltó hamis. A hamisított nem kellett soká keresni, mert *Rosenberg* Vilmos akkor már bünyvői eljárás alatt állott. Ma tárgyalta a büntetőörvényesek *Oláh* bíró elnöklete alatt *Rosenberg* Vilmosnak ezt a magánokirathamisítási bűnygyét. A törvények meghallgatva *Kempner* és *Prenoszl* törvényeszeki irasszakértők véleményét, amely szerint a váltón levő hamis névalírás a vádlott kezétől származik, — büntőnök mondotta ki *Rosenberg* Vilmost a magánokirathamisítás büntetésben s ezért *Hathavi* börtönrre ítélte. Az ítélet ellen a vádlott felelkezett.

TÁVIRATOK

Munkásvédelmi kongresszus.

Basel, szeptember 9. A törvényes munkásvédelem céljára alakult nemzetközi egyesület bizottsága ma délután itt egybegyűlt. Jelen volt 30 megbizott, Ausztria, Belgium, Franciaország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia és Svájo kormányképviselői. *Steiger* berlini kormánytanácsos és *Wulschlager* baseli megbizott üdvözlőbeszédét után *Bauer* István tanár, az egyesület vezértitkára referált arról a kérdérről, hogy a gyuáiparban tiltsák el a fehér foszfor használatát.

A Panama-osztorna ügye.

Bogota, szeptember 9. (*Reuter*.) A Panama-osztorna közös bizottságnak a kongresszusozhoz érkezett jelentései szerint odatörksenek, hogy az Egyesült-Államok minden száz esztendőben 25%-kal több kamatot és járadékot fizessenek, mint az elmúlt időszakban. Az engedelemért fizetendő összeg hír szerint 20 millió dollár azon tíz milliót kivül, amelyet a osztorna-lársaságnak azért kell fizetnie, hogy Kolumbia beleegyezett koncessziójának az Egyesült-Államokra való át ruházásába.

A Vatikánból.

Róma, szeptember 9. A pápa *Vannutelli* Vinco, *Rampolla*, *Ferrata* és *Vives di Tuto* bíborosokhoz levetelt intézett, mint a XIII. Leo pápától a szeplőtlen fogantatás dogmája 50 éves jubileumának lebetőleg ünnepes megülvés kérdésében kiküldött bizottság tagjaihoz. Ezen levéllel egyidejűleg a pápa a Szent Szűzhöz intézett imádságot tesz közzé, amelyvel az azt elmondóknak 300 napra szóló bünboosánát adatik.

Salisbury fia.

London, szeptember 9. Az eddigi Viscount Cranborne, aki immár Salisbury marquis, külügyminiszteriumi államtitkari hivataláról lemond, mert már nem tartozik az alsóházhoz. Minden jel arra mutat, hogy utódjául *Percy* Earlt, az indiai minisztert szemlétki ki.

Forrongás Szíriában.

Páris, szeptember 9. A Havas-ügynökség azt jelenti Kairóból, hogy ott nyugtalanító hírek terjedtek el a szíriai helyzetről. Az *Aris* sivalagról érkezett beduinok azt jelentik, hogy a druzok *fegyverkenek*. A Libanonban veszedelmes zavargásoktól tartanak.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, szeptember 9. (A Budapesti Napló telefon-jelentése.) Eladatott buza: tiszavidéki régi 78—82 kg. 8.20—8.70, uj 8.10—8.50 korona. Ujmarosi 78—80 k. 8.05—8.25 korona. Délviszamentü 76—80 k. 7.60—8.—korona. Rozs: tót felvidéki 72—75 k. 6.55—6.70. Különféle magyar 71—74 k. 6.40—6.65 korona, osztrák 71—75 k. 6.50—6.70 korona. Árpa: morvaországi 7.20—8.50 korona, közép-dunai állomásokról 6.40—7.25 korona. Tengeri 6.60—6.75 korona. Cinquantin 7.50—8.—korona. Zab: magyar uj 5.85—6.30 korona, válogatott 6.65, régi 6.—6.75 korona.

New-York, szeptember 9. (Terménytsödede.) (Zárlat.) Gyavot: New-Yorkban neiyben 12.25 (12.25). Szept-re 11.72 (11.63). Decembre 9.67 (9.56). New-Orleansban neiyben 10.9/8 (10.9/8). — Petroleum: Stand white New-Yorkban 8.55 (8.55). Stand white Philadelphianban 8.50 (8.50). Refined in Cases 10.50 (10.50). Credit Balances at Oil City 1.56 (1.56). — Zair: Western steam 9.— (9.—). Rohe és Brothers 9.25 (9.—). — Tengeri iránzata tartott. — Szept-re 58.— (58.9/8) — Okt-re —.— (—.—). — Dec-re 58.— (57.9/8). — Buzs iránzata tartott. Píros ószi helyben 88.— (88.—). — Szept-re 87.9/8 (87.9/8). — Okt-re —.— (—.—). — Dec-re 88.— (87.9/8). — Máj-ra —.— (—.—). — Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.9/8 (1.9/8). — Kávé: fair Rio 7. sz. 5.9/8 (5.9/8). — Szept-re 4.— (3.9/8). Dec-re 4.40 (4.35). — Liszt: Spring Wheat clears 3.80 (3.80). Cukor: 3.9/8 (—.—). — Us: 27.85—27.25 (—.—). — Béz: 18.75—18.85 (18.75—18.85). (A zárójelben levő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, szeptember 9. (Terménytsödede.) (Zárlat.) Buzs iránzata tartott. Szept-re 80.9/8 (80.—). — Októberre —.— (—.—). — Tengeri iránzata tartott. — Szept-re 51.9/8 (51.—). — Zair: Szept-re 9.15 (8.95). Dec-re 7.40 (7.20). — Szalonna short clear 9.18 (8.98). — Sertiszas: Dec-re 18.40 (12.70). — (A zárójelben levő számok a tegnapi árakat jelzik.)

A BUDAPESTI NAPLÓ telefonja.

Szerkesztőség 56—12
Kiadóhivatal 54—39

KÜLÖNFÉLÉK

Nyár.

Van pillanat mindnyájunk életében, Mikor minden virágunk kivirult, Mikor az élet legforróbb teljében Egy percben fut a jövő és a múlt.

Mikor az ég legmélyebb kének látszó; Legtűzebben ég a napsugar, S minden oly szines, izzó és virágzó, Hogy soha nekünk szebb nem lesz talán.

Amikor együtt van egy pillanatban Minden, mi gyönyörűség s ami gyász: Tavasz búbjája nyárra kifakadán És benne van az ószi hervadás...

Lonely.

† A szerzőtársak. Pailleron hírneves francia vígjátékírónak diákveiből érdekes anekdotát elevenített fel Leon Claretie, Pailleron gimnazista korában volt egy Dubont nevű iskolatára. Mind a kettő ver-

seket írtak s elküldték azokat Hugo Viktornak, aki akkoriban Guernseyben számkivetésben élt. Leveliket csak így címezték:

— Hugo Viktornak, Ocean.

Az ósz kötő a maga rendes modorában így válaszolt nekik:

— Ti vagytok a jövő, én vagyok a múlt. Ti vagytok a hajnal, én vagyok az alkony. Ti vagytok a holnap, én vagyok a tegnap. Ti vagytok az ifjúság! én a vénség. Csodállak benneteket! Szeretlek benneteket!

Égyizben a két fiatalember közösen írt egy *Inés de Castro* című spanyol tárgyú drámát. Elvégezvén a gimnáziumot, elváltak egymástól Dubont és Pailleron, anélkül, hogy törődtek volna közös művükkel. Pailleron egyáltalában nem gondolt rá többet. Évek mulnak. Egy estön meghívat kapott az időközben hírnevesse vált Pailleron egy montmartrei kis színháztól, hogy jelenjen meg azon az előadásban, amelyen egy csinos félvilági hölgyecske készült megtenni első színpadi kísérletét. Pailleron elment. A terem kicsiny volt és olyan, mint valami pinco. A közönség azonban pompásan mulatott s nem volt hiány mulatságos jelenetekben. A páholy falából levált egy darab s a publikum nagy gaudiúrára a zenekarba esett; az egyik földszinti proscenium-páholyan néhány gigeri üt, akik óriási teleszkopot hoztak magukkal, komolyan veszélyeztetvén vele a sorra fölvonó spanyol grandok parókáit. E grandok egyike egy csomó burnótot ejtett az álszakállára és mikor a király így szólt hozzá:

— Tegye föl a fővegét, uram, hisz ön spanyol grand! — elkezdett lélelmelenen tüsszögni, a publikum pedig kórusban kiáltozott feléje:

— Kedves egészségére!

A debütáns nő az izgalomtól oly halkán beszélt, hogy nem lehetett megérteni. Egyszerre fölemelkedett székről egy néző és odaszólt neki:

— Bocssáson meg, ha félbeszakitom! Csak azt akarom kérdezni, hogy talán beteg van a háznál?

A dráma folytonos nevetés és közbeszólások között bejeleződött. Már az első jelenetek után ráismert Pailleron a maga ifjúkori darabjára, a famózus *Inés de Castora*. Ahá, — gondolta magában Pailleron — Dubont érvényesülni akar. Csak akkor jött mérgebe, amikor az ötödik felvonás után előlépett a hőszerep ábrázolója és így szólt:

— A drámát, amelyet ime bemutatunk önöknek, Pailleron és Dubont írták.

Persze siker esetén Dubont csak önmagát nevezte volna meg. Pailleron, aki alapjában véve mosolygó filozófus volt, nem bolygatta a dolgot, hagyta úgy, ahogy megtörtént s az esetnek nem lett semmi következménye.

† Híres kővér emberek. A kővér emberek fénykora a középkorban volt. Nem is volt nagy ember az, aki nem nyomott legalább egy métermázsát. A nagy lengyel király, a törökvezér Szobieszky János nagyon kővér ember volt. Rendszerint négy ember segítette a lóra. Közmondások volt kővérségéről. Gibbon történetűdös. Vele történt meg Lausanneban való időzése alkalmával a következő mulatságos eset: A tudós, noha már ötvenéves és nagyon kővér volt, beleszeretett egy hölgybe. Térdre borulva vallotta meg szerelmét s bár a hölgy meghallgatta, és szívesen fogadta a lovag ömlengését, az csak tovább térdelt, mert nem tudott a kővérségtől felkelni. Végre is szolgákért csöngöttek, akik talpra állították a szerelmeben szerencsés kővér tudóst. A legkővérebb fejedelem aki valaha uralkodott I. Frigyes württembergi király volt. Amikor Napoleon Mária Lujza hercegnővel való esküvőjére meghívta, az asztalba félkör alakú ürt kellett vágatni, hogy a hatalmas testü uralkodó a tányérjához férhessen.

† Hol élnek legtovább az emberek? *Stevens*, angol egyetemli tanár statisztikai adatok felhasználásával kiszámította és bebizonyította, hogy a mérsékelt éghajlat a att levő országok lakói tovább élnek, mint azok, akik a tropikus, vagy sarki éghajlat alatt élnek. Németországban, Angliában és Németalföldön átlag ezer ember közül hetvenhét éri meg a hetvenéves kort, Dániában nyolcvanegy, Svédországban nyolcvannyo, Norvégiaiban pedig kilenven, Oroszországban az északi tartományok lakói rendszeren tovább élnek, mint a délen lakók. Magyarországon, Ausztriában és Portugáliában már csak hetvenegy ember éri meg az agkort ezer közül. Spanyolországban csak ötvennyolc, Görögországban ötvennégy, Kelet-Ázsiában pedig negyven. Legtöbb a hetvenestendős ember Franciaországban, ahol ezer közül százhuszonhét ember oly szerencsés, hogy életének a hetvenedik évét megéri.

Színházak, szórakozó helyek.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. szeptember hó 10-én.

Elektra.

Tragédia 5 felvonásban. Írta Sophokles. Fordította Csiky Gergely.

Személyek:

Noveló	Bakó	Klytaemnestra	Fáy Sz.
Orestes	Mihályfi	Aegisthos	Mészáros
Elektra	Jászai	Pylades	Csartos
Chrysothemis	Alsóghy		

Kézlete 7/8 óraker.

VIGSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. szeptember hó 10-én.

A korbács.

Bohózát 3 felvonásban. Írták Honnequin és Bilhaud. Fordította Molnár Ferenc.

Szereplők:

Petit Pré	Góth	Pépé	Fehér
Kerbolbec	Hegedüs	John	Bárdi
Flécherrolles	Szerényi	Lebidiosné	Hunyadi
Pivert	Tanay	Consuelo	Kertész
Cattinguet	Balassa	Boleróné	Nikó
Bolero	Vendrei	Lucienne	Harmat

Kézlete 7/8 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. szeptember hó 10-én.

Cigányélet.

Eredeti népszínmű 3 felvonásban. Írta és zenéjét szerzerzte Dankó Pista.

Személyek:

Tollas Zsiga	Ujvári	Csicós	Kovács
Dadó Ruzsi	Siposné	Polya	Szabó
Lajos	Szirmai	Macska László	Kiss M.
Marcza	Szentmiklósy	Móric bácsi	Szalmási
Darázs Etel	Balázs	Tudomány	Pázmány
Lajoska	Dozsofi	Dávid	Marion

Kézlete 7/8 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. szeptember hó 10-én.

A drótoslót.

Nagy operette előjátékkal, 2 felvonásban. Írta Leon Viktor. Fordították Ruttkai György és Mérei Adolf. Zenéjét szerzerzte Lehar Ferenc.

Személyek:

Günther	Boross	P. Felforkorn	Sziklai
Mici	Kornal	Zauszka	Szontgyörgyi
Jankó	Rubcs	Milos	Ráthonyi

Kézlete 7/8 óraker.

URANIA SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. szeptember hó 10-én.

Szerbia.

Írta: dr. Strausz Adolf.

Kézlete 7/8 óraker.

FŐVÁROSI NYÁRI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. szeptember hó 10-én.

Faust.

Nagy opera 5 felvonásban. Zenéjét szerzerzte Gounod. Szövegét Goethe után írták Barbier és Carré. Fordította Ormay F.

Kézlete 7/8 óraker.

VÁROSLIGETI NYÁRI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. szeptember hó 10-én.

Egy borbélyesalád kalandjai

vagy: Fregoll és Fregolina.

Énekes bohózát 4 szakaszban.

Kézlete 7/8 óraker.

Névkölönhetlen háztartási cikk

a „Viktoria“ fözelék- és gyümölcsesgalyu, mely egymaga pótolja a tkk-répa-, káposzta- és uorkagyalut és eddig nem látott szép formákba aprít kőritést és befűtött. — Ára a pénz előzetes beklidése mellett bérmentve 30 és 50 kr., vagy utánvétellel 25 és 40 kr.

„Viktoria“ gyáru-
ktyár
Budapest, Nagykorona-u. 11.
Vizsonteladók keresztetnek

Aki szereti egy jó csetese teát, mindentől a világ legfinomabb, legjobb teáját, az

Indra-Teát

kéri. Malango Kina, India és Ceylon legfinomabb teáiból. Valódi csak eredeti csomagokban. Raktárak a falragaszokon felülről

Színházak heti műsora.

	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház	Főv. nyári színház
Péntek	Lady Windermere legyezője	A korbács	A cigányélet	A drótoslót	Éjjeli menedékhely
Szombat	Denise (Uj betanulás)	A teknősbéka	A cigányélet	A drótoslót	Párisi élet
d. n. Vasárnap este	A vagyáros	A korbács	A cigányélet	A drótoslót	Piros bugyellárás

Ős-Budavára

Nyitva d. n. a 6 órától reggel 4 óráig. Ma csütörtök, szeptember 10-én

Fényes kivilágítás.

A nagy varieté színpadon a szenzációs új szentemberi műsor:

Helga Dumont	Gránit és Maud
fantasztikus tűzlány.	drótközi művészek.
Romulus Trio	The 3 Rozinls
erőművészek.	amerikai excentrikusok.
Little Auriglit	Fereney Zsófia
Japán légtörő.	a magyar passzista.

Elaine Ravensberg angol Opera énekesnő az 6 csodaszép magyar énekeivel

Folies Comiques-ban

új magyar és német bohózát és Steinhardt. Katonazené és különféle zenekarok.

Belpéj díj 60 fillér. Kedvezményes jegyek a városi tiszadékokban kaphatók

FŐVÁROSI ORFEUM

VI., Nagymező-utca 17. Ma és mindennap Miss Helia Vulcaine

(Góldráich) főbészteresen kintüntetett lábbujhegyművész (a tűz istennője, az ójszaki sarak tündere) Cake-Walk lábujhegyen! Remek díszletek és világszínű hatások!

Les Soufflot Tarka színpad

Garcin Szenczióla! Bianca Braselly lavina-omlásai és a többi különlegesség. Károlyi Károly hegedűművész és szeszszűrő föltápló. A télkerben reggel 6 óráig Vörös Elek cigányzenekara hangversenyek.

Arany elektro-lemez órák

Csak 16 kor.

Kinek pontosan járó órára van szüksége, bizalommal rendeljen meg egy valódi gonád 14 karátos arany-plaque remontoir órárt, mely a legmagasabb díjjal lett kintüntetve. Ezek az órák pontosaságtól művel bírnak, pontosan vannak szabályozva és kipróbáltva és minden órártól 3 évi írásbeli jótállást vállalunk. A tok, melynek három fedele van, ugrófékkel (Savonette), gyönyörűen vannak kildűltve, finoman guilochirozva vagy véve, modern stílusban és az újonnan föltalált teljesen változatlan amerikai góldin-fém-ből vannak készítve a ezen-főlti még villámok után 14 karátos aranylemezrel vannak bevonva, úgy, hogy a valódi aranyórártól, melynek 200 korona az ára, meg nem különböztethető. Az órák épp olyanok, mint az aranyból valók a egyedül ezek pótolják a valódi aranyórákat mindenkor megtartják értéküket. Hogy ezeket az órákat átlátszóan lemerítjük totyók, az Art fért. valamint hólygek részére csak 16 koronában állapítottuk meg, postai- és vámenmentesen (előbb 35 kor.). Minden órához bírtok külön jár. — Igen elegáns modern lánc urak vagy hólygek (nyaklánc) 5, 6 és 12 kor. Minden nem tetsző órárt szivesen vesznek vissza, tehát nincs kölkázat. Céglünk 16 híre, valamint a napokint érzékű díszletek és utánrendelések igazolják állításunk valódságát. Üdvözlél vagy a pénz előzetes beklidése ellenében kldik Megrendelések a törz-bej. éghez küldendők:

M. FEITH, Wien, VII., Mariahilferstrasse 38., a Chronos svájci órágyár raktára. — Levelezés minden nyelven.

Lucca a likőrök királya az előkelőség kedvence!

Lucca kapható csak- és elsőrangú üzletekben és kávéházakban

Lucca -TÁRSASÁG, Hamburgban. Vezérképviseletőség Magyarországrészére:

Hirsch és Perl gyarmatáru-ügynökség Budapest, V. Szabadság-ter 6. Telefon 38-60

1903-4. ISKOLA-ÉV.

Csász. és kir. udv. szállító.

Alapított 1845. évben.

NEUMANN M.

férfi-, nő- és leánykaruha-telepe Budapest, IV., Muzeum-körut I.

ISKOLA-öltöneyei

készen és mérték szerint

kitűnnek legnagyobb tartósság, kitűnő állás, szolid munka és olcsó szabott árak által.

Videki megrendeléseknél elegendő a kor megnevezése.

Képes árjegyzék ingyen.

ÜZLETEM szombaton este 10 óráig nyitva van.

=Kérje ingyen=

világhírű találmányomat a Guzi kenőcsöt, melyet mindenkinek, ki címét velem közli, nagy képes árjegyzékemmel ingyen és bérmentve küldöm. Minden nálam vásárolt cipőért 1 évi írásbeli jótállást válllok, hogy a bőr repedése ki van zárva, ha Guzi kenőccsel bekeni. Időelőtti elszakadás esetén teljesen ingyen megjavítom.

Minden nálam vásárolt cipőhöz 1 tégely Guzi Kenőcsöt és 1 pár elegáns cipőszámfűző adok ingyen.

Legpontosabb mérték, ha használatban egy papírlapra állva, a lábát körvonaltal lerajzoluk. Nem megfelelőit kérésre elküldöm.

Férfi sima víz gúncos, erős kivitelben	3.20	Női valódi zerge fűzős v. gúncoscipő	3.20
Elegáns gúncos víz fűzős cipő, angol varratú talppal	3.50	Divatós barna zerge, fűzős, elegáns kivitelben	3.20
Divatós barna bagaria fűzős cipő	4.20	Feltűnő elegáns box fűzős cipő, elegáns kivitelben	3.90
Szilónak feltűnő elegáns fűzős cipő, keztyűbőr szírral	4.50	Szilónak fűzős cipő, eleg. kivitelben	3.70
Feltűnő eleg. box fűzős cipő, derby szab.	4.20	Keresztcsatos elegáns szilónak v. keztyűbőr utcai cipő	2.20
Gyermekcipő 3 évig 1 fűt 20 krajczár.	3. évig 1 fűt 60 kr. 7 évig 10 évig 2 fűt.		

Agulár Ignác

BUDAPEST, Főüzlet: Kerepesi-ut 30. sz., a Rókus-kórház templomával szemben. Fióktüzet: Király-utca 6. szám.

Cs. és kir. szab. déli vaspálya-társaság magyar vonalainak üzemeltetőségére.

A cs. és kir. szab. déli vaspálya-társaság magyar vonalai számára az 1904. évben szükségelt

- Mozdony-szerkezes és kocsitengelyek Martin- és tégely-acélból nyersen és előtarolva,
- Mozdony-szerkezes és kocsierek-arboncsok Martin- és tégely-acélból,
- I-minőségű kazánlemezek Martin folyt vasból,
- II-minőségű fűstszekrény és szerelési lemezek Marton folyt vasból,
- kovácsolt mozdony alkatrészek,
- acélöntési mozdony és kocsialkatrészek,
- öntött vasalkatrészek,
- bordás rugó acéllemez rugókhöz,
- csigargúgók,
- acél tüzesővek és toldatcsővek,
- vörösréz tüzesekrény lemezek,
- vörösréz rudak támaszavaroknak,
- vörösréz csővek,
- csavarkapcsok,
- horogkapcsok,
- kazánszegecsok,
- csavarok

szállítására pályázatot hirdet.

Az ajánlatok folyó évi október hó 10-én déli 12 óráig a cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság iktatójában (Budapest, I. Mészáros-utca 19. földsz. 9.) küldendő, illetőleg nyújtandók be, megjelvezendő, hogy ugyanott a vonatási és műhelyosztályban (II. em. 30. ajtó) a részletes pályázati hirdetménynek és egyéb felvilágosítások megszerzeshetők.

Az üzletigazgatóság.

